

CONCEPT

Programma biodiversiteit

Thematisch uitvoeringsprogramma

April 2022

Programma biodiversiteit

Thematisch uitvoeringsprogramma

Opgesteld door de gemeente Gooise Meren in samenwerking met KuiperCompagnons

Projectleider	Antoinette Soede
Afdeling	Team PRO
Datum	April 2022
Projectnaam	Programma biodiversiteit
Opdrachtgever	Hans Mieras
Beleidsadviseur	Ellen Feller, Esmeralda Wagenaar
Projectteam	Maarten van Vuurde, Iris Bol, Frederique Lenssen
KuiperCompagnons	
Projectnummer	619.107.52
KuiperCompagnons	

Inhoudsopgave

1.	Uitvoering geven aan de omgevingsvisie	5	8.	Financiën	53
1.1	Inleiding	7			
1.2	Schijf van 5	7	9.	Monitoring	57
1.3	Hoofdambities en speerpunten	8			
2.	Aanwezige natuurwaarden	11	10.	Inspiratie en communicatie	61
2.1	Natura 2000-gebieden	13			
2.2	Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Bijzonder Provinciaal Landschap	15	Bijlagen		65
2.3	Natuurwaarden buiten de beschermde gebieden	19	Bijlage 1: Projectenmatrix		66
2.4	Icoonsoorten	19	Bijlage 2: Knelpunten en benodigde maatregelen voor icoonsoorten		84
3.	Programma biodiversiteit in relatie tot de koers voor de verschillende deelgebieden	21	Bijlage 3: Logboek		138
4.	Participatie en betrokken partijen	27			
4.1	Participatieproces	29			
4.2	Rol van verschillende partijen	31			
5.	Icoonsoorten	35			
6.	Projectenmatrix	43			
7.	Programmaorganisatie	49			

1. Uitvoering geven aan de omgevingsvisie

1. Uitvoering geven aan de omgevingsvisie

1.1 Inleiding

Eind 2019 zijn we in gemeente Gooise Meren van start gegaan met het opstellen van de omgevingsvisie. De omgevingsvisie is een integrale visie voor de fysieke leefomgeving, die in Gooise Meren vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt opgesteld. Hiermee wordt koers bepaald om snel te kunnen schakelen als dat nodig is (bijvoorbeeld bij het toetsen van initiatieven). Parallel aan dit traject worden tevens het omgevingsplan en een aantal uitvoeringsprogramma's opgesteld. Voorliggend programma biodiversiteit is een thematisch uitvoeringsprogramma, waarmee we met concrete projecten verdere invulling geven aan de ambities vanuit de omgevingsvisie en eerder opgestelde beleidsstukken zoals het Biodiversiteitsactieplan Gooise Meren, gericht op het verhogen van de biodiversiteit in onze gemeente. De omgevingsvisie vormt tegelijkertijd een kader voor de verschillende projecten die in het programma biodiversiteit zijn opgenomen.

1.2 Schijf van 5

In de omgevingsvisie worden de kernkwaliteiten van de gemeente benoemd en wordt geconstateerd dat het niet vanzelfsprekend is dat de kernkwaliteiten van de gemeente behouden blijven voor de toekomst. Bovendien is er een behoefte om sommige bestaande kwaliteiten actief te versterken en nieuwe kwaliteiten toe te voegen aan het palet, zoals duurzaamheid in al zijn geledingen. Dit heeft geleid tot het opstellen van de 'schijf van vijf' voor Gooise Meren. De schijf van vijf geeft in de omgevingsvisie sturing aan een gezonde toekomst, maar ook bij het wegen van initiatieven in het omgevingsplan en binnen de verschillende

uitvoeringsprogramma's, waaronder het programma biodiversiteit.

De vijf speerpunten waar we naar streven zijn hieronder kort samengevat. Meer uitgebreide beschrijvingen zijn te vinden in de omgevingsvisie.

- **Samenwerken en veilig op weg in de regio**

Gooise Meren gaat voor een bloeiende economie en goede verbondenheid met de regio. Daarnaast zetten we in op een toekomstbestendige mobiliteit.

- **Samen leven in buurt, wijk en gemeente**

We zetten als Gooise Meren in op een sterke samenleving met een rijk verenigingsleven. De openbare ruimte moet toegankelijk en sociaal voor iedereen zijn. Tot slot is veiligheid van belang voor de leefbaarheid.

- **Natuur- en erfgoedparels verder versterken**

Gooise Meren wil haar groenblauwe kwaliteiten behouden en versterken. Onze ambitie is om als groene gemeente nog groener te worden. We willen een 'bloeiende' biodiversiteit realiseren en robuust erfgoed dat voor onze inwoners en bezoekers te bekijken is. Daarnaast benutten we de kansen van het water en zorgen we voor een goede waterkwaliteit.

- **Verduurzaming inzetten als vliegwiel**

Als gemeente zetten we in op een eerlijke energietransitie waarbij we inwoners laten meeprofiteren van de transitie. We gaan daarnaast voor een duurzame gebouwde omgeving waarbij we per soort gebouw een andere strategie hanteren. Tot slot zetten we in op innovatieve mobiliteit en circulariteit.

- **De leefomgeving (nog) mooier en gezonder maken**

We realiseren in Gooise Meren een woningaanbod dat past bij de vraag.

Schijf van 5 Gooise Meren

Als gemeente staan we daarnaast voor een goede gezondheid van onze inwoners en een vitale leefomgeving. De zwaartepunten en invulling van de speerpunten binnen de schijf van vijf variëren per deelgebied. Zo is het logisch dat er binnen woongebieden en centra anders omgegaan zal worden met verduurzaming en natuurwaarden dan in het buitengebied en dat de thema's wonen en ondernemen belangrijker zijn binnen de woon- en centrumgebieden dan in het buitengebied.

1.3 Hoofdambities en speerpunten

Het doel van het programma biodiversiteit is één van de vijf specifieke doelstellingen uit de schijf van vijf, te weten 'natuur- en erfgoedparels verder versterken' - verder uit te kristalliseren en toe te werken naar concrete projecten en resultaten. Het programma focust zich daarbij op 'het bevorderen van een bloeiende biodiversiteit' (één van de thema's die vallen onder de schijf 'natuur- en erfgoedparels verder versterken'). In de Omgevingsvisie Gooise Meren worden voor dit thema de volgende hoofdambities benoemd (zie de omgevingsvisie voor een meer uitgebreide beschrijving):

- we worden als groene gemeente nog groener en versterken onze groene en blauwe kwaliteiten;
- we nemen biodiversiteit als maat der dingen en streven naar een grote diversiteit aan ecosystemen en landschappen;
- we zetten in op recreatie in de natuur op een schaal die bij Gooise Meren past.

Op basis van een breed participatieproces en input vanuit het bestaande lokale en regionale beleid (inclusief het recent opgestelde Koersdocument Gooi en Vechtstreek), zijn de hoofdambities in de omgevingsvisie

geconcretiseerd in onderstaande speerpunten. Deze speerpunten gaan dieper in op het (gemeentebreed) vergroten van de biodiversiteit binnen Gooise Meren. Ze vormen overkoepelende thematische uitgangspunten voor initiatieven en projecten die in dit programma biodiversiteit zijn opgenomen.

Verhogen van de natuurwaarden en vergroten van de biodiversiteit in Gooise Meren.

Behouden van de grote diversiteit aan landschappen en ecosystemen.

Vergroten en verbinden van leefgebieden van planten en dieren: robuuste gebieden die goed met elkaar verbonden zijn.

Terugdringen van de stikstofdepositie en nemen van herstel maatregelen voor het bos- en heidelandschap.

Inzetten op transitie naar een natuurinclusieve kringlooplandbouw: voedselvoorziening in balans met de groene natuurlijke omgeving (geen gif en megastallen, maar verbouwen op kleine schaal met respect voor mens, dier en natuur).

Beschermen van weidevogels.

Verbinding tussen stad en land verbeteren: aanhaken op de ecologische structuur van het bebouwde gebied.

Zorgen voor een natuur die weerbaar is tegen klimaatverandering (gemengde, natuurlijke bossen).

Integraal en klimaatbestendig beheren van het heidelandschap met veel aandacht voor kleinschaligheid en afwisseling.

Waar dat zich laat verenigen met de natuurfunctie toegankelijk maken van (robuuste) natuur; uitgaan van extensieve recreatievormen in balans met de natuur.

Kansen van water benutten: goede waterkwaliteit realiseren en uitgaan van een natuurlijke hydrologie.

Het tegengaan van bodem- en/of waterverontreiniging.

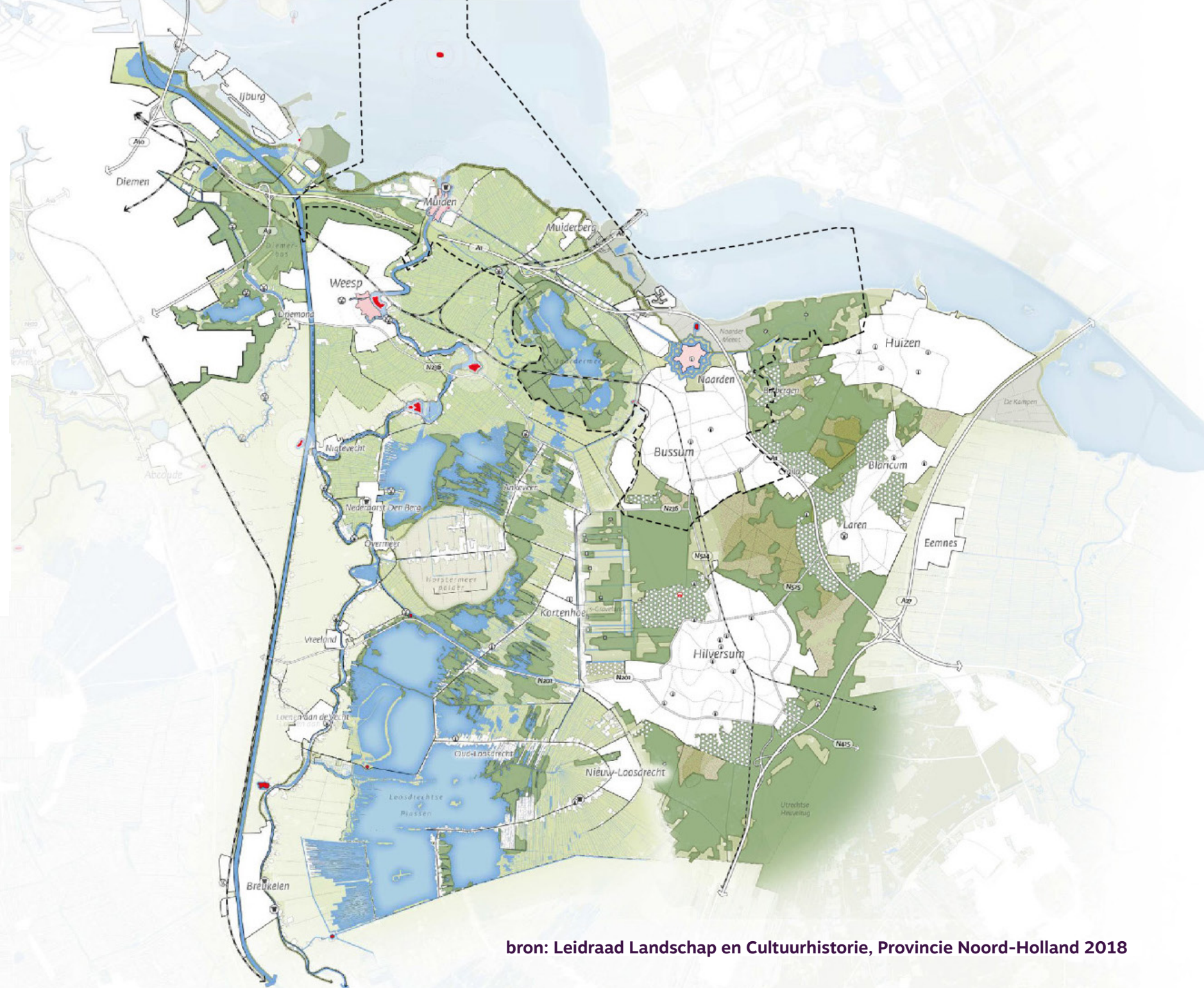
In de projectenmatrix (zie bijlage 1) wordt per project aangegeven aan welke van deze speerpunten/ambities het project bijdraagt.

2. Aanwezige natuurwaarden

- Veenrivieren- en veenpolderlandschap met slotenpatroon
- Droogmakerijlandschap met verkavelingsrichting
- Landschap voormalige Zuiderzee
- Stuwwallenlandschap met reliëf (donker is hoog)
- Landschap voormalige Zuiderzee
- Heide
- Engen (open akkercomplexen)
- Bos
- Stads-/dorpsrand
- Vesting (Nieuwe Hollandse Waterlinie)
- Dijk
- Belangrijke watergang
- Snelweg
- Provinciale weg
- Lokale infra
- Spoorlijn
- Hoogtelijn
- Provinciegrens
- Gemeentegrens

bron: Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, Provincie Noord-Holland 2018

2. Aanwezige natuurwaarden

De gemeente Gooise Meren strekt zich uit van de hoger gelegen Utrechtse Heuvelrug met droge zandgronden met bossen en heidevelden tot de lager gelegen veengebieden met laagveenmoerassen en veenweides en de zeekleigronden langs de randen van Gooimeer en IJmeer die hoofdzakelijk bestaan uit open weides. Deze diversiteit in landschappen en overgangszones biedt potenties voor een grote diversiteit aan leefgebieden voor verschillende planten- en diersoorten. Ook de bebouwingskernen Bussum, Naarden, Muiderberg en Muiden hebben elk hun eigen identiteit, die deels voortkomt uit de ontstaansgeschiedenis en de ligging in het landschap.

Grote delen van het buitengebied van Gooise Meren hebben een beschermde status, gericht op de bescherming en het ontwikkelen van natuurwaarden. Binnen onze gemeente liggen:

- Natura 2000-gebieden;
- gebieden en een ecologische verbindingzone (natuurverbinding) die onderdeel zijn van het Natuurnetwerk Nederland;
- gebieden die behoren tot Bijzonder Provinciaal Landschap;
- gebieden die door de provincie zijn aangewezen als ganzenfoerageergebieden.

Maar ook buiten de beschermde gebieden komen belangrijke natuurwaarden voor.

In de volgende paragrafen geven we een kort overzicht.

2.1 Natura 2000-gebieden

In Nederland wordt de natuur onder meer beschermd middels de Wet natuurbescherming. Hierin zijn zowel soorten als gebieden - zogenoemde Natura 2000-gebieden - opgenomen die een beschermde status hebben.

In en nabij Gooise Meren liggen drie Natura 2000-gebieden:

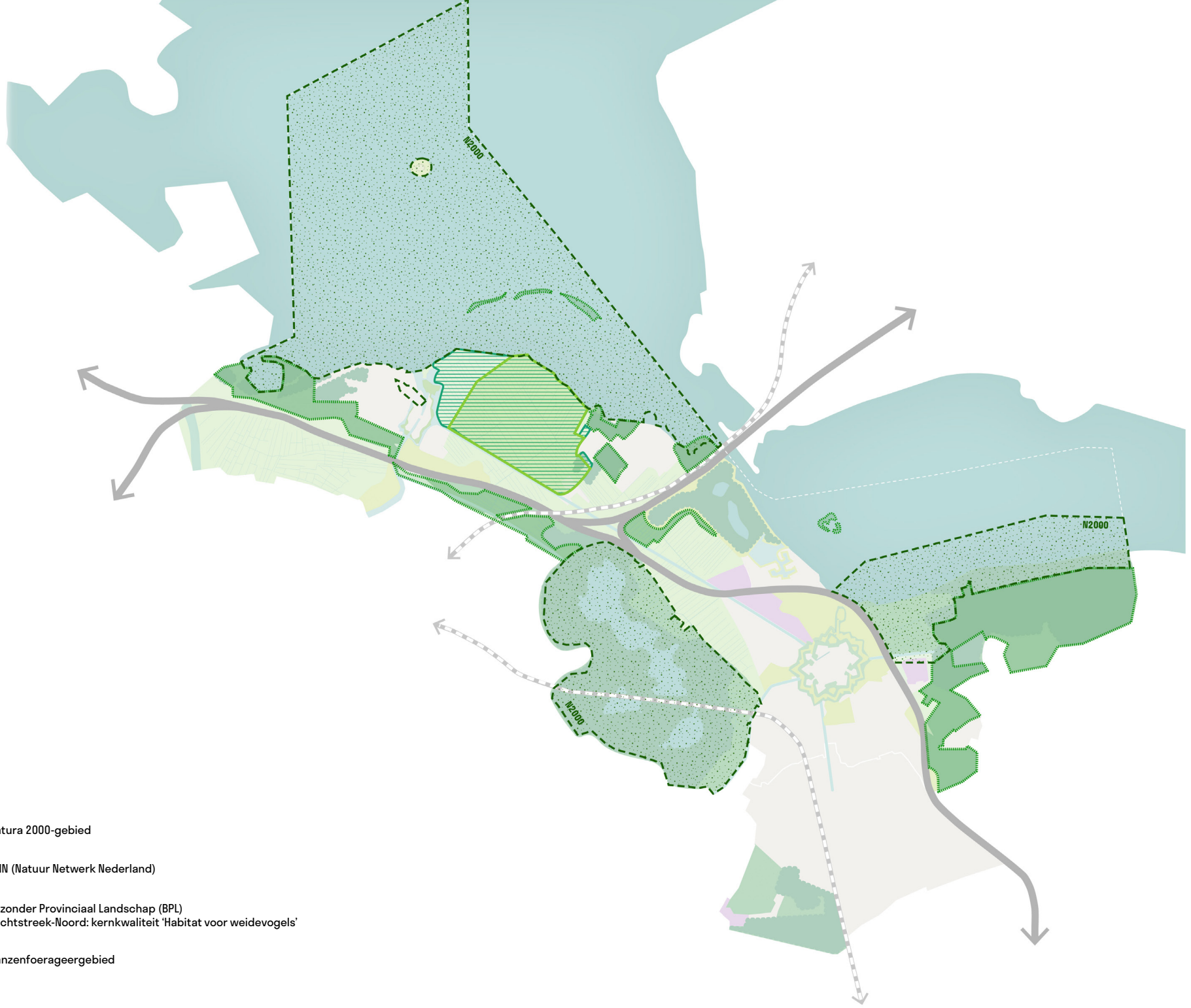
- Naardermeer;
- Eemmeer & Gooimeer Zuidoever;
- Markermeer & IJmeer.

Natura 2000-gebieden zijn aangewezen natuurgebieden onder de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Natura 2000 is een netwerk van gebieden door heel Europa, bedoeld om de Europese biodiversiteit te waarborgen. Voor elk Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen opgesteld ten aanzien van habitattypen, plant- en diersoorten en specifiek broedvogels en niet-broedvogels. Hieronder wordt een korte beschrijving gegeven van de natuurwaarden in de Natura 2000-gebieden. Een uitgebreide beschrijving - inclusief van wat er moet gebeuren om de Natura 2000-doelen te realiseren - is te vinden in de beheerplannen die zijn opgesteld voor de drie Natura 2000-gebieden.

Naardermeer

Het Naardermeer ligt aan de zuidwestkant van de gemeente Gooise Meren. Het is een natuurlijk gevormd meer, omgeven door laagveenmoeras. Het Naardermeer is gelegen op de overgang van de hoger gelegen zandgrond naar het lager gelegen poldergebied. Het waterlichaam wordt gevoed met regenwater en kwelwater afkomstig

- Natura 2000-gebied
- NNN (Natuur Netwerk Nederland)
- Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL)
Vechtstreek-Noord: kernkwaliteit 'Habitat voor weidevogels'
- Ganzenfoerageergebied

vanuit het Gooi. In het gebied zijn verschillende vegetaties aanwezig zoals onderwatervegetaties, verlandingszones en broekbossen. Recentelijk zijn vernattingsmaatregelen in de graslanden rondom het Naardermeer genomen, waardoor de waterhuishouding verbeterd is. In de wateren met weinig golfslag groeien drijvende waterplanten, al dan niet verankerd in de waterbodem. Deze begroeiingen bestaan in het gebied grotendeels uit grote fonteinkruiden. In de kleinere watergangen komen met kleine oppervlakte krabbescheerbegroeiingen voor. Bij verdergaande successie gaan de veenmosrietlanden en trilvenen over in drogere en zuurdere vegetatietypen die behoren tot moerasheide of veenbos. Een aanzienlijk deel van het gebied bestaat uit deze vegetatietypen. Het gebied is van belang voor habitatsoorten zoals bittervoorn en (niet-)broedvogelsoorten zoals purperreiger. Andere belangrijke natuurwaarden bestaan onder meer uit de grote aalscholverkolonie en het voorkomen van de gestreepte waterroofkever.

Eemmeer & Gooimeer Zuidoever

Eemmeer & Gooimeer Zuidoever is een Natura 2000-gebied aan de noordoostkant van de gemeente Gooise Meren. Het gebied bestaat uit delen van de randmeren Gooimeer en Eemmeer (buiten de gemeente Gooise Meren). De nutriëntbelasting is sinds de jaren tachtig teruggedrongen. In beide meren is sprake van verbetering van de waterkwaliteit en toename van mosselen en waterplanten. Het Gooimeer Zuidoever omvat ondiep water met waterplanten, een brede strook verland oevergebied, dat geleidelijk overgaat in een brede zandstrook met een hoge wal, waarachter zich laag gelegen graslanden bevinden. Er heerst een zilt en brak milieu. Verder worden ondiepe wateren, oevers, rietlanden en enige

vochtige graslanden aangetroffen. De kustlijn is destijds ontstaan door afslag van de stuwwal van het Gooi als gevolg van getijdenbeweging. Door sedimentatie is een min of meer terrasvormige afzetting even onder de wateroppervlakte gevormd en een zandige en lemige klif ontstaan. Het gebied is van belang voor (niet-)broedvogelsoorten zoals visdief, kuifeend en smient.

Markermeer & IJmeer

Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer ligt aan de noordwestkant van de gemeente Gooise Meren. Het bestaat uit een groot, ondiep zoetwatermeer. In de kustzone bij Muiden komen kranswierbegroeiingen voor. Het gebied is van belang voor visetende (fuut, aalscholver, nonnetje, grote zaagbek, dwergmeeuw, zwarte stern), mosseletende (kuifeend, tafeleend, topper) en waterplantenetende (krooneend, meerkoet, tafeleend) watervogels. Ook heeft het gebied een grote betekenis voor hoge concentraties ruiende watervogels.

2.2 Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Bijzonder Provinciaal Landschap

De (Europees beschermde) Natura 2000-gebieden zijn ook onderdeel van het nationale Natuurnetwerk Nederland (NNN; de voormalige ecologische hoofdstructuur/EHS). Het NNN is een samenhangend netwerk van bestaande en toekomstige natuurgebieden in Nederland, gericht op het onderling verbinden van natuurgebieden en het in stand houden en vergroten van de biodiversiteit. Het NNN bevat ook verschillende gebieden buiten de Natura 2000-gebieden in en langs de rand van Gooise Meren:

- de eilandjes in het IJmeer/Pampus nabij Muiden (De Drost, Warenar, Hoofthoofd);
- het eilandje De Schelp in het Gooimeer;
- de landtong bij de Baai van Ballast;
- Diempolder en Diembos;
- de Zuidpolder beoosten Muiden;
- een 'schil' van nieuwe natuur om het Natura 2000-gebied Naardermeer bestaande uit landbouwgronden die uit productie zijn genomen en nu natuurgebied zijn;
- de bossen bij Muiderberg;
- Polder Naardermeent, Valkeveen, Landgoed De Beek en delen van het tussenliggende gebied;
- Cruysbergen;
- Spanderswoud (inclusief Franse Kampheide);
- Bussumerheide.

Daarnaast valt de natte 'Natuurverbinding Natuurboog Amsterdam zuidoost (ANV2)' deels binnen de gemeente Gooise Meren: een ecologische verbingszone van 42 kilometer lang. Het gaat om een ruimtelijke verbinding tussen verschillende NNN-gebieden waaronder Diempolder en Diembos, Baai van Ballast, Zuidpolder beoosten Muiden, Naardermeer en de bossen bij Muiderberg. Via de 'Waterlandtak' wordt het Naardermeer verbonden met de oevers van het IJmeer ten westen van Muiden en via de 'Gooimeertak' met de oevers van het Gooimeer nabij de Hollandse Brug. De provincie Noord-Holland werkt met partners aan de realisatie van deze verbindingen, inclusief de aanleg van faunapassages (onder meer onder rijksweg A1).

Naast het NNN is er ook het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) Vechtstreek-Noord, dat het westelijk deel van gemeente Gooise Meren omvat. Vanuit het oogpunt van biodiversiteit is vooral van belang dat de provincie de Noordpolder beoosten Muiden heeft aangeduid als habitat voor weidevogels, één van de kernkwaliteiten van het BPL. In het BPL zijn ruimtelijke ontwikkelingen, met uitzondering van nieuwe stedelijke ontwikkelingen, toegestaan wanneer de beschreven kernkwaliteiten niet worden aangetast. De Noordpolder beoosten Muiden is daarnaast door de provincie aangewezen als ganzenfoeragegebied.

In Bijlage 5 bij de provinciale Omgevingsverordening Noord-Holland 2020 staan de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN-gebieden en de natuurverbinding beschreven. Daarbij gaat het om de landschapsecologische karakteristiek en om de actuele en de potentiële natuurwaarden: de soorten planten en dieren waarvoor de NNN-gebieden en de natuurverbinding in de huidige situatie of in potentie in de toekomst van belang zijn. In Bijlage 6 bij de provinciale Omgevingsverordening Noord-Holland 2020 wordt het BPL beschreven, inclusief de kernkwaliteiten.

Gebieden die onder het NNN vallen zijn door de provincie in het Natuurbeheerplan ingedeeld in natuurbeheertypen. Het plan geeft aan waar welke natuur aanwezig is of ontwikkeld kan worden. Beheerders en gecertificeerde agrarische collectieven van de gronden die zijn begrensd als natuurgebied, als agrarische natuur of als landschapselement hebben de mogelijkheid subsidie aan te vragen voor het ontwikkelen of beheren van de in het Natuurbeheerplan aangegeven natuurbeheertypen op deze gronden. Natuurbeheertypen die veel voorkomen of ontwikkeld worden

binnen en langs de randen van Gooise Meren zijn onder meer:

- 'Kranswierwater', 'Zoete plas', 'Veenmoeras', 'Rivier-en moeraslandschap', 'Veenmosrietland en moerasheide', 'Nat schraalland', 'Vochtig hooiland', 'Kruiden- en faunarijk grasland' en 'Hoog- en laagveenbos' op de lagere gronden;
- 'Droog schraalland', 'Kruiden- en faunarijk grasland', 'Droge heide', 'Park- en stinzenbos' 'Haagbeuken-en essenbos', 'Dennen-, eiken- en beukenbos' op de hogere gronden.

2.3 Natuurwaarden buiten de beschermde gebieden

Ook buiten de beschermde gebieden komen veel (beschermde) natuurwaarden voor. In de kernen leven bijvoorbeeld verschillende soorten vleermuizen en diverse (tuin- en park)vogels. Ook soorten als egel en eekhoorn komen veel in de bebouwde gebieden voor. Dat geldt ook voor amfibieën als kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker en bastaardkikker en voor libellen, vlinders en andere insecten. Het recreatiepark Naarderbos is van belang voor onder meer ijsvogel, vlinders en libellen. Door het gebied loopt een provinciale ecologische verbindingzone: de Gooimeertak (zie paragraaf 2.2). Deze verbindt het Naardermeer met het Gooimeer. De agrarische gebieden zijn van oudsher van groot belang voor onder meer weidevogels als gele kwikstaart, grutto, Kievit, scholekster en tureluur en (op de erven) boerenerfvogels als boerenzwaluw en ringmus. Door onder meer verlaging van het grondwaterpeil, intensief maaibeheer, bemesting en monoculturen grasland zijn de aantallen vogels in de weidegebieden de laatste jaren echter sterk achteruit gegaan.

In dit programma biodiversiteit gaat het vanzelfsprekend niet alleen om beschermde soorten en bedreigde (rode lijst) soorten, maar juist ook om meer algemeen voorkomende organismen. Het gaat om het beschermen van ecosystemen. Insecten bijvoorbeeld zijn van belang als prooidieren voor onder meer vogels en vleermuizen.

2.4 Icoonsoorten

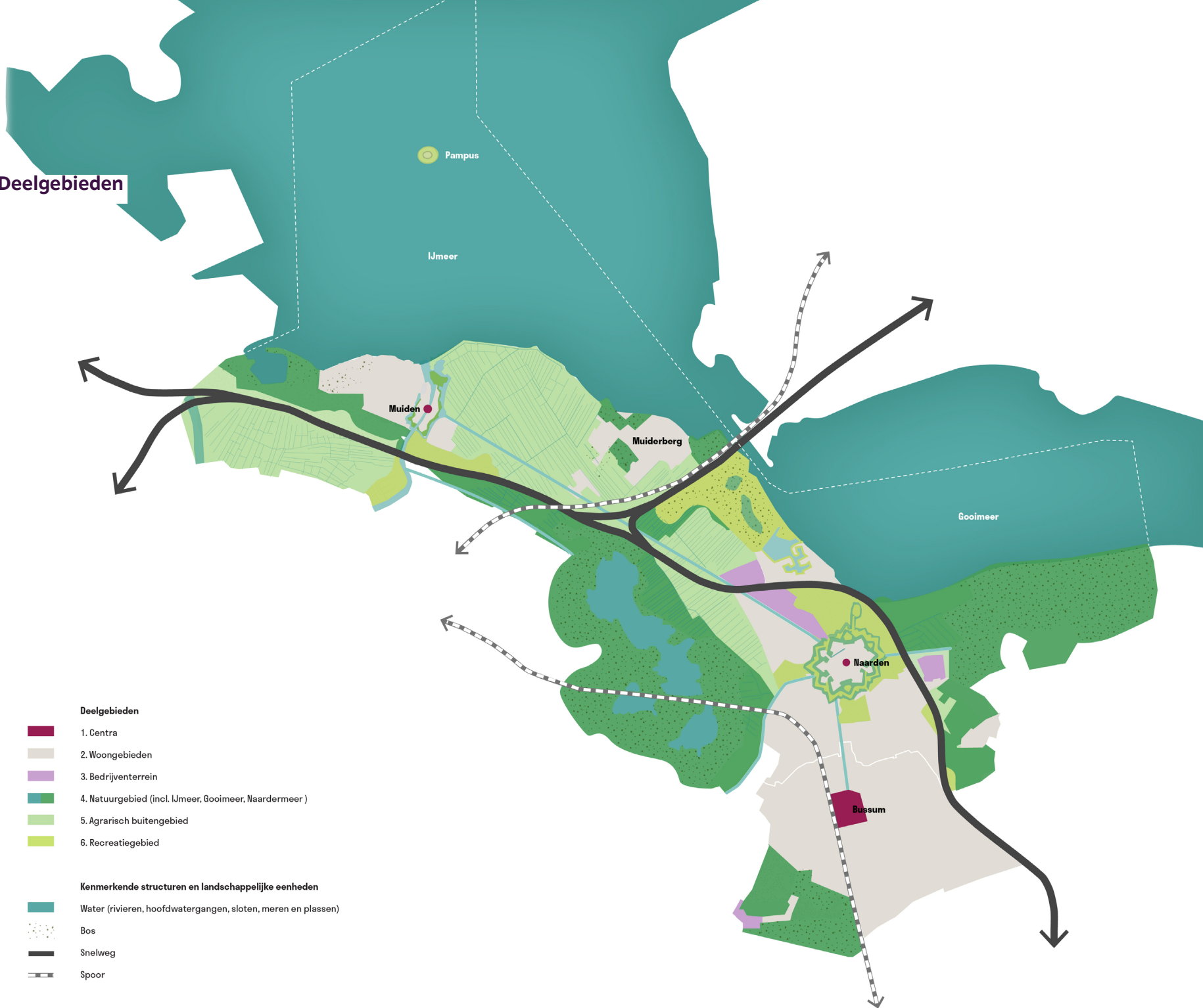
Om in dit programma te komen tot concrete projecten om de biodiversiteit in Gooise Meren te vergroten, hebben we - in nauw overleg met partijen die betrokken zijn bij de inrichting en het beheer van gebieden in Gooise Meren (zie hoofdstuk 4) - een aantal iconsoorten aangewezen. De iconsoorten vormen het boegbeeld van een bepaald ecosysteem. Als maatregelen getroffen worden voor een iconsoort profiteren andere soorten daarvan mee. Samen vertegenwoordigen de iconsoorten de verschillende ecosystemen binnen de gemeente Gooise Meren. Het vergroten van de leefgebieden van iconsoorten en het verbeteren van verbindingen tussen die leefgebieden vormt het uitgangspunt voor dit Programma Biodiversiteit, met als doel daarmee de biodiversiteit in bredere zin te vergroten. In hoofdstuk 5 gaan we nader in op de iconsoorten (zie ook bijlage 2).

3. Programma biodiversiteit in relatie tot de koers voor de verschillende deelgebieden

Deelgebieden

3. Programma biodiversiteit in relatie tot de koers voor de verschillende deelgebieden

Zoals in hoofdstuk 1 aangegeven vormt de Omgevingsvisie Gooise Meren het overkoepelende kader voor dit programma biodiversiteit. In de hele gemeente gelden in beginsel de in hoofdstuk 1 genoemde gemeentebrede speerpunten / ambities gericht op het verhogen van de biodiversiteit. In de omgevingsvisie zijn de gemeentebrede ambities nader uitgewerkt in een specifieke koers voor verschillende deelgebieden binnen de gemeente, te weten:

- centra;
- woongebieden;
- bedrijventerreinen;
- recreatiegebieden;
- agrarisch buitengebied;
- natuurgebieden.

Enkele projecten in dit programma biodiversiteit zijn op de hele gemeente van toepassing. Daarbij gaat het om de projecten die gericht zijn op het instellen van een natuurvriendelijk(e) inrichting en beheer van:

- water(gang)en en oevers;
- weides, grasland, bermen, dijken, taluds;
- parken, groensingels, bosgebieden en heidegebieden.

De meeste in dit programma biodiversiteit opgenomen projecten zijn echter van toepassing op deelgebieden. Hieronder geven we kort aan welke projecten uit dit programma bijdragen aan de koersen voor de verschillende deelgebieden.

Centra, woongebieden en bedrijventerreinen

Voor het stedelijk gebied - de centra, woongebieden en bedrijventerreinen - is het uitvoering geven aan het gemeentelijk biodiversiteitsactieplan belangrijk. Het biodiversiteitsactieplan is onderdeel van de nota 'Buitenruimte in Beeld' - bedoeld als schakel tussen visie en beheer van het gemeentelijke groen in Gooise Meren. Het biodiversiteitsactieplan richt zich in eerste instantie op het ontwikkelen van kruidenrijke bermen en het aanvullen van opgaande structuren binnen de gemeentelijke hoofdgroenstructuren. Daarna worden ook gemeentelijke gebieden daarbuiten, dieper het stedelijk gebied in, ontwikkeld.

Daarnaast is voor het stedelijk gebied voorlichting aan en participatie door inwoners / particulieren / ondernemers van belang, gericht op het natuurvriendelijk inrichten van onder meer tuinen, terreinen en bebouwing een belangrijk project. Onderdeel daarin is het promoten van de website duurzaam.gooisemer.nl en het aanbieden van workshops. Het ondersteunen van lokale initiatieven die bijdragen aan het verhogen van de biodiversiteit in het stedelijk gebied (zoals het ontwikkelen van De Groene Ruijter en het plaatsen van nestkasten voor hollenbroeders door de Vogelwerkgroep) is daarbij ook belangrijk.

Recreatiegebieden

Ook in de recreatiegebieden is voorlichting aan en participatie door particulieren van belang, gericht op het natuurvriendelijk inrichten van recreatieterreinen (zoals al plaatsvindt met de pilot 'Groen op je dak'

op Naardereiland). Het aanleggen van amfibieënpoelen en het bieden van nestgelegenheid voor ijsvogels (zoals bijvoorbeeld al gebeurt bij de vestingwallen van Muiden) zijn voorbeelden van projecten die bijdragen aan de biodiversiteit in recreatiegebieden. Bovendien kunnen recreatiegebieden onderdeel zijn van ecologische verbindingzones. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de volgende projecten:

- ontwikkelen van een ecologische verbinding tussen Naardermeer, oevers Gooimeer, Naardermeent, Valkeveen en de Stichtse Brug bij Huizen, onderlangs Naarden-Vesting. Deze verbinding is van belang voor onder meer voor otter en ringslang;
- optimaliseren van de ecologische verbinding tussen het Naardermeer en het IJmeer/Gooimeer ('Gooimeertak') via het Naarderbos. Het Naarderbos kan aantrekkelijker worden gemaakt voor soorten als otter en ringslang.

Agrarisch buitengebied

In het agrarisch buitengebied is de biodiversiteit de laatste decennia sterk achteruit gegaan. Om verdere afname van onder meer weidevogels, kleine zoogdieren en insecten tegen te gaan en ervoor te zorgen dat de populaties weer gaan toenemen en om de stikstofdeposities omlaag te brengen, is een transitie naar een duurzame, natuurinclusieve landbouw noodzakelijk. Vooral in de Noordpolder beoosten Muiden (door de provincie aangewezen als beschermd weidevogelgebied, als kernkwaliteit van het Bijzondere Provinciale Landschap 'Vechtstreek-Noord', zie paragraaf 2.2) is dit van groot belang, maar ook in de andere veenweidepolders (als bufferzones rondom het Naardermeer). We stimuleren agrariërs daarom

een omslag te maken naar een duurzame, circulaire en 'natuurinclusieve' bedrijfsvoering, met behoud van een rendabele bedrijfsvoering. We gaan hierover met ze in gesprek en zoeken de samenwerking met onder meer provincie en waterschap. Samen kunnen we op zoek gaan naar koppelkansen en verdienmodellen, bijvoorbeeld combinaties met natuur- en landschapsbeheer, klimaatadaptatie en recreatie. Een ander project in het agrarisch buitengebied is voorlichting aan en participatie door agrariërs/inwoners/ondernemers, gericht op het natuurvriendelijk inrichten van erven en (agrarische) bebouwing, bijvoorbeeld voor de steenuil.

Natuurgebieden

Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven liggen er verschillende beschermde natuurgebieden (Natura 2000, Natuurnetwerk Nederland) in onze gemeente. Deze gebieden worden beheerd door verschillende terreinbeherende organisaties, op basis van beheerplannen/-visies die zijn gericht op het in stand houden en ontwikkelen van specifieke natuurwaarden (soorten en habitats). Daarom is het niet nodig in dit programma voor deze natuurgebieden projecten op te nemen. Wel hebben we de ecologische verbindingzones tussen de verschillende natuurgebieden die onderdeel zijn van het Natuurnetwerk Nederland opgenomen: de Waterlandtak en de Gooimeertak. Met de provincie als trekker wordt momenteel nog gewerkt aan de realisatie van deze verbindingen.

In de projectenmatrix (zie bijlage 1) is aangegeven voor welke deelgebieden (deel)projecten van toepassing zijn.

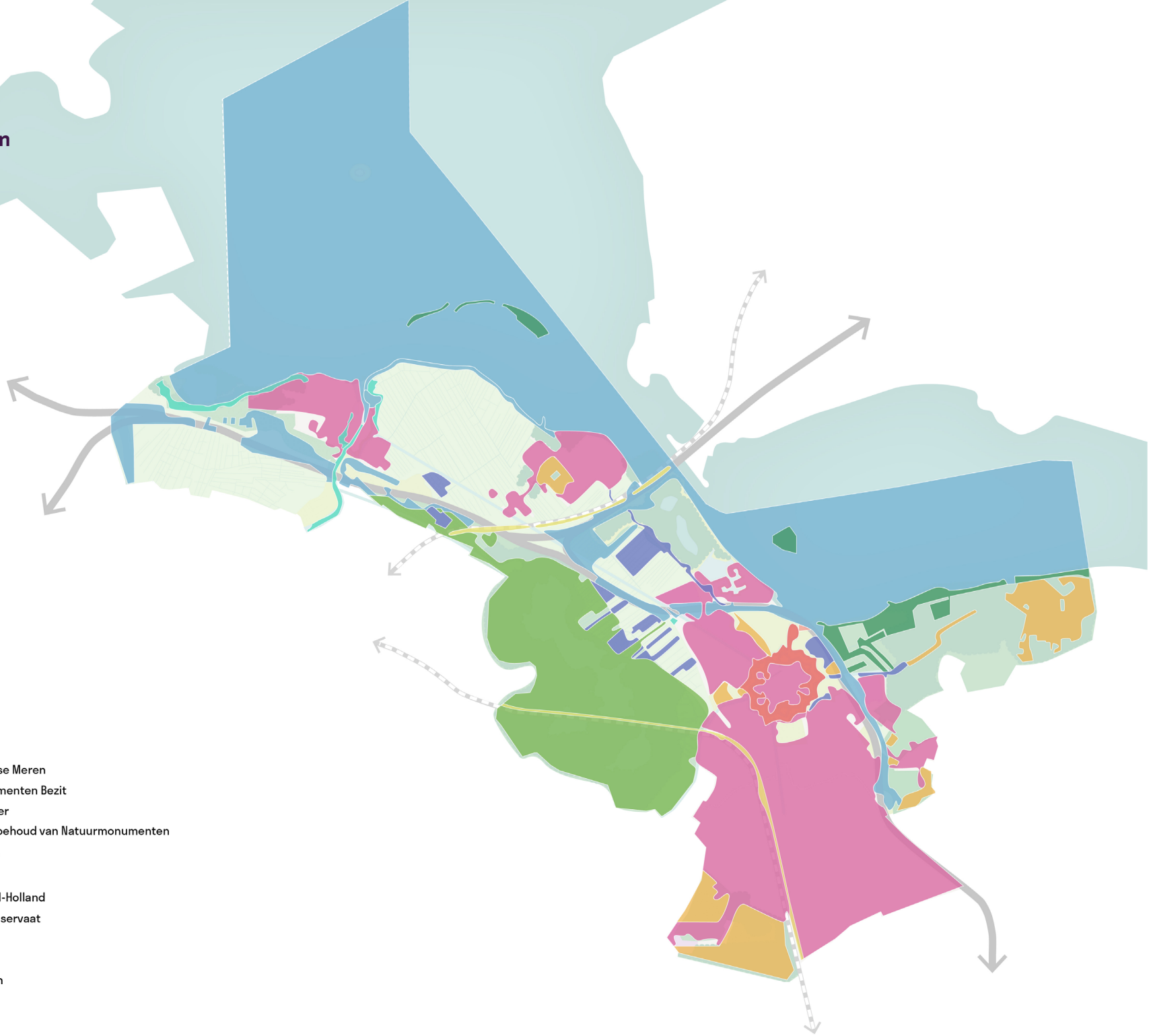

4. Participatie en betrokken partijen

Beheergebieden

- Gemeente Gooise Meren
- Stichting Monumenten Bezit
- Staatsbosbeheer
- Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten
- Rijkswaterstaat
- Waterschap
- Provincie Noord-Holland
- Goois Natuur Reservaat
- Railinfratrust
- Regio
- Private gronden

4. Participatie en betrokken partijen

4.1 Participatieproces

De gemeente Gooise Meren is verantwoordelijk voor het beheer van de openbare ruimte binnen de kernen. Daarvoor hebben we de eerder genoemde nota 'Buitenruimte in Beeld' met bijbehorend biodiversiteitsactieplan opgesteld. Maar naast de gemeente zijn er nog meer partijen die verantwoordelijk zijn voor het vergroten van de biodiversiteit in Gooise Meren. De natuurgebieden zijn grotendeels in beheer bij natuurorganisaties als Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Goois Natuurreservaat. De overige delen in de gemeente zijn in bezit van diverse andere partijen, die in de meeste gevallen ook het beheer op zich hebben genomen, terwijl enkele partijen het beheer uit handen hebben gegeven aan gespecialiseerde organisaties.

Kaderrichtlijn Water

Het waterschap is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van veel watergangen. In het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft het waterschap maatregelpakketten opgesteld om de waterkwaliteit, zowel chemisch als ecologisch, te verbeteren, zodat de kwaliteit in 2027 voldoet aan de doelen van de KRW. Ook de gemeente en provincie hebben een verantwoordelijkheid in het uitvoeren van de juiste maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren.

Daarnaast zijn er nog andere stakeholders en stichtingen in de gemeente aanwezig die geen eigendommen in bezit hebben, maar die wel sterk

betrokken zijn bij projecten die gaan over het vergroenen van de gemeente. Kansen liggen vooral bij het bij elkaar brengen en het aan elkaar koppelen van grondeigenaren, beheerders en stakeholders/stichtingen uit de omgeving die graag een steentje bij willen dragen. Ook om de verbinding van het buitengebied met het stedelijk gebied te optimaleren - van belang voor sommige iconsoorten (zie hoofdstuk 5) - is het belangrijk samen te werken. Onderlinge afstemming is cruciaal om het programma biodiversiteit tot uitvoering te krijgen.

Om te komen tot een breed gedragen programma biodiversiteit, waar niet alleen de gemeente maar ook andere partijen mee aan de slag kunnen, is daarom een participatieproces op gang gebracht. Bij de start van het proces heeft een digitale bijeenkomst plaatsgevonden om betrokkenen te informeren, de eerste analyseresultaten te toetsen en aanvullende input op te halen. Vervolgens is er tijdens verschillende interactieve sessies gediscussieerd met betrokken partijen over welke speerpunten met betrekking tot het verhogen van de biodiversiteit in de gemeente er in de toekomst gehanteerd dienen (blijven) te worden, welke combinatie van iconsoorten een goede afspiegeling geeft van de ecosystemen in Gooise Meren (zie hoofdstuk 5), welke concrete projecten er al lopen of nog opgepakt dienen te worden en welke partij wat op kan/wil pakken.

Bewoners, ondernemers en andere betrokkenen hebben bovendien de

Lopende projecten

* Legenda op pagina 32/33

mogelijkheid gehad input mee te geven over het thema biodiversiteit op een aantal specifieke momenten in het participatieproces van de omgevingsvisie, tijdens de 'Week van de Leefomgeving'. Deze input is meegenomen in het programma biodiversiteit.

4.2 Rol van verschillende partijen

Tijdens het participatieproces zijn, op initiatief van gemeente Gooise Meren, de volgende partijen betrokken die gronden binnen de gemeente in eigendom hebben en beheren:

- Provincie Noord-Holland
- Regio Gooi en Vechtstreek (RGV)
- Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
- Waternet (beheer namens het waterschap)
- Rijkswaterstaat
- Railinfratrust (ProRail)
- Staatsbosbeheer
- Stichting Monumentenbezit
- Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten
- Goois Natuurreservaat (GNR)
- Lokale agrariërs

Daarnaast zijn de volgende stakeholders betrokken, die zich bezighouden met het vergroten van de biodiversiteit in de gemeente en graag een steentje bij willen dragen:

- Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken
- Stichting Samen Sneller Duurzaam
- Stichting Groen Muiderberg
- Gemeenschapsbedrijf AltijdWerkplaats

Hiernaast is in beeld gebracht welke projecten de (individuele) partijen momenteel al hebben lopen.

In een projectenmatrix (zie bijlage 1) hebben we naast de lopende projecten ook nieuwe projecten toegevoegd die volgen uit de gesprekken met de stakeholders (zie hoofdstuk 6). Daarin hebben we ook aangegeven welke rol de verschillende partijen hebben in deze projecten. Dat kan bijvoorbeeld een initiërende, trekkende en/of adviserende rol zijn. Voor veel van de projecten geldt dat de rollen van de verschillende partijen nog nader moeten worden uitgewerkt. Daarover gaan we de komende periode met elkaar het gesprek aan.

LEGENDA

----- N2000

Provincie Noord-Holland

Projecten:

Aanleg provinciale verbindingzones inclusief faunapassages: Gooimeertak (i.s.m. Regio Gooi en Vechtstreek) en Waterlandtak + optimaliseren doelsoorten d.m.v. een nieuwe inrichting van de schootsvelden van Muiden

Aanleg faunavoorzieningen/-passages Maxisweg en Muidertrekvaart (onderdeel project Groene Uitweg) en A1

Inrichten moeras en kruiden- en faunarijke graslanden i.s.m. Natuurmonumenten

Pilot waterbuffels Waterlandtak-west: verbeteren van de natuurverbinding en vergroten van de biodiversiteit door natuurlijke begrazing.

Verzachten barrière van de knoop A1-A6-Naardertrekvaart-Amsterdamsestraatweg (onderdeel project Groene Uitweg) (i.s.m. Regio Gooi en Vechtstreek)

Pilot Keverdijkse Polder: nieuwe natuur/vernatting

Beleidsmatige aanduidingen:

Weidevogelgebied Noordpolder

Regio Gooi en Vechtstreek

Projecten:

Aanleg Natuurboulevard 2.0

Gemeente Gooise Meren

Projecten:

Borgen natuurverbinding door het Natuurrecreatiepark Naarderbos in vernieuwd bestemmingsplan

Optimaliseren natuurverbinding doelsoorten Waterlandtak (waaronder de otter) door de nieuw in te richten schootsvelden Muiden (samenwerking met Provincie NH, regio)

Meer leven brengen in berm, boom weiland en sloot Noordpolder (i.s.m. boeren, bewoners en Groen Muiderberg)

Uitvoering geven aan biodiversiteitsactieplan. In eerste instantie: ontwikkelen van kruidenrijke bermen en aanvullen van opgaande structuren binnen de hoofdgroenstructuren. Daarna: gebieden daarbuiten, dieper het stedelijk gebied in

Beleidsontwikkeling op gebied van duurzaam en natuurinclusief bouwen

Ondersteunen lokale initiatieven die bijdragen aan versterking van de biodiversiteit in het stedelijk gebied (i.s.m. met Samen Sneller Duurzaam).

Aanbieden van workshops Levende tuin aan inwoners Gooise Meren (i.s.m. Altijd werkplaats, SSD en IV gooi en omstreken).

Vergroenen bedrijventerreinen Gooise Meren

Aanleg faunapassages schootsvelden Zuidoost

Herinrichting Schootsvelden en ecologisch gebied (buitengebied Muiden zuidoost)

Natuurmonumenten

Ambities:

Aanleg verbindingzones: Waterlandtak-Oost, Naarden Vesting-Stadszicht en Laegieskamp-Franse Kamp (i.s.m. Goois Natuurreservaat)

Landbouwstrategie rondom het Naardermeer

Goois Natuurreservaat

Projecten:

Natuurlijk en evt. waterrijk inrichten van de groene schootsvelden tussen de Rijksweg en de Vesting

Stichting Monumentenbezit

Ambities:

Inzetten op diversere beplanting en een minder intensief maaibeeld voor de hele vesting van Naarden met het oog op het stimuleren van de biodiversiteit

Waternet

Ambities:

Ontwerp stimuleringsregeling 'Geef groen en water ruimte': hoofdwatgangen plaatselijk verbreden, de oevers natuurvriendelijk inrichten en beheren, biodiversiteitsherstel door aanpak droogte én een (gering) peilverschil toestaan.

Ontwerp stimuleringsregeling 'Geef groen en water ruimte': bloemrijke dijken en natuurvriendelijke bermen van wegen die in beheer zijn bij het waterschap.

Agrarisch buitengebied:

- Organiseren agrarische studieclubs en kennisbijeenkomsten
- (S)ken je sloot (agrariers monitoren eigen sloot)
- Uitvoeren Schouwbeleid
- Beheerpakketten voor meer natuur in het landschap faciliteren

Groen Muiderberg

Projecten:

Ijsvogelwand De Groene hakkelaar (i.s.m. IJsvogelgroep, Vogelwerkgroep en Waternet) + aanleg nestplaatsen voor de ijsvogel in de vestingwallen van Muiden

Verhogen biodiversiteit Echobos door aanleg broeihopen + monitoring ringslang

Gemeente Diemen

Projectvoorstel:

Verbindingen onder infrastructuur langs de westzijde van het Amsterdam-Rijnkanaal. Hierin zit één onderdoorgang op grondgebied van Gooise Meren; die onder de verbingsboog A9-A1

Vogelwerkgroep

Projecten:

Plaatsen van nestkasten voor holenbroeders incl. steenuil (St. Michael, Oud Naarden, Flevorama, de Zuiderhof, De Beek, Oud Bussem, Bussums Bloei en in het agrarisch buitengebied)

AltijdWerkplaats

Projecten:

Ontwikkeling De Groene Ruijter

Onderhoud poelen Mouwtje en Zandzee

Beheer & onderhoud terrein De Groene Afslag

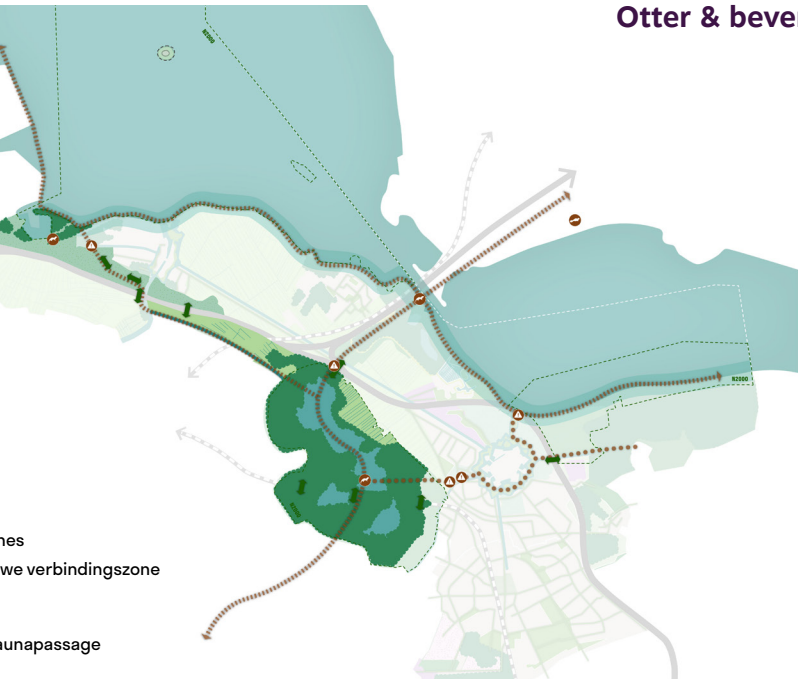
5. Icoonsoorten

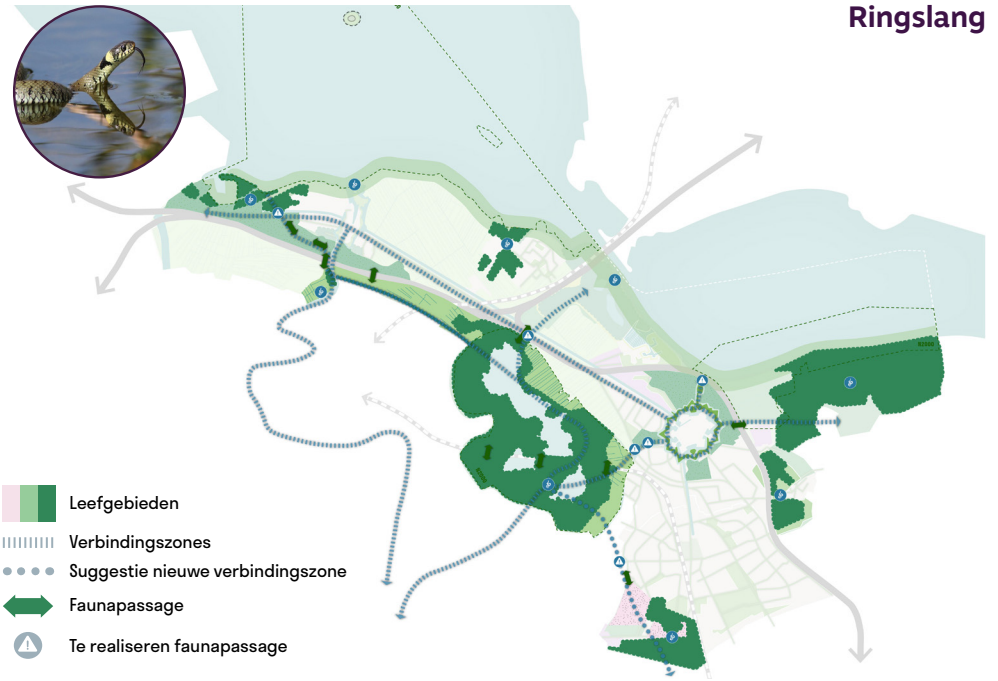
Otter & bever

- Leefgebieden
- Verbindingszones
- Suggestie nieuwe verbindingzone
- Faunapassage
- Te realiseren faunapassage

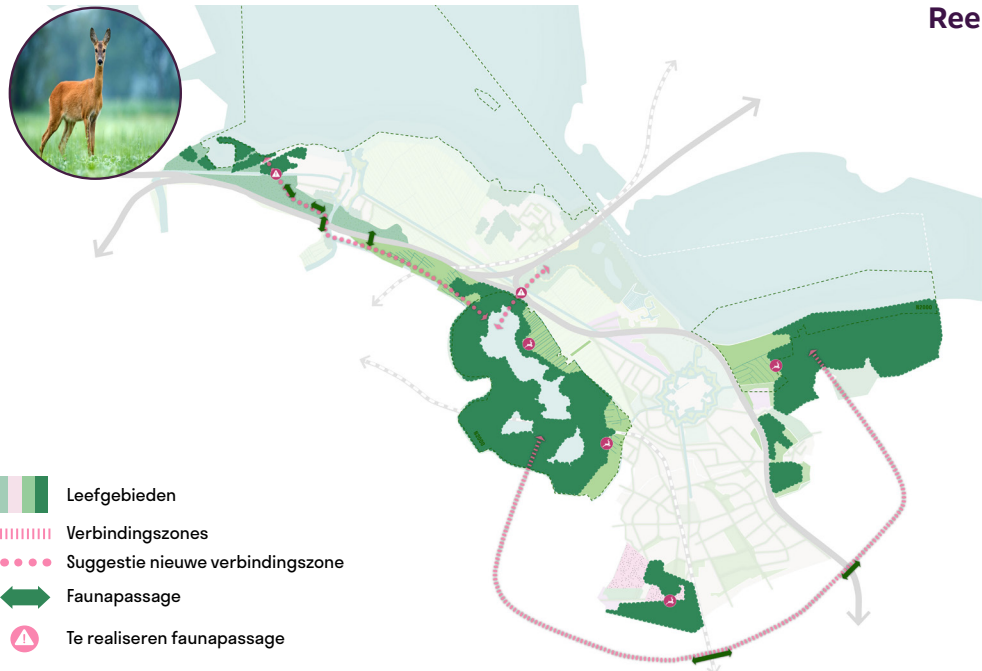
Ringslang

- Leefgebieden
- Verbindingszones
- Suggestie nieuwe verbindingzone
- Faunapassage
- Te realiseren faunapassage

Ree

- Leefgebieden
- Verbindingszones
- Suggestie nieuwe verbindingzone
- Faunapassage
- Te realiseren faunapassage

Das

- Leefgebieden
- Verbindingszones
- Suggestie nieuwe verbindingzone
- Faunapassage

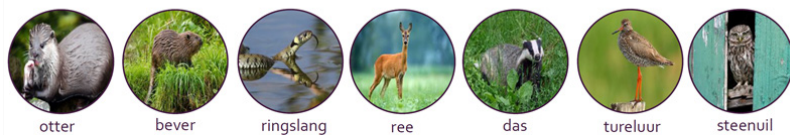

5. Icoonsoorten

Bij het opstellen van dit programma biodiversiteit is gekeken naar maatregelen die bij kunnen dragen aan het vergroten en verbinden van leefgebieden van een aantal zogenoemde iconsoorten. De iconsoorten vormen het boegbeeld van een bepaald ecosysteem. Als maatregelen getroffen worden voor een iconsoort profiteren andere soorten daarvan mee.

Naast de iconsoorten die al opgenomen waren in het biodiversiteitsactieplan zijn er in overleg met de stakeholders nog enkele andere iconsoort(groep) en benoemd die karakteristiek zijn voor ecosystemen buiten het gemeentelijk groen, zoals tureluur, steenuil, ijsvogel, ree en das. Daarbij is gekeken naar zowel soorten die voornamelijk in het buitengebied voorkomen als naar soorten die (ook) in het 'stedelijk' gebied voorkomen (zie het overzicht hieronder en bijlage 2). Samen vertegenwoordigen de iconsoorten de verschillende ecosystemen binnen de gemeente Gooise Meren.

Icoonsoorten die voornamelijk in het buitengebied voorkomen:

Icoonsoorten die (ook) in het 'stedelijk' gebied voorkomen:

Icoonsoorten die voornamelijk in het buitengebied voorkomen:

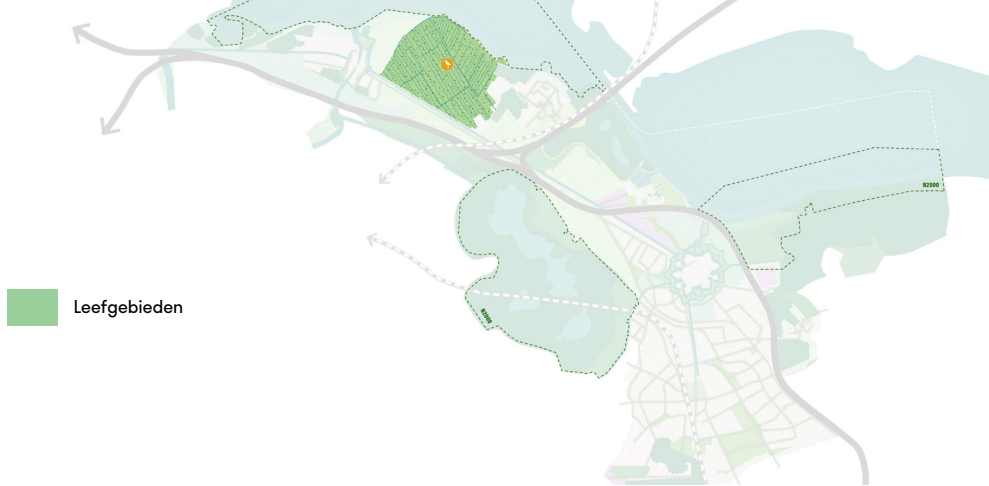
- otter
- bever
- ringslang
- ree
- das
- tureluur
- steenuil

Icoonsoorten die (ook) in het 'stedelijk' gebied voorkomen:

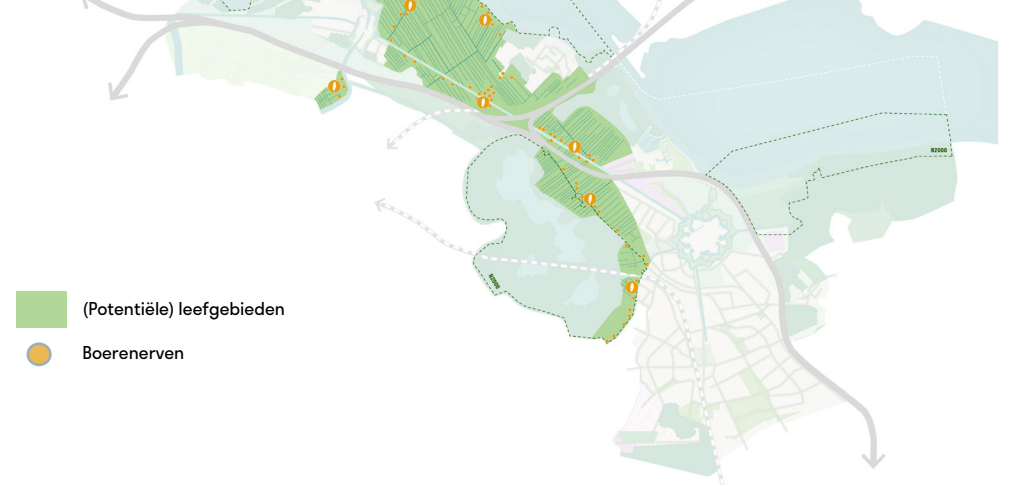
- kleine watersalamander
- icarusblauwtje en bruin blauwtje
- rode eekhoorn
- egel
- bruine korenbout
- ijsvogel
- vleermuizen
- spreeuw en huismus

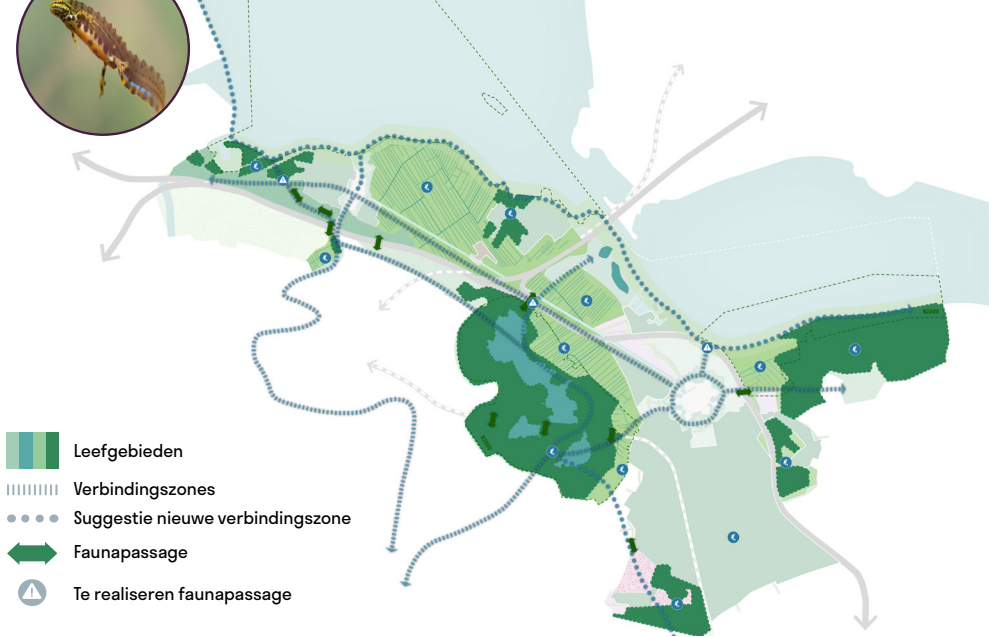
Tureluur

Steenuil

Kleine watersalamander

Icarusblauwtje en bruin blauwtje

Per icoonsoort is aan de hand van een paar stappen bepaald welke maatregelen getroffen kunnen worden om de populatie van de soort in Gooise Meren (en omgeving) te vergroten (zie bijlage 2):

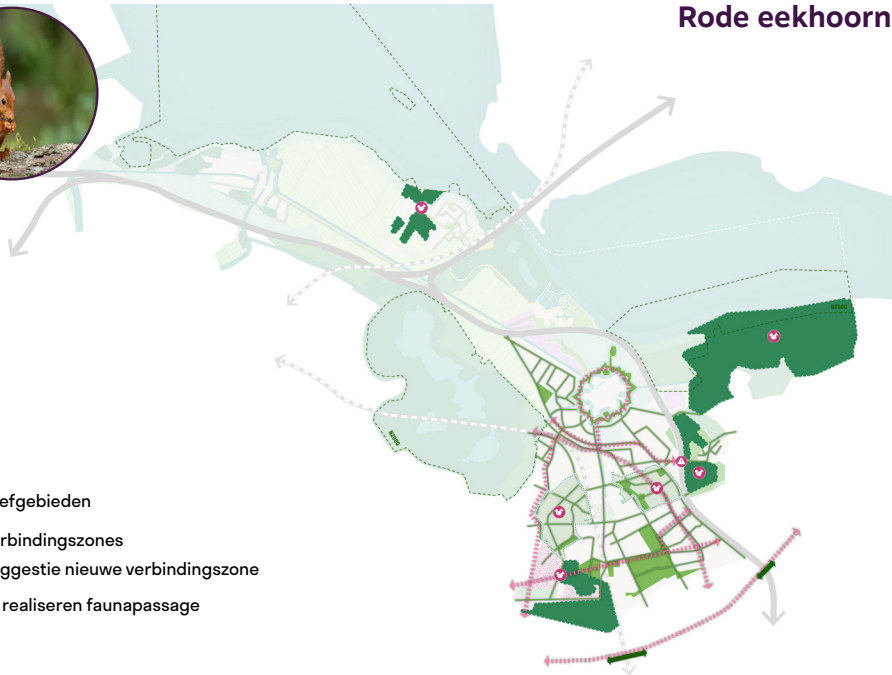
1. Allereerst is gekeken waar de kernpopulaties van de soort zich in de huidige situatie bevinden. Sommige soorten (zoals egel en kleine watersalamander) zijn wijd verspreid, maar sommige andere soorten (die kritischer zijn ten aanzien van hun leefgebied en/of meer ruimte nodig hebben, zoals otter) komen maar op één of een paar plekken voor in Gooise Meren.
2. Vervolgens is gekeken welk type leefgebied de icoonsoort nodig heeft (bijvoorbeeld waterrijk gebied met veel oevervegetatie, bos of open weides) en hoe verbindingzones tussen leefgebieden bij voorkeur ingericht worden. Afhankelijk van de soort (voor een das is dit belangrijker dan voor een spreeuw) zijn robuuste verbindingzones tussen de verschillende populaties van groot belang.
3. Ten slotte is gekeken waar knelpunten aanwezig zijn en welke maatregelen getroffen kunnen worden om het leefgebied te vergroten en/of leefgebieden met elkaar te verbinden.

Deze maatregelen zijn opgenomen in de projectenmatrix (zie bijlage 1), waarbij sommige maatregelen voor meerdere icoonsoorten een positief effect hebben.

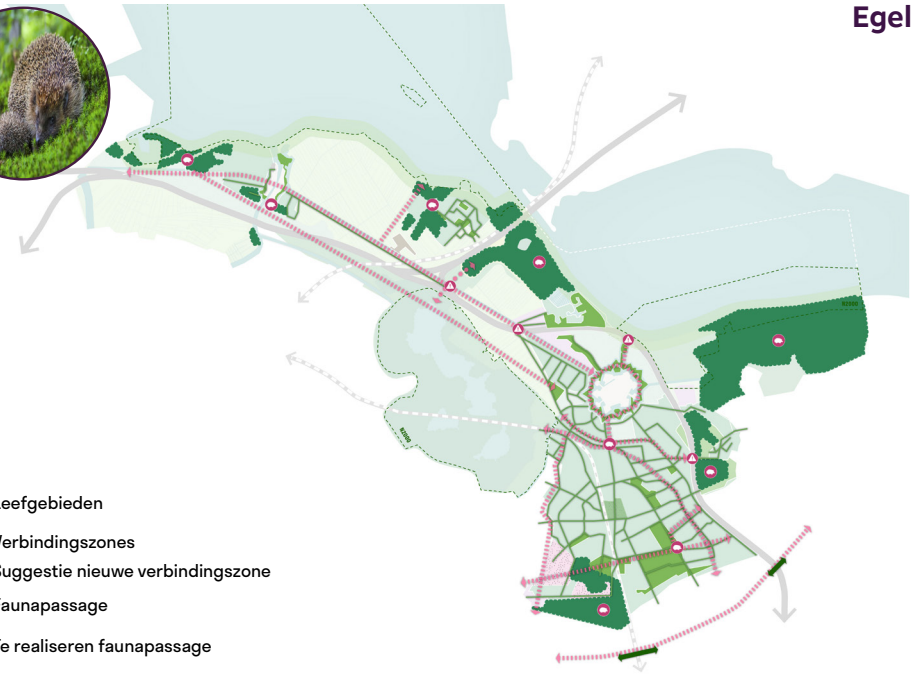
Rode eekhoorn

- Leefgebieden
- Verbindingszones
- Suggestie nieuwe verbindingzone
- Te realiseren faunapassage

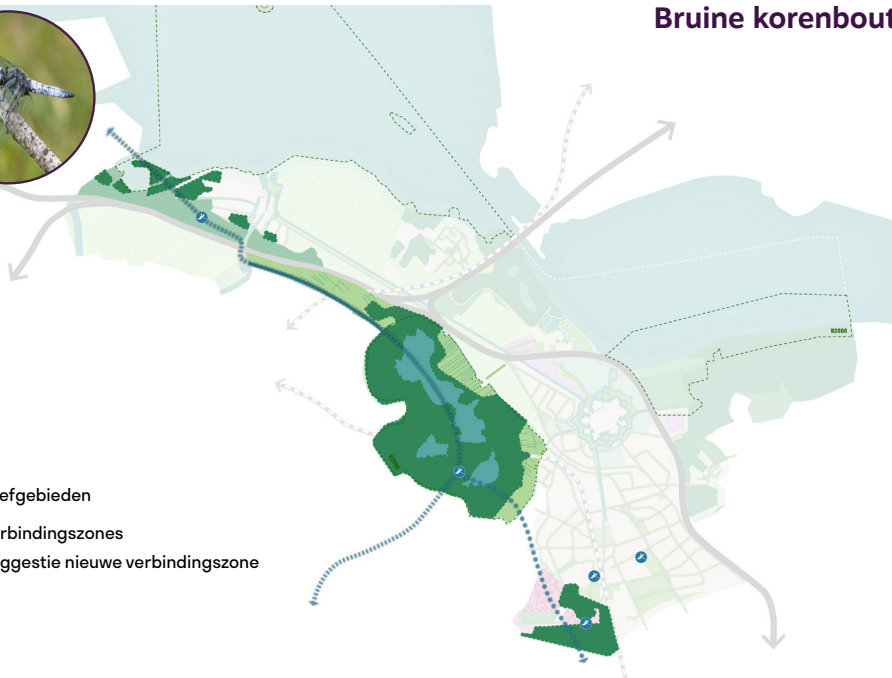
Egel

- Leefgebieden
- Verbindingszones
- Suggestie nieuwe verbindingzone
- Faunapassage
- Te realiseren faunapassage

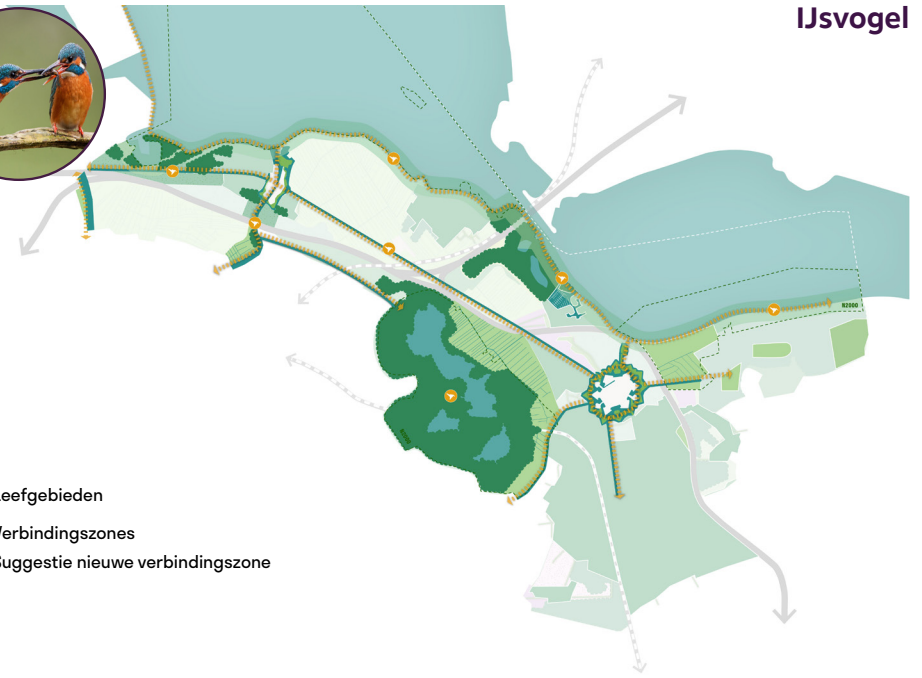
Bruine korenbout

- Leefgebieden
- Verbindingszones
- Suggestie nieuwe verbindingzone

IJsvogel

- Leefgebieden
- Verbindingszones
- Suggestie nieuwe verbindingzone

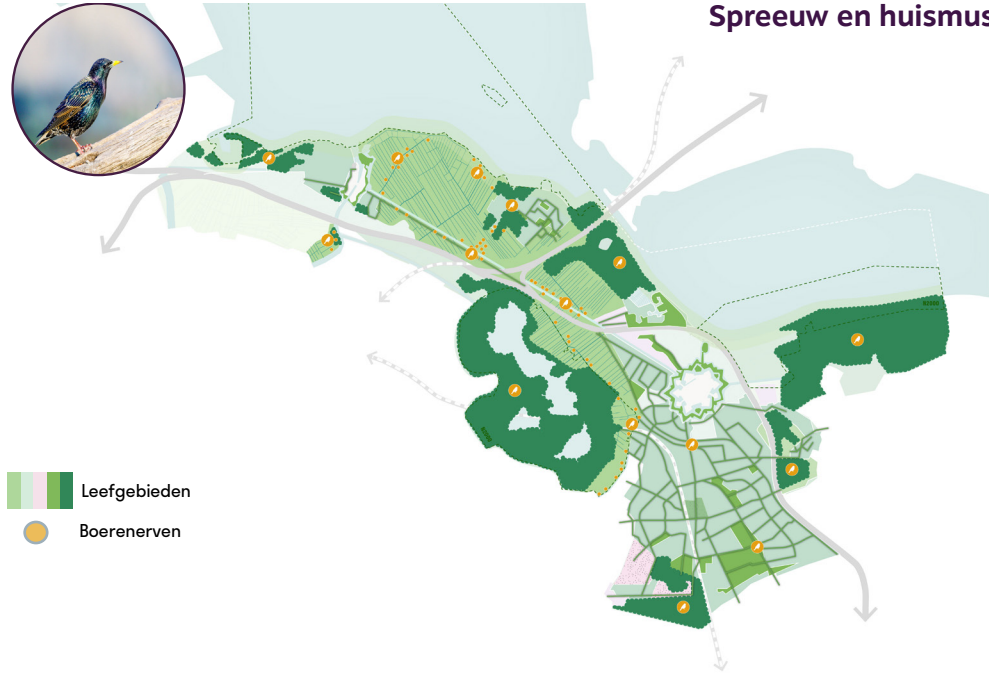

Vleermuizen

- Leefgebieden
- Verbindingszones
- Suggestie nieuwe verbindingzone
- Boerenerven

Spreeuw en huismus

- Leefgebieden
- Boerenerven

6. Projectenmatrix

Voorgestelde projecten

* Legenda op pagina 46

6. Projectenmatrix

Samen met de betrokken partijen is gewerkt aan een projectenmatrix (zie bijlage 1) met projecten voor de icoonsoorten die we binnen de gemeente Gooise Meren willen behouden (en in het geval van de bever: waar we de komst naar onze gemeente goed van willen begeleiden). Daarbij is onderscheid gemaakt tussen:

- ‘harde projecten’: deze staan al op de investeringsagenda van de gemeente of hier is budget voor vrijgemaakt door betrokken partijen;
- ‘zachte projecten’: dit zijn projecten die nog verder uitgewerkt moeten worden met betrekking tot financiën, betrokkenen et cetera;
- beheeropgaven: opgaven die enkel betrekking hebben op het beheren van aanwezigheid of nog te realiseren / vergroten natuurwaarden.

Voor ieder project is in beeld gebracht:

- aan welke ambities / speerpunten uit de omgevingsvisie het project bijdraagt (zie paragraaf 1.3);
- op welk(e) deelgebied(en) het project van toepassing is (zie hoofdstuk 3);
- op welke icoonsoort(en) het project is gericht (zie hoofdstuk 5).

Daarnaast is aangegeven welke partij(en) het project trekt / trekken en welke partij(en) er nog meer betrokken zijn / dienen te worden bij het project. Ook voor de ‘zachte projecten’ zijn hier gesprekken over gevoerd. Een aantal partijen heeft al aangegeven graag betrokken te worden bij specifieke projecten. De gemeente Gooise Meren werkt eraan dit overzicht verder te concretiseren en te blijven actualiseren met partijen.

Wanneer reeds bekend, zijn tevens de planning van de projecten en de budgettering aangegeven. Op de kaart hiernaast zijn alle zachte projecten in beeld gebracht.

LEGENDA

- Natuurvriendelijk(e) inrichting en beheer watergang(en) en oevers
- Natuurvriendelijk(e) inrichting en beheer van weides en grasland
- Natuurvriendelijk(e) inrichting en beheer van dijken en taluds
- Natuurvriendelijk(e) inrichting en beheer van bermen
- Natuurvriendelijk(e) inrichting en beheer van parken en groensingels
- Natuurvriendelijk(e) inrichting en beheer van bosgebieden, heidegebieden en laagveenmoeras
- Aanleg faunapassages onder de Rijksweg en Burgemeester Jur. Visserlaan en een extra faunapassage onder de A1 ten noorden van de vesting
- Aanleggen en onderhouden van broeihopen en op droge plekken creëren van overwinteringsplaatsen in de verbinding tussen Naardermeer, oevers Gooimeer, Naardermeent, Valkeveen en Stichtse Brug bij Huizen, onderlangs Naarden-Vesting en in de verbinding tussen het Naardermeer en het IJmeer
- Natuur aaneengesloten en robuuster maken
- Golfbaan en westelijk deel BOBM-polder geschikt maken als verbinding
- Landbouwstrategie ontwikkelen rondom het Naardermeer als onderdeel van de regionale veenweidestrategie
- Ecologische verbindingen onderlangs infrastructuur langs de westzijde van het Amsterdam-Rijnkanaal
- Faunaportalen/touwbruggen over de A1 bij Bussum voor eekhoorns en boomarters
- Transitie naar een rendabele natuurinclusieve landbouw (met behoud/herstel van weidevogelpopulatie) in de Noordpolder
- Project steenuil / natuurvriendelijk maken van (agrarische) erven in het buitengebied
- Waar nog nodig aanleg van faunapassages Hilversums Meentweg, Nieuwe 's-Gravelandseweg en N236
- Herinrichting 'flessenhals' bij Bloemenmeent (gemeente Hilversum)
- Optimaliseren verbinding Franse Kamp - Luye Gat - Laegieskamp - Naardermeer door het aanleggen en onderhouden van broeihopen en het op droge plekken creëren van overwinteringsplaatsen
- Project IJsvogel: herstel van natuurlijke beken en de waterkwaliteit en natuurlijke of kunstmatige nestgelegenheden bieden op rustige plekken langs wateren, met beplanting
- Naarderbos aantrekkelijker maken door het aantrekkelijk in te richten als ecologische verbingszone en door een voedselbos te maken met o.a. hazelaars
- Project kleine watersalamander: aanleg en ecologisch beheer amfibieënpoelen, aanleg kleinschalige landschapselementen nabij poelen en andere voortplantingswateren en aanleg amfibieëntunneltjes onder wegen nabij poelen, met geleiding en evt. rasters

- Faciliteren/sturen van de komst van de bever
- Aanpakken problematiek rondom bloedverwantschappen door isolatie rode eekhoorn Echobos
- Uitbreiden/versterken van de groene kraag/schil aan de zuidoostzijde van Muiderberg richting de A6
- Bijdrage leveren aan de reductie van CO₂ door naaldbos om te zetten naar loofbos in Valkeveen
- Verbeteren kwaliteit en onderlinge verbinding Koggerbosch en Echobosch

7. Programmaorganisatie

7. Programmaorganisatie

Betrokken partijen

Het programma biodiversiteit is een gemeentelijk programma, want het gaat over het grondgebied van Gooise Meren. Het is daarom ook aan de gemeente om de organisatie voor dit programma op te zetten. De gemeente pakt voor haar grondgebied de regierol. Alle partijen die een verdere rol spelen bij het versterken van de biodiversiteit op het grondgebied van Gooise Meren zijn betrokken bij het programma. Het programma werkt als verbindende schakel tussen deze partijen. Het programma biodiversiteit is gezamenlijk opgesteld. Na vaststelling van het programma blijven de partijen betrokken bij de verdere uitvoering van het programma. Zij denken mee over de lopende en nieuwe projecten. De samenwerking is zeer belangrijk voor het versterken van de biodiversiteit.

Organisatievorm

Voorgesteld wordt een redelijk platte organisatie te vormen, waarbij de wethouder Biodiversiteit van de gemeente Gooise Meren de voorzitter is. De voorzitter wordt bijgestaan door ambtelijke ondersteuning vanuit de gemeente Gooise Meren. Daarnaast nemen contactpersonen vanuit de verschillende betrokken partijen deel aan deze organisatie. Deze contactpersonen kunnen worden bijgestaan door projectleiders van de lopende projecten.

Bijeenkomsten

Twee keer per jaar wordt een bijeenkomst georganiseerd waarin de lopende projecten worden besproken en geëvalueerd. Voorafgaand wordt een agenda rondgestuurd met daarbij een notitie over de stand van

zaken van nieuwe en lopende projecten. Nieuwe projecten worden in dit overleg verkend en beoordeeld voordat deze worden voorgelegd aan de organisatie waarbij het projectvoorstel wordt voorgelegd.

8. Finanziën

8. Financiën

Beheer

De verschillende partijen die naast de gemeente eigendom binnen het grondgebied van Gooise Meren hebben, voeren hun dagelijkse beheertaken uit. Deze beheertaken zijn zo ingericht dat zij bijdragen aan de verbetering van de habitats voor de gedefinieerde icoonsoorten. Het beheer van het eigen grondgebied wordt gefinancierd door de eigenaren van die gronden. In de projectenmatrix staan deze beheertaken ook benoemd, omdat deze een reële bijdrage leveren aan de versterking van de biodiversiteit.

Harde projecten

Het programma biodiversiteit is opgebouwd uit verschillende soorten projecten, met verschillende stakeholders. Een aantal projecten is al binnen verschillende regionale en provinciale programma's opgepakt. In de projectenmatrix worden dit de harde projecten genoemd: er is een projectopdracht, er is een projecttrekker en er is financiering vrijgemaakt. Het gaat bijvoorbeeld om de realisatie van de Waterlandtak (via het programma Verder met de Vesting Muiden) of de Gooimeertak (via het programma Naarden buiten de Vesting).

Zachte projecten

Tijdens de verschillende gesprekken met de stakeholders zijn nieuwe projecten bedacht, zowel binnen de bebouwde kom, in het buitengebied of in de verbindingen tussen de bebouwde kom en het buitengebied. Deze projecten dragen sterk bij aan de doelstellingen van het programma. Voor deze projecten is nog geen projectopdracht opgesteld. In de projectenmatrix zijn dit de zachte projecten.

Van zacht naar hard

Om de haalbaarheid van deze zachte projecten te verkennen worden verkennende gesprekken opgestart met de betrokken partijen. Er wordt nagedacht over de trekkersrol, de ondersteunende rollen en er wordt onderzocht hoe de projecten gefinancierd kunnen worden. Deze zachte projecten worden in het tweejaarlijks overleg besproken en er wordt naar de haalbaarheid gekeken.

Wanneer het project kans van slagen heeft kan een projectteam worden samengesteld. Het projectteam bereidt het nieuwe project voor door het invullen van een projectopdracht, een plan van aanpak (met daarbij een participatieplan) en de financieringsvoorstellen voor. Deze projectvoorstellen worden eerst voorgelegd aan de programmaorganisatie (zie hoofdstuk 7). Daarna kan het projectvoorstel worden voorgelegd aan de partij die de investering moet regelen. Pas na vaststelling van projectopdracht en financiering kan het project van start gaan.

Projecten die via de gemeente Gooise Meren gaan, worden via het college ter goedkeuring voorgelegd aan de raad.

P&C-cyclus

Via planning & control (P&C-cyclus) wordt de voortgang van het programma gedeeld met de raad.

9. Monitoring

9. Monitoring

In het programma biodiversiteit zijn doelen gesteld. Om deze doelen te behalen worden projecten opgestart (zie bijlage 1). Van deze projecten gaan we de voortgang monitoren. In de tweejaarlijkse bijeenkomsten wordt de voortgang van de uitvoering besproken binnen de programmaorganisatie (zie ook hoofdstuk 7).

Om te kunnen zien of deze projecten daadwerkelijk een bijdrage leveren aan de doelen is het belangrijk te monitoren. Het is niet de bedoeling dat we daarvoor periodiek gemeentebrede veldinventarisaties laten uitvoeren, want dat is te kostbaar. In specifieke gevallen kunnen we er wel voor kiezen op bepaalde plekken gericht onderzoek te doen naar het voorkomen van (icoon)soorten voor en/of na het uitvoeren van een project.

Daarnaast gaan we gebruik maken van het Natuurloket van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) om een gevoel te krijgen of (icoon)soorten toenemen op een bepaalde plek. De NDFF bundelt, uniformeert en valideert natuurgegevens in Nederland. De gegevens brengen in beeld wat in een bepaald gebied bekend is over het voorkomen van planten- en diersoorten. Alle ingevoerde waarnemingen die in de NDFF zijn opgeslagen worden gevalideerd. Alleen goedgekeurde waarnemingen zijn zichtbaar voor gebruikers van de NDFF.

We moedigen inwoners aan waarnemingen van planten- en diersoorten te melden via www.waarneming.nl. Via onze lokale media kunnen we onze inwoners vragen hun waarnemingen via deze site aan te bieden. De NDFF neemt gevalideerde waarnemingen van www.waarneming.nl over in haar databank.

10. Inspiratie en communicatie

10. Inspiratie en communicatie

Het programma biodiversiteit is van toepassing op gebieden binnen en buiten de bebouwde kom. Het kan gaan om grote en kleine initiatieven en projecten. Binnen de bebouwde kom willen we onze inwoners informeren en inspireren om in hun eigen omgeving ook de biodiversiteit te verbeteren. Dat doen we op een aantal manieren.

Website duurzaam.gooisemerens.nl

De website duurzaam.gooisemerens.nl is gericht op onze inwoners. Door middel van het introduceren van maatregelen op het gebied van biodiversiteit (maar ook op het gebied van hitte en klimaatadaptatie) inspireren we onze inwoners om hun tuin en omgeving te vergroenen.

Initiatieven

Bij kleine en grote initiatieven begeleiden we initiatiefnemers bij hun projecten. Hierbij kijken we naar de mogelijkheden op deze locaties de biodiversiteit te vergroten.

Artikelen

In de lokale kranten wordt elke drie weken een artikel geplaatst, verzorgd door Altijd Werkplaats, over verschillende maatregelen die bewoners zelf kunnen nemen op gebied van biodiversiteit maar ook klimaatadaptatie.

Uitvoering geven aan het Biodiversiteitsactieplan Gooise Meren

Aan de hand van het Biodiversiteitsactieplan Gooise Meren gaan we als gemeente aan de slag met het vergroten van de biodiversiteit. De resultaten laten we vervolgens zien, wat inspiratie en motivatie geeft aan inwoners om ook een bijdrage te leveren.

Groenloket

Het is onze ambitie een Groenloket op te richten. Bij het Groenloket moet een ieder terecht kunnen met al zijn of haar vragen over het vergroenen van de eigen tuin en leefomgeving. Op deze manier willen wij het herstellen van de natuur en het vergroten van de biodiversiteit toegankelijk maken voor iedereen. Het Groenloket is bedoeld voor alle bewoners uit de regio die:

- informatie zoeken over groene gevels, daken, moestuinieren, inheemse planten, composteren en andere initiatieven die kunnen bijdragen aan het vergroten van de biodiversiteit in de eigen leefomgeving;
- een groen initiatief willen opzetten. Heeft iemand een briljant idee of project voor zichzelf, de wijk, de publieke ruimte of de natuur? Bij het Groenloket komen alle initiatieven ter verbetering van de natuur en vergroting van de biodiversiteit samen. Zo kunnen inwoners hulp krijgen om met andere inwoners in contact te komen en/of bij het opzetten van het project;
- hulp nodig hebben bij het aanvragen van subsidies voor het vergroenen van tuin of dak. Voor wie alvast zelf wil kijken welke subsidies er mogelijk zijn, klik dan hier: <https://gooisemerens.nl/subsidies/duurzaamheidssubsidies>;
- zich willen inzetten voor de natuur in de wijk of regio of hieraan iets willen bijdragen.

Bijlagen

Bijlage 1: Projectenmatrix

Status project

Harde projecten (H)

Zachte projecten (Z)

Beheeropgaven

Ambities/speerpunten Omgevingsvisie Gooise Meren

Verhogen van de natuurwaarden en vergroten van de biodiversiteit in Gooise Meren

Behouden van de grote diversiteit aan landschappen en ecosystemen

Vergroten en verbinden van leefgebieden van planten en dieren: robuuste gebieden die goed met elkaar verbonden zijn

Terugdringen van de stikstofdepositie en nemen van herstelmaatregelen voor het bos- en heidelandschap

Inzetten op transitie naar een natuurinclusieve kringlooplandbouw: voedselvoorziening in balans met de groene natuurlijke omgeving (geen gif en megastallen, maar verbouwen op kleine schaal met respect voor mens, dier en natuur)

Beschermen van weidevogels

Verbinding tussen stad en land verbeteren: aanhaken op de ecologische structuur van het bebouwde gebied.

Zorgen voor een natuur die weerbaar is tegen klimaatverandering (gemengde, natuurlijke bossen)

Integraal en klimaatbestendig beheren van het heidelandschap met veel aandacht voor kleinschaligheid en afwisseling

Waar dat zich laat verenigen met de natuurfunctie toegankelijk maken van (robuuste) natuur; uitgaan van extensieve recreatievormen in balans met de natuur

Kansen van water benutten: goede waterkwaliteit realiseren en uitgaan van een natuurlijke hydrologie

Het tegengaan van bodem- en/of waterverontreiniging

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Prioritering	Deelgebied
1.	✓ Voorlichting aan en participatie door inwoners/particulieren/agrariërs gericht op het natuurvriendelijk inrichten van o.a. tuinen, bebouwing, sloten en weides							
1.1	Promoten website duurzaam.gooisemeren.nl - Met handvatten voor particulieren voor o.a. het realiseren van meer biodiversiteit in de tuinen.		Rode eekhoorn, egel, kleine watersalamander, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, vleermuizen	<u>Trekker:</u> Gemeente Gooise Meren <u>Deelnemende partijen:</u> Vogelwerkgroep, Vlinderwerkgroep en Greenteam Altijd Werkplaats	Website is sinds februari 2020 in de lucht	Budget gemeente		Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied en bedrijventerreinen
1.2	Aanbieden van workshops 'levende tuin' aan inwoners Gooise Meren		Rode eekhoorn, egel, kleine watersalamander, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, vleermuizen	<u>Trekker:</u> Gemeente Gooise Meren <u>Deelnemende partijen:</u> Altijd Werkplaats, Samen Sneller Duurzaam, Vogelwerkgroep, Vlinderwerkgroep en IVN Gooi en omstreken	Gestart in het voorjaar 2021	Budget gemeente		Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied en bedrijventerreinen
1.3	Beleidsontwikkeling op gebied van duurzaam en natuurinclusief bouwen, klimaatadaptatie, hittestress, droogte, energie en circulariteit		Rode eekhoorn, egel, kleine watersalamander, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, vleermuizen	<u>Trekker:</u> Gemeente Gooise Meren	Afronding verwacht in 2021	Budget gemeente		Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied en bedrijventerreinen
1.4	Organiseren agrarische studieclubs en kennisbijeenkomsten		Egel, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, tureluur, ringslang, kleine watersalamander, bruine korenbout	<u>Trekker:</u> Waternet				Agrarisch buitengebied
1.5	Ontwerp stimuleringsregeling 'Geef groen en water ruimte' - Stimuleren van maatregelen t.b.v. klimaatadaptatie en versterken biodiversiteit.		Egel, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, tureluur, ringslang, kleine watersalamander, bruine korenbout	<u>Trekker:</u> Waternet				Woongebieden en centra, recreatiegebieden en agrarisch buitengebied

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Prio- rite- ring	Deelgebied
1.6	Bewustwording door communiceren en opleiden Waternet <ul style="list-style-type: none"> - Biodiversiteit opnemen in directie- en bestuursvoorstellen Waternet; - Pagina over biodiversiteit inrichten op AGV-site; - Rapporteren en in gesprek over biodiversiteit; - Vergroenen, vergunnen en handhaving; - Opzichters en directievoeders Beheer&Onderhoud coachen; - Biodiversiteit opnemen in factsheet startnotitie van watergebiedsplannen; - Biodiversiteit opnemen in Masterplan TS; - Ontwikkelen biodiversiteitsvoetafdruk; - Netwerk opbouwen rondom thema biodiversiteit en afstemmen met gemeenten en provincies. 		Egel, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, tureluur, ringslang, kleine watersalamander, bruine korenbout	<u>Trekker:</u> Waternet				Woongebieden en centra, natuurgebieden, recreatiegebieden en agrarisch buitengebied
1.7	Opzetten van een Groenloket <ul style="list-style-type: none"> - Informatie bieden over groene gevels, groene daken, moestuinieren, inheemse planten, composteren en andere initiatieven - Hulp bij het opzetten van een groen initiatief - Doen van nulmetingen - Hulp bij het aanvragen van subsidies voor het vergroenen van tuin of dak (gooisemeren.nl/subsidies/duurzaamheidssubsidies) 		Rode eekhoorn, egel, kleine watersalamander, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, vleermuizen	<u>Trekker:</u> Gemeente Gooise Meren <u>Deelnemende partijen:</u> Altijd Werkplaats				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied en bedrijventerreinen
2.	✓ Verhogen van de biodiversiteit in het stedelijk gebied							
2.1	Uitvoering geven aan het biodiversiteitsactieplan <ul style="list-style-type: none"> - In eerste instantie ontwikkelen van kruidenrijke bermen en aanvullen van opgaande structuren binnen de hoofdgroenstructuren. Daarna gebieden daarbuiten, dieper het stedelijk gebied in. - Groene as (aaneenschakeling van openbare groene parkjes en plantsoenen die vanaf de Vesting in Naarden via het zuidelijke schootsveld doorloopt in de Bussumse Heide) voelbaar maken en inrichten als eenheid/continue route) - Groene wiggen die door de oostelijke en westelijke woonwijken van Bussum heen lopen als eenheid en continue gebied inrichten - Radiale verbinden en verknopen aan wandelpaden - Inzetten op zachte overgangen richting het buitengebied 		Vleermuizen, ringslang, otter, bever, rode eekhoorn, kleine watersalamander, spreeuw en huismus, egel	<u>Trekker:</u> Gemeente Gooise Meren				Woongebieden en centra en bedrijventerreinen
2.2	Gooise Groene meters maken: vergroenen van 200 huishoudens in 2 jaar <ul style="list-style-type: none"> - Koppeling maken met project 2.5 		Spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, vleermuizen	<u>Trekker:</u> Gemeente Gooise Meren <u>Deelnemende partijen:</u> Altijd Werkplaats, Waternet	2022-2023			Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Prioritering	Deelgebied
2.3	Ondersteunen lokale initiatieven die bijdragen aan versterking van de biodiversiteit in het stedelijk gebied		Rode eekhoorn, egel, kleine watersalamander, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, vleermuizen	<u>Trekker:</u> Gemeente Gooise Meren <u>Deelnemende partijen:</u> Samen Sneller Duurzaam Vogelwerkgroep, Vlinderwerkgroep, Altijd Werkplaats				Woongebieden en centra en bedrijventerreinen
2.4	Vergroenen bedrijventerreinen Gooise Meren - Gericht op parkmanagement dat zich bezighoudt met vergroening en natuurinclusiviteit.		Rode eekhoorn, egel, kleine watersalamander, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, vleermuizen	<u>Trekker:</u> Gemeente Gooise Meren				Bedrijventerreinen
2.5	Pilot 'Groen op je dak' Naardereiland - Gezamenlijk vergroenen van daken - Koppeling maken met project 2.2		Spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, vleermuizen					Woongebieden en centra en recreatiegebieden
2.6	Producten maken/aanbieden t.b.v. natuurontwikkeling (waar mogelijk circulair en van lokaal hout) - Nestkasten voor vogels - Nestkasten voor vleermuizen - Amfibietrappetjes - Roofvogelpalen - Faunapalen/faunatoren		Kleine watersalamander, spreeuw en huismus, ringslang	<u>Trekker:</u> Altijd Werkplaats				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied en bedrijventerreinen
2.7	Plaatsen van nestkasten voor hollenbroeders (vogels) - St. Michael, Oud Naarden, Flevorama, de Zuiderhof, De Beek, Oud Bussum Bussums Bloei.		Spreeuw en huismus	<u>Trekker:</u> Vogelwerkgroep				Woongebieden en centra
2.8	Ontwikkeling De Groene Ruijter - De hele locatie wordt één groene inspiratiebron voor iedereen die wil werken en bijdragen aan het herstel en de verbetering van de natuur. De demolocatie bestaat uit een grote diversiteit aan mogelijkheden om de biodiversiteit te vergoten in de eigen tuin of directe omgeving. - Nulmeting en monitoren.		Rode eekhoorn, egel, kleine watersalamander, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, vleermuizen	<u>Trekker:</u> Altijd Werkplaats				Woongebieden en centra

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Priore- tering	Deelgebied
3.	✓ Natuurvriendelijk(e) inrichting en beheer van water(gang)en en oevers							
3.1	Natuurvriendelijk(e) inrichting watergang(en) en oevers <ul style="list-style-type: none"> - Beschoeide oevers vervangen voor natuurvriendelijke oevers met dekking biedende oevervegetatie en flauwe taluds; - Zoveel mogelijk variatie en overgangen in bv. waterdiepte en vegetatie; - Zoveel mogelijk aaneengesloten oevers die aansluiten op groenstructuren in de omgeving; - Beschoeide oevers (waar dat niet anders kan) voorzien van fauna-uittreedplaatsen; - Toepassing (straat)verlichting: minder/adaptief, neerwaarts gericht, niet-storende lichtfrequenties en -intensiteit gebruiken; - Goede zonering van recreatie. 		Bever, otter, ringslang, das, ree, vleermuizen, kleine watersalamander, bruine korenbout	Trekker: Waternet (hoofdwatergangen plaatselijk verbreden, oevers verbreden en (gering) peilverschil toestaan). Deelnemende partijen: Waterschap, Stichting Monumentenbeheer, Goois Natuurreservaat (Schootsvelden Naarden, Gijzenveen en Zanderij Cruysbergen) en Gemeente Gooise Meren (vestinggracht Muiden)				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied, natuurgebieden en bedrijventerreinen
3.2	Beheren watergang(en) en oevers <ul style="list-style-type: none"> - Ecologisch maai-beheer (gefaseerd maaien / sinusbeheer), maaisel afvoeren; - Bestrijding van invasieve soorten. 		Bever, otter, ringslang, das, ree, vleermuizen, kleine watersalamander en bruine korenbout, icarusblauwtje en bruin blauwtje	Trekker: Waternet (hoofdwatergangen plaatselijk verbreden, oevers verbreden en (gering) peilverschil toestaan). Deelnemende partijen: Waterschap, Stichting Monumentenbeheer, Goois Natuurreservaat (Schootsvelden Naarden, Gijzenveen en Zanderij Cruysbergen) en Gemeente Gooise Meren (vestinggracht Muiden)				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied, natuurgebieden en bedrijventerreinen
3.3	(S)ken je sloot <ul style="list-style-type: none"> - Agrariërs monitoren hun eigen sloot op de aanwezigheid van vegetatie en biodiversiteit voor meer bewustwording en meetgegevens. 		Bever, otter, ringslang, das, ree, vleermuizen, kleine watersalamander, bruine korenbout	Trekker: Waternet en Waterschap Deelnemende partijen: Agrariërs				Agrarisch buitengebied
3.4	Eigen terreinen Waterschap natuurvriendelijk inrichten en onderhouden/monitoren <ul style="list-style-type: none"> - Eigen dijken en terreinen natuurinclusief inrichten; - Biodiversiteit opnemen in pachtcontracten van dijken; - Optimaliseren ecologische werkprotocollen; - Opstellen onderhoudsplannen voor waterbergingsgebieden en oeverlandjes; - Dijken van gemeenten, provincies en particulieren natuurinclusief inrichten; - Opstellen monitoringsplan en ondersteunen monitoren en onderzoek. 		Bever, otter, ringslang, das, ree, vleermuizen, kleine watersalamander, bruine korenbout	Trekker: Waternet en Waterschap Deelnemende partijen: Agrariërs, Altijd Werkplaats (nulmeting en monitoring)				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, natuurgebieden en agrarisch buitengebied

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Prio- rite- ring	Deelgebied
3.5	<p>Zowel chemisch als ecologisch verbeteren van de waterkwaliteit in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).</p> <p>De waterschappen hebben maatregelpakketten opgesteld om de waterkwaliteit te verbeteren, zodat de kwaliteit in 2027 voldoet aan de doelen van de KRW. Alle overheden, dus ook gemeenten en provincies hebben een verantwoordelijkheid in het uitvoeren van de juiste maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op basis van onderzoek, beperken van de effecten van door verharding en drainage afgenomen kwel - Op basis van onderzoek, beperken van de effecten van door bebossing afgenomen kwel - Beperken/saneren riooloverstorten - Beperken/voorkomen overmatig bladval in water - Bronaanpak in plaats van doorspoelen. Stilstaand water kan een zeer goede kwaliteit hebben als er geen verontreinigingsbronnen in de nabijheid zijn <p>Waternet gaat in gesprek met de gemeente Gooise Meren en andere stakeholders hoe ze hun beheer kunnen aanpassen.</p>		Bever, otter, ringslang, vleermuizen, kleine watersalamander, bruine korenbout, ijsvogel	<p><u>Trekker:</u> Waternet</p> <p><u>Deelnemende partijen:</u> Gemeente Gooise Meren</p>				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied, natuurgebieden en bedrijventerreinen
3.6	<p>Inzetten op een robuust Waternetwerk en biodiversiteitsherstel door aanpak droogte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitwerken verdienmodel; - Kwantificeren hydrologische effecten Robuust Waternetwerk (NBW analyse); - Pilot Robuust waternetwerk opzetten; - Droogtebestrijding voor weidevogels; - Opstellen kwelakkoord en maatregelenpakket voor aanpak droogte. 		Bever, otter, ringslang, das, ree, vleermuizen, kleine watersalamander, bruine korenbout	<p><u>Trekker:</u> Waternet en Waterschap</p> <p><u>Deelnemende partijen:</u> Agrariërs</p>				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, natuurgebieden en agrarisch buitengebied
4.	<p>✓ Natuurvriendelijk(e) inrichting en beheer van weides, grasland, bermen, dijken, taluds</p>							
4.1	<p>Natuurvriendelijk(e) inrichting van weides en grasland</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gebiedseigen kruiden toepassen, bij voorkeur met bloemen, uit Nederlandse zadenmengsels; - Zoveel mogelijk variatie en overgangen; - Zoveel mogelijk aaneengesloten groenstructuren die aansluiten op groenstructuren in het buitengebied; - Goede zonering van recreatie. 		Ree, icarusblauwtje en bruin blauwtje, ringslang, steenuil, spreeuw en huismus, vleermuizen, tureluur	<p><u>Trekkers:</u> Provincie Noord-Holland, Waternet, Waterschap en Goois Natuurreservaat (GVR) (Schootsvelden Naarden)</p> <p><u>Deelnemende partijen:</u> Agrariërs, groen Muiderberg, Vogelwerkgroep en Gemeente Gooise Meren</p>				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, natuurgebieden en agrarisch buitengebied

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Prio- rite- ring	Deelgebied
4.2	Beheren weides en grasland <ul style="list-style-type: none"> - Ecologisch maaibeheer (gefaseerd maaien / sinusbeheer), maaisel afvoeren; - Bestrijding van invasieve soorten; - Geen gebruik van insecticiden, onkruidbestrijdingsmiddelen, slakken- en mierengif e.d.; - Honden zoveel mogelijk aanlijnen (voorlichting en zonering). 		Ree, icarusblauwtje en bruin blauwtje, ringslang, steenuil, spreeuw en huismus, vlermuizen, tureluur	Trekkers: Provincie Noord-Holland, Waternet, Waterschap en Goois Natuurreservaat (GVR) (Schootsvelden Naarden, Gijzenveen en Zanderij Cruysbergen en Landgoed De Beek) Deelnemende partijen: Agrariërs, Groen Muiderberg, Vogelwerkgroep en Gemeente Gooise Meren				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, natuurgebieden en agrarisch buitengebied
4.3	Natuurvriendelijk(e) inrichting van dijken en taluds <ul style="list-style-type: none"> - Zo min mogelijk verharding (eventueel halfverharding); - Gebiedseigen kruiden toepassen, bij voorkeur met bloemen, uit Nederlandse zadenmengsels; - Zoveel mogelijk variatie en overgangen; - Zoveel mogelijk aaneengesloten groenstructuren die aansluiten op groenstructuren in het buitengebied; - Toepassing (straat)verlichting: minder/adaptief, neerwaarts gericht, niet-storende lichtfrequenties en -intensiteit gebruiken; 		Das, egel, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, ringlang	Trekkers: Waternet (aanleggen van bloemrijke dijken en natuurvriendelijke bermen van wegen die in beheer zijn bij het Waterschap) en Goois Natuurreservaat (GVR) (Schootsvelden Naarden)				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied, natuurgebieden en bedrijventerreinen
4.4	Beheren dijken en taluds <ul style="list-style-type: none"> - Ecologisch maaibeheer (gefaseerd maaien / sinusbeheer), maaisel afvoeren; - Bestrijding van invasieve soorten; - Geen gebruik van insecticiden, onkruidbestrijdingsmiddelen, slakken- en mierengif e.d.; 		Das, egel, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, ringlang	Trekkers: Waternet (beheer van bloemrijke dijken en natuurvriendelijke bermen van wegen die in beheer zijn bij het Waterschap) en Goois Natuurreservaat (GVR) (Schootsvelden Naarden)				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied, natuurgebieden en bedrijventerreinen
4.5	Natuurvriendelijk(e) inrichting van bermen <ul style="list-style-type: none"> - Zo min mogelijk verharding (eventueel halfverharding); - Gebiedseigen kruiden toepassen, bij voorkeur met bloemen, uit Nederlandse zadenmengsels; - Zoveel mogelijk variatie en overgangen; - Zoveel mogelijk aaneengesloten groenstructuren die aansluiten op groenstructuren in het buitengebied; - Natuurlijke afscheidingen: bv. hagen in plaats van hekwerken - Toepassing (straat)verlichting: minder/adaptief, neerwaarts gericht, niet-storende lichtfrequenties en -intensiteit gebruiken. - 		Das, egel, vlermuizen, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, ringslang	Trekkers: Gemeente Gooise Meren en Provincie Noord-Holland				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied, natuurgebieden en bedrijventerreinen

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Prio- rite- ring	Deelgebied
4.6	Beheren bermen <ul style="list-style-type: none"> - Ecologisch maaibeheer (gefaseerd maaien / sinusbeheer), maaisel afvoeren; - Bestrijding van invasieve soorten; - Geen gebruik van insecticiden, onkruidbestrijdingsmiddelen, slakken- en mierengif e.d.; - Honden zoveel mogelijk aanlijnen (voorlichting en zonering). 		Das, egel, vleermuizen, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, ringslang	Trekkers: Gemeente Gooise Meren en Provincie Noord-Holland Deelnemende partijen: Groen Muiderberg (inventariseren)				Woongebieden en centra, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied, natuurgebieden en bedrijventerreinen
4.7	Uitvoeren Schouwbeleid <ul style="list-style-type: none"> - Boeren krijgen meer ruimte om vegetatie te laten staan. 		Egel, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, tureluur, ringslang	Trekker: Waternet en Waterschap Deelnemende partijen: Agrariërs				Agrarisch buitengebied
4.8	Beheerpakketten voor meer natuur in het landschap faciliteren <ul style="list-style-type: none"> - In samenwerking met agrarische collectieven. 		Egel, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje, tureluur, ringslang	Trekker: Waternet en Waterschap Deelnemende partijen: Agrariërs				Agrarisch buitengebied
5.	✓ Natuurvriendelijk(e) inrichting en beheer van parken, groensingels, bosgebieden en heidegebieden							
5.1	Natuurvriendelijk(e) inrichting van parken en groensingels <ul style="list-style-type: none"> - Gevarieerde inheemse / gebiedseigen beplanting, bij voorkeur met bloemen, zaden, bessen/fruit en noten (o.a. hazelaar aanplanten); - Zoveel mogelijk aaneengesloten groenstructuren die aansluiten op groenstructuren in de omgeving (bomenlanen, groensingels, kruidenrijke graslandjes/bermen, etc.); - Goede zonering van recreatie; - Voedersilo's en nestkasten voor o.a. vogels, eekhoorns en vleermuizen en insecten-/bijenhôtels; - Toepassing (straat)verlichting: minder/adaptief, neerwaarts gericht, niet-storende lichtfrequenties en -intensiteit gebruiken. 		Rode eekhoorn, das, egel, vleermuizen, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje	Trekker: Gemeente Gooise Meren, Deelnemende partijen: Waternet (adviesrol waterkwaliteit parken), Groen Muiderberg	Continu	Budget meestal bij beschikbaar. Vervangingsprojecten		Woongebieden en centra, agrarisch buitengebied, recreatiegebieden, en bedrijventerreinen
5.2	Beheren van parken, groensingels <ul style="list-style-type: none"> - Laten staan/licgen van oude en dode bomen; - Bestrijding van invasieve soorten; - Honden aanlijnen (voorlichting). 		Rode eekhoorn, das, egel, vleermuizen, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje	Trekker: Gemeente Gooise Meren, Deelnemende partijen: Waternet (adviesrol waterkwaliteit parken)	Continu	Opgenomen in de beheerplannen		Woongebieden en centra, agrarisch buitengebied, recreatiegebieden en bedrijventerreinen

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Pri- rite- ring	Deelgebied
5.3	Natuurvriendelijk(e) inrichting van bosgebieden en heidegebieden <ul style="list-style-type: none"> - Gevarieerde inheemse / gebiedseigen beplanting, bij voorkeur met bloemen, zaden, bessen/fruit en noten (o.a. hazelaar aanplanten); - Creëren van open plekken in bossen, zoveel mogelijk variatie en overgangen: gras, ruigte, struweel en bomen (o.a. natuurlijke boszomen); - Goede zonering van recreatie; - Voedersilo's en nestkasten voor o.a. vogels, eekhoorns en vleermuizen en insecten-/bijenhotels; - Toepassing (straat)verlichting: minder/adaptief, neerwaarts gericht, niet-storende lichtfrequenties en -intensiteit gebruiken. 		Ree, rode eekhoorn, das, egel, vleermuizen, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje	Trekker: Goois Natuurreservaat (GNR) (Oostdijk, Naardereng, Franse Kampheide, Bussums Bloei, Spanderswoud, Kamphoeve, Landgoed Nieuw Cruysbergen), Gemeente Gooise Meren (Muiderbos, Echobos, Hockeyclub Muiderberg, Koggerbos) Deelnemende partijen: Groen Muiderberg (Hockeyclub Muiderberg)	Continu	Budget meestal bij beschikbaar. Vervangingsprojecten		Natuurgebieden en recreatiegebieden
5.4	Beheren van bosgebieden en heidegebieden <ul style="list-style-type: none"> - Laten staan/licgen van oude en dode bomen; - Bestrijding van invasieve soorten; - Honden aanlijnen (voorlichting). 		Ree, rode eekhoorn, das, egel, vleermuizen, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje	Trekkers: Goois Natuurreservaat (GNR) (Oostdijk, Naardereng, Franse Kampheide, Bussums Bloei, Spanderswoud, Kamphoeve, Landgoed Nieuw Cruysbergen) Deelnemende partijen: Wouter Slors (beheer/rietsnijder Naardermeer en Galloways)	Continu	Opgenomen in de beheerplannen		Natuurgebieden en recreatiegebieden
6.	✓ Ontwikkelen ecologische verbinding tussen Naardermeer, oevers Gooimeer, Naardermeent, Valkeveen en Stichtse Brug bij Huizen, onderlangs Naarden-Vesting							
6.1	Natuurlijk en evt. waterrijk inrichten van de groene schootvelden tussen de Rijksweg en de Vesting <ul style="list-style-type: none"> - Bijv. door kruidenrijk grasland, met behoud van de openheid; - Minder intensief maaibeleid; - Natuurlijke inrichting oostoever Karnemelksloot (dient nog opgepakt te worden). 		Otter, vleermuizen, ringslang, kleine watersalamander, spreeuw en huismus, bruine korenbout, icarusblauwtje en bruin blauwtje	Trekker: Goois Natuurreservaat (GNR) met Agrarisch Collectief Noord-Holland Zuid Deelnemende partijen?: Stichting Monumentenbezit (Vesting) en Natuurmonumenten (verbinding Vesting-Stadsgezicht)				Recreatiegebieden
6.2	Aanleg faunapassages onder de Rijksweg en Burgemeester Jur. Visserlaan <ul style="list-style-type: none"> - Door bijv. in de vorm van looprichels langs de oostoever van de Karnemelksloot; - Denk ook aan de bruggen over de Rijksweg, Voormeer-Graaf Willem de Oudelaan. 		Otter, ringslang	Trekker: Gemeente Gooise Meren				Recreatiegebieden
6.3	Aanleg van een extra faunapassage onder de A1 ten noorden van de vesting		Otter, ringslang	Trekker: ? Deelnemende partijen: Rijkswaterstaat				Natuurgebieden, recreatiegebieden

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Prioritering	Deelgebied
6.4	Aanleggen en onderhouden van broeihopen en op droge plekken creëren van overwinteringsplaatsen		Ringslang	<u>Trekker</u> : Altijd Werkplaats				Natuurgebieden, recreatiegebieden
6.5	Natuur in de Naardermeer aaneengesloten en robuuster maken - Huidig beheer van de gronden is versnipperd	 	Otter, vleermuizen, ringslang, kleine watersalamander, spreek en huismus, bruine korenbout, icarusblauwtje en bruin blauwtje	<u>Trekker</u> : ? <u>Deelnemende partijen</u> : Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, Provincie Noord-Holland, Goois Natuurreservaat (GNR), Stichting Monumentenbeheer (Vesting) en Gemeente Gooise Meren				Natuurgebieden
7.	✓ Verbinding tussen Naardermeer en het IJmeer/Gooimeer ('Gooimeertak') optimaliseren							
7.1	Aanleg provinciale verbingszone 'Gooimeertak' inclusief faunapassages - Inrichten moeras en kruiden- en faunarijke graslanden	 	Otter, ringslang, ree	<u>Trekker</u> : Provincie Noord-Holland <u>Deelnemende partijen</u> : Gemeente Gooise Meren, Natuurmonumenten				Natuurgebieden, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied
7.2	Verzachten barrière van de knoop A1-A6-Naardertrekvaart-Amsterdamsestraatweg (onderdeel project Groene Uitweg) - O.a. door het aanbrengen van loopbruggen, aansluiting op omgeving, rasters, natuurlijke geleiding en beschutting, verkeersremmende maatregelen, natuurvriendelijke oevers en/of fauna-uittreedplaatsen.	 	Otter, ringslang, (indien mogelijk) ree	<u>Trekker</u> : Provincie Noord-Holland <u>Deelnemende partijen</u> : Gemeente Gooise Meren, Natuurmonumenten en Rijkswaterstaat				Natuurgebieden, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied
7.3	Golfbaan en westelijk deel BOBM-polder geschikt maken als verbinding - O.a. broeihopen en op droge plekken overwinteringsplaatsen voor ringslang.	 	Otter, ringslang, (indien mogelijk) ree	<u>Trekker</u> : eigenaar Golfbaan. Gemeente zorgt voor verankering in bestemmingsplan	2021			Natuurgebieden, recreatiegebieden, agrarisch buitengebied
7.4	Borgen natuurverbinding door het Natuurrecreatiepark Naarderbos in vernieuwd bestemmingsplan - Opnemen in verordening Provincie Noord-Holland	 	Otter	<u>Trekker</u> : Gemeente Gooise Meren <u>Deelnemende partijen</u> : Provincie Noord-Holland	2021	Leges bestemmingsplan		Recreatiegebieden
7.5	Landbouwstrategie ontwikkelen rondom het Naardermeer als onderdeel van de regionale veenweidestrategie	 	Otter, ringslang, ree	<u>Trekker</u> : Samenwerkingsagenda Provincie Noord-Holland en Regio Gooi en Vechtsreek <u>Deelnemende partijen</u> : Natuurmonumenten				Natuurgebieden, agrarisch buitengebied
7.6	Pilot Keverdijkse Polder - Nieuwe natuur/vernatting	 	Ree, otter, ringslang	<u>Trekker</u> : Provincie Noord-Holland <u>Deelnemende partijen</u> : Natuurmonumenten				Natuurgebieden, agrarisch buitengebied

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Prioritering	Deelgebied
8.	✓ Verbinding tussen Naardermeer en het IJmeer ('Waterlandtak') optimaliseren							
8.1	Aanleg faunapassages schootsvelden Zuidoost		Ree, otter, ringslang	<u>Trekker:</u> Gemeente Gooise Meren <u>Deelnemende partijen:</u> Provincie Noord-Holland		Financiering Provincie		Natuurgebieden
8.2	Aanleg provinciale verbindingzone 'Waterlandtak' en optimaliseren doelsoorten d.m.v. een nieuwe inrichting van de schootsvelden van Muiden		Ree, otter, bever, ringslang	<u>Trekker:</u> Provincie Noord-Holland en Regio <u>Deelnemende partijen:</u> Gemeente Gooise Meren				Natuurgebieden
8.3	Aanleg faunavoorzieningen/-passages Maxisweg en Muidertrekvaart (onderdeel project Groene Uitweg)		Ree, otter, bever, ringslang	<u>Trekker:</u> Provincie Noord-Holland <u>Deelnemende partijen:</u> Gemeente Gooise Meren				Natuurgebieden
8.4	Aanleggen en onderhouden van broeihopen		Ringslang	<u>Trekker:</u> Altijd Werkplaats				Natuurgebieden
8.5	Overwinteringsplaatsen creëren op droge plekken		Ringslang					Natuurgebieden
8.6	Pilot waterbuffels Waterlandtak-West - Verbeteren van de natuurverbinding en vergroten van de biodiversiteit door natuurlijke begrazing.		Ree, otter, bever, ringslang, egel, vleermuizen, spreeuw en huismus, icarusblauwtje en bruin blauwtje	<u>Trekker:</u> Provincie Noord-Holland <u>Deelnemende partijen:</u> Gemeente Gooise Meren Groen Muiderberg, Staatsbosbeheer, Free Nature en Wouter Slors (beheer).				Natuurgebieden
8.7	Natuurboulevard 2.0		Ree, otter, ringslang, kleine watersalamander, vleermuizen	<u>Trekker:</u> Regio (en Gooise Meren bij uitvoering). <u>Deelnemende partijen:</u> Waterschap en Staatsbosbeheer				Natuurgebieden
8.8	Het gebied aan de zuidzijde van de wijk Krijgsman inrichten als natuurlijk biodivers rietland (buitengebied Muiden zuidwest) - Nagaan mogelijkheden voor fiets en wandelroutes in het NNN gebied met de toekomstige beheerder. Diemerscheg probeert meer fietsverbindingen te krijgen met het Gooi en Amsterdam; - Natuurlijke westoever Vecht; - Landschappelijk inpassing parkeerplaats P1/Muiderbos+ vernieuwing brandweerkazerne.		Ree, otter, ringslang, kleine watersalamander, vleermuizen	<u>Trekker:</u> Provincie uitvoerder namens Rijkswaterstaat	Ontwerpfase en uitvoering (quickwins): 2020/2022	Financiën Rijkswaterstaat		Natuurgebieden en recreatiegebieden

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Prioritering	Deelgebied
8.9	Herinrichting Schootsvelden en ecologisch gebied (buitengebied Muiden zuidoost) <ul style="list-style-type: none"> - Herstel open polderlandschap Schootsvelden; - Verwijderen oude Mariahoeve weg incl. herstel sloten ter plaatse; - Bomen planten en inzetten voor versterking structuur landschap; - Inpassing Fata Morgana; - Verrijken bosrand Mariahoeve; - Duurzaam beheer Schootsvelden en ecologisch gebied; - Ecologische verbindingen en Vechoevers aanleggen; - Belevingspad Schootsvelden aanleggen; - Voedselbos aanleggen. 		Ree, otter, ringslang	Trekker: Gemeente/ Bestuurlijk Platform Gooi, Vecht en Diemerscheg	Ontwerpfase DO in 2021 Uitvoering 2022/2024. Besluitvorming raad DO in oktober 2021.	Gemeente/ Regio en Provincie. Uitvoeringskrediet aanvragen op basis van DO 2021		Natuurgebieden en recreatiegebieden
9.	✓ Ecologische verbindingen onderlangs infrastructuur langs de westzijde van het Amsterdam-Rijnkanaal		=					
9.1	Aantrekkelijk maken van de onderdoorgang onder de verbindingsoog A9-A1		Otter, ringslang, kleine watersalamander, egel, ree	Trekker: Gemeente Diemen (ambieert dit). Deelnemende partijen: Gemeente Gooise Meren				Recreatiegebieden
9.2	Aanleggen en onderhouden van broeihopen en op droge plekken creëren van overwinteringsplaatsen		Ringslang					Recreatiegebieden
10.	✓ Verbeteren van verbindingen voor eekhoorns en boomkruipers							
10.1	Aanleggen faunaportalen/touwbruggen over de A1 bij Bussum		Rode eekhoorn	Trekker: Gemeente Gooise Meren Deelnemende partijen: Rijkswaterstaat				Woongebieden en centra, bedrijventerreinen, natuurgebieden
10.2	Aan weerszijden van de faunaportalen/touwbruggen zorgen voor een goede geleiding aansluiting met opgaande beplanting <ul style="list-style-type: none"> - Bos, bomenlanen/-rijen, houtwallen etc. 		Rode eekhoorn	Trekkers: Aan de oostzijde Goois Natuurreservaat (GNR) (De Beek, Reigerseiland, Kommerrust)				Woongebieden en centra, bedrijventerreinen, natuurgebieden
10.3	Verbeteren kwaliteit en onderlinge verbindingen Koggerbos en Echobos in Muiderberg		Rode eekhoorn	Trekker: Gemeente Gooise Meren Deelnemende partijen: Groen Muiderberg				
10.4	Aanpakken problematiek rondom bloedverwantschappen door isolatie eekhoorn Echobos		Rode eekhoorn	Trekker: Groen Muiderberg Deelnemende partijen: Dierenambulance en Gemeente Gooise Meren				Natuurgebieden

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Priore- tering	Deelgebied
11.	✓ Transitie naar een rendabele natuurinclusieve landbouw (met behoud/herstel van weidevogelpopulatie) in de Noordpolder							
11.1	Samen met agrariërs, provincie en het waterschap vorm geven aan een transitie naar een rendabele natuurinclusieve landbouw: <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelen gevarieerd kruidenrijk grasland (met micro-reliëf); - Vernatting / verhogen waterpeil; - Aangepast / extensief maaibeheer; - Terugdringen vermessing; - Geen gebruik van insecticiden. 		Steenuil, spreeuw en huismus, tureluur, icarusblauwtje en bruin blauwtje	<u>Trekker:</u> Provincie Noord-Holland <u>Deelnemende partijen?:</u> Agrariërs, Waterschap en Waternet (verdienmodellen agrariërs), Groen Muiderberg, Vogelwerkgroep, Gemeente Gooise Meren				Agrarisch buitengebied
11.2	Behouden/vergroten van openheid		Steenuil, spreeuw en huismus, tureluur, icarusblauwtje en bruin blauwtje	<u>Trekker:</u> Provincie Noord-Holland <u>Deelnemende partijen:</u> Agrariërs, Waterschap en Waternet (verdienmodellen agrariërs), Groen Muiderberg, Vogelwerkgroep, Gemeente Gooise Meren				Agrarisch buitengebied
11.3	Tegengaan van verstoring door/vanaf infrastructuur, geluid en onrust veroorzakende activiteiten		Steenuil, spreeuw en huismus, tureluur, icarusblauwtje en bruin blauwtje	<u>Trekker:</u> Provincie Noord-Holland <u>Deelnemende partijen:</u> Agrariërs				Agrarisch buitengebied
11.4	Link leggen in de Noordpolder met opgave waterbeheer en klimaatadaptatie (biedt kans op financiering)		Steenuil, spreeuw en huismus, tureluur, icarusblauwtje en bruin blauwtje	<u>Trekker:</u> Provincie Noord-Holland <u>Deelnemende partijen:</u> Agrariërs, Waterschap en Waternet (verdienmodellen agrariërs)				Agrarisch buitengebied
11.5	Meer leven brengen in berm, boom weiland en sloot Noordpolder <ul style="list-style-type: none"> - Focus op de 4 wegen rondom: Noordpolderweg, Zuidpolderweg, Googweg en Dijkweg 		Steenuil, spreeuw en huismus, tureluur, icarusblauwtje en bruin blauwtje	<u>Trekker:</u> Gemeente Gooise Meren, Groen Muiderberg <u>Deelnemende partijen:</u> Boeren en bewoners				Agrarisch buitengebied

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Prioritering	Deelgebied
12.	✓ Project steenuil / natuurvriendelijk maken van (agrarische) erven in het buitengebied							
12.1	Plaatsen/ophangen van nestkasten		Steenuil, spreeuw en huismus	<u>Trekker:</u> Groen Muiderberg, Vogelwerkgroep en Campina <u>Deelnemende partijen:</u> Agrariërs, Vereniging Noord-Holland Zuid, Altijd Werkplaats				Agrarisch buitengebied, natuurgebieden
12.2	Ontwikkelen van bomenrijen, houtwallen, heggen als verbindingen en het verzachten/opheffen van barrières	 	Steenuil, ree, das, kleine watersalamander, rode eekhoorn, egel, vlermuizen, spreeuw	<u>Deelnemende partijen:</u> Provincie Noord-Holland, gemeenten Gooise Meren, Amsterdam en Diemen, agrariërs, Vereniging Noord-Holland Zuid				Agrarisch buitengebied, natuurgebieden
12.3	Ontwikkelen kruiden- en insectenrijke weides en ruigtheokjes		Steenuil, spreeuw en huismus	<u>Deelnemende partijen:</u> Agrariërs, Vereniging Noord-Holland Zuid				Agrarisch buitengebied, natuurgebieden
12.4	Plaatsen van knotwilgen, hagen, hoogstamboomgaarden op of nabij erven		Steenuil, spreeuw en huismus	<u>Deelnemende partijen:</u> Agrariërs, Vereniging Noord-Holland Zuid				Agrarisch buitengebied, natuurgebieden
12.5	Toepassen speciale drinkwaterbakken voor vee		Steenuil	<u>Deelnemende partijen:</u> Agrariërs, Vereniging Noord-Holland Zuid				Agrarisch buitengebied, natuurgebieden
13.	✓ Optimaliseren verbinding Franse Kamp - Luye Gat - Laegieskamp - Naardermeer							
13.1	Waar nog nodig aanleg van faunapassages Hilversums Meentweg, Nieuwe 's-Gravelandseweg en N236 - Inclusief geleiding met dekking biedende vegetatie en evt. rasters.	 	Das, ringslang	<u>Trekker:</u> Natuurmonumenten en Goois Natuurreservaat (GNR) (ambiëren deze verbinding). <u>Deelnemende partijen:</u> Gemeentes Hilversum en Gooise Meren				Natuurgebieden
13.2	Aanleggen en onderhouden van broeihopen en op droge plekken creëren van overwinteringsplaatsen	 	Ringslang	<u>Trekker:</u> Goois Natuurreservaat (GNR) (Gijzenveen en Zanderij Cruysbergen)				Natuurgebieden
13.3	Herinrichting 'flessenhals' bij Bloemenmeent (gemeente Hilversum) - Inclusief passagemogelijkheden met geleidende beplanting.	 	Ringslang, das, egel	<u>Trekker:</u> Goois Natuurreservaat (GNR) en Natuurmonumenten				Natuurgebieden

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Pri- rite- ring	Deelgebied
14.	✓ Project IJsvogel							
14.1	Natuurlijke of kunstmatige nestgelegenheid bieden op rustige plekken langs wateren, met beplanting		IJsvogel	<u>Trekker:</u> Vogelwerkgroep <u>Deelnemende partijen:</u> Groen Muiderberg		Tussen de 2.000 en 3.000 euro		Recreatiegebieden en natuurgebieden
14.2	IJsvogelwand De Groene hakkelaar - Wanden afsteken (kunstwanden zijn ingrijpender) bij kadeverzwaring - Maaibeheer dijk meteen meenemen		IJsvogel	<u>Trekker:</u> Groen Muiderberg <u>Deelnemende partijen:</u> Waternet en Vogelwerkgroep				Recreatiegebieden
14.3	Herstel van natuurlijke beken en de waterkwaliteit	 	IJsvogel	<u>Trekker:</u> Waternet en Waterschap				Recreatiegebieden, natuurgebieden en agrarisch buitengebied
14.4	Aanleg nestplaatsen in de vestingwallen van Muiden	 	IJsvogel	<u>Trekker:</u> Groen Muiderberg <u>Deelnemende partijen:</u> IJsvogelgroep				Recreatiegebieden
15.	✓ Naarderbos aantrekkelijker maken							
15.1	Aantrekkelijk inrichten Naarderbos als ecologische verbindingzone	 	Otter, ringslang, das					Recreatiegebieden
15.2	Voedselbos maken met o.a. hazelaars	 	Rode eekhoorn					Recreatiegebieden
16.	✓ Project kleine watersalamander / aanleg amfibieënpoeien							
16.1	Aanleg van amfibieënpoeien	 	Kleine watersalamander	<u>Trekker:</u> Goois Natuurreservaat (GNR) en Agrarisch Collectief Noord-Holland Zuid (Schootsvelden)				Recreatiegebieden, natuurgebieden en woongebieden en centra, agrarisch buitengebied
16.2	Aanleg kleinschalige landschapselementen (nabij en tussen poelen en andere voortplantingswateren) - Bosjes, ruigtes, struwelen, hagen/vlechthekken, houtwallen, takkenhopen, stapels stenen, etc.	 	Kleine watersalamander	<u>Trekker:</u> Goois Natuurreservaat (GNR) en Agrarisch Collectief Noord-Holland Zuid (Schootsvelden) <u>Deelnemende partijen:</u> Greenteam Altijd Werkplaats				Recreatiegebieden, natuurgebieden en woongebieden en centra, agrarisch buitengebied

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Prio- rite- ring	Deelgebied
16.3	Ecologisch beheer van poelen		Kleine watersalamander	Trekker: Goois Natuurreservaat (GNR) (Schootsvelden, Zanderij Cruysbergen, Gijzenveen, Landgoed Nieuw Cruysbergen, De Beek) Deelnemende partijen: Greenteam Altijd Werkplaats				Recreatiegebieden, natuurgebieden en woongebieden en centra, agrarisch buitengebied
16.4	Amfibieëntunneltjes onder wegen nabij poelen, met geleiding en evt. rasters		Kleine watersalamander	Deelnemende partijen: Greenteam Altijd Werkplaats				Recreatiegebieden, natuurgebieden en woongebieden en centra, agrarisch buitengebied
16.5	Onderhoud poelen Mouwtje en Zandzee		Kleine watersalamander, bruine korenbout	Trekker: AltijdWerkplaats				Woongebieden en centra
17.	✓ In goede banen leiden van de komst van de bever							
17.1	Voorkomen van verkeersslachtoffers		Bever	Deelnemende partijen: Groen Muiderberg en ProRail				Natuurgebieden, recreatiegebieden en agrarisch buitengebied
17.2	Opzetten van een Bever Task force die overlast en gevaarlijke situaties moet zien te voorkomen - Onder meer door het graven in dijklichamen, spoortaluds etc.		Bever	Trekker: Waternet en ProRail Deelnemende partijen: Groen Muiderberg				Natuurgebieden, recreatiegebieden en agrarisch buitengebied
18.	✓ Behouden en versterken groene kraag/schil rondom Muiderberg							
18.1	Verhogen biodiversiteit Echobos door aanleg broeihopen + monitoring ringslang + werkdagen aanplant en onderhoud		Ringslang	Trekker: Groen Muiderberg				Natuurgebieden
18.2	Uitbreiden/versterken van de groene kraag/schil aan de zuidoostzijde van Muiderberg richting de A6 (Bomenplan Muiderberg)		Vleermuizen, rode eekhoorn, ringslang, spreeuw en huismus, bruine korenbout, icarusblauwtje en bruin blauwtje	Trekker: Groen Muiderberg, dorpsraad Deelnemende partijen: Gemeente Gooise Meren				Natuurgebieden en agrarisch buitengebied

	Geformuleerde Plannen & Projecten + Operationeel	Bijdrage aan ambities Omgevingsvisie Gooise Meren	Icoonsoorten	Trekkers en deelnemende partijen	Fase/planning	Financiën / raming	Prio- rite- ring	Deelgebied
19.	✓ Bijdrage leveren aan de reductie van CO ₂ door naaldbos om te zetten naar loofbos in Valkeveen							
19.1	Bijdrage leveren aan de reductie van CO ₂ door naaldbos om te zetten naar loofbos in Valkeveen		Vleermuizen, rode eekhoorn, das, ree, spreeuw en huismus, bruine korenbout, icarusblauwtje en bruin blauwtje	<u>Trekker:</u> Regio Gooi en Vechtstreek <u>Deelnemende partijen:</u> Gemeente Gooise Meren, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Goois Natuurreservaat (GNR)				Natuurgebieden

Bijlage 2: Knelpunten en benodigde maatregelen voor icoonsoorten

Icoonsoorten

Otter

Icoonsoorten

Otter

Kernpopulaties:

1. Naardermeer
2. Nieuwkoopse Plassen
3. Hoge Vaart en Horsterwold bij Zeewolde
4. Noorderplassen en Oostvaardersplassen bij Almere
5. Noord-Holland ten noorden van Amsterdam

Icoonsoorten

Otter

Leefgebied:

- Grote waterrijke gebieden met veel oevervegetatie:
  - Naardermeer

Verbindingszones:

- Brede watergangen met natuurvriendelijke oevers en oevervegetatie:
  - naar de Ankeveense Plassen (en verder richting Nieuwkoopse Plassen):
    - > is reeds aanwezig
  - naar de Noorderplassen en Oostvaardersplassen bij Almere:
    - > via provinciale verbindingzone naar de Hollandse Brug
  - naar Noord-Holland ten noorden van Amsterdam:
    - > via provinciale verbindingzone (Zuidpolder, Waterscheg)
  - naar de Hoge Vaart en Horsterwold bij Zeewolde:
    - > via Naarden-Vesting naar Valkeveen en de Stichtse Brug

Icoonsoorten

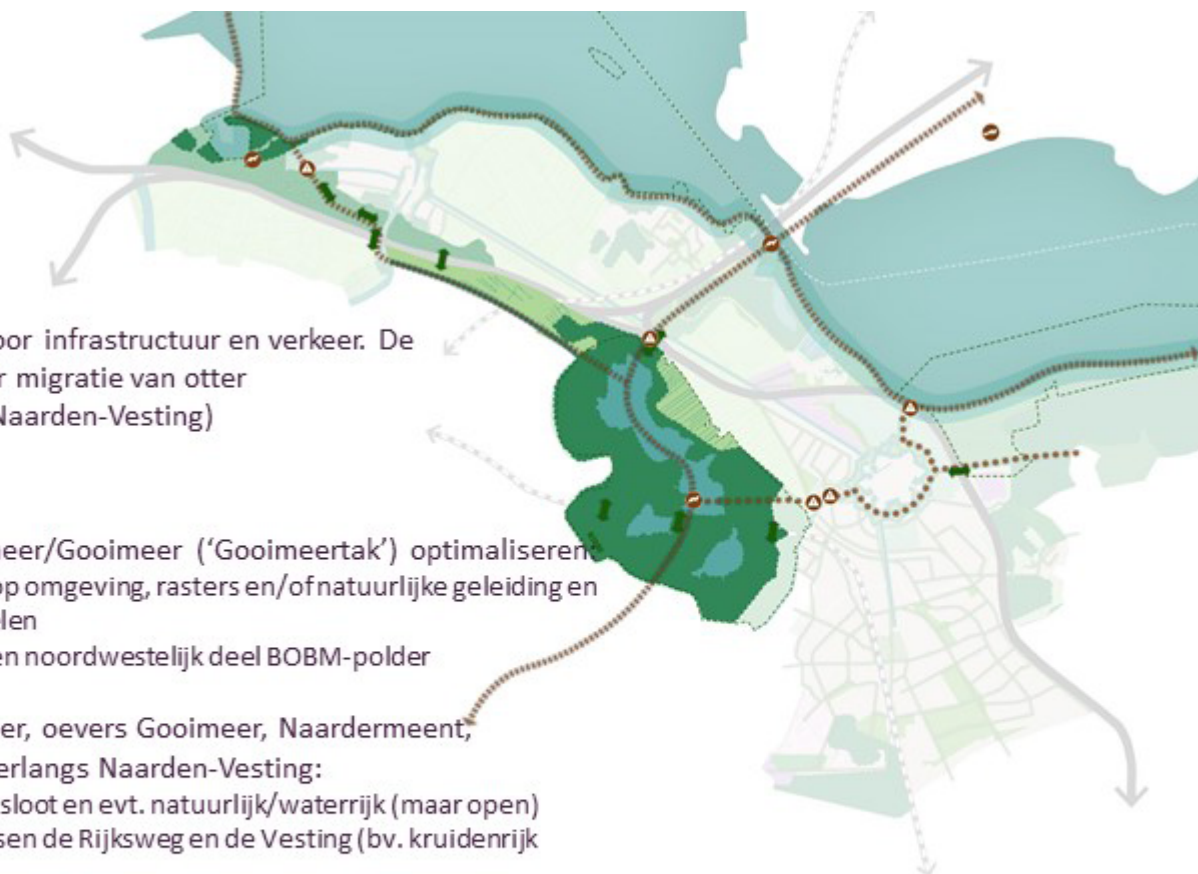
Otter

Knelpunten:

- Verkeersslachtoffers en barrièrewerking door infrastructuur en verkeer. De A1 en A6 vormen de grootste barrière voor migratie van otter
- Verbinding Naardermeer - Valkeveen (via Naarden-Vesting)

Benodigde maatregelen:

- Verbinding tussen Naardermeer en het IJmeer/Gooimeer ('Gooimeertak') optimaliseren
  - aanbrengen van loopbruggen, aansluiting op omgeving, rasters en/of natuurlijke geleiding en beschutting, verkeersremmende maatregelen
  - geschikte inrichting golfbaan/Naarderbos en noordwestelijk deel BOBM-polder
- Ontwikkelen verbinding tussen Naardermeer, oevers Gooimeer, Naardermeent, Valkeveen en Stichtse Brug bij Huizen, onderlangs Naarden-Vesting:
  - natuurlijke inrichting oostoever Karnemelksloot en evt. natuurlijk/waterrijk (maar open) inrichten van de groene schootsvelden tussen de Rijksweg en de Vesting (bv. kruidenrijk grasland)
  - aanleg faunapassages Rijksweg en Burgemeester Jur. Visserlaan
  - extra faunabuis/-tunneltje onder de A1

Icoonsoorten

Otter

Ontwikkelen verbinding tussen Naardermeer, oevers Gooimeer, Naardermeent, Valkeveen en Stichtse Brug bij Huizen, onderlangs Naarden-Vesting

Ontwikkelen verbinding tussen Naardermeer, oever
Gooimeer, Naardermeent, Valkeveen en Stichtse Brug bij
Holzen, onderlangs Naarden-Vesting

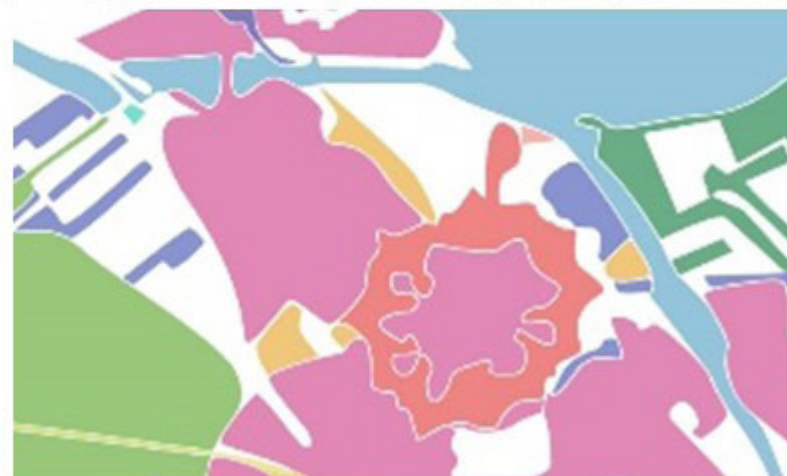
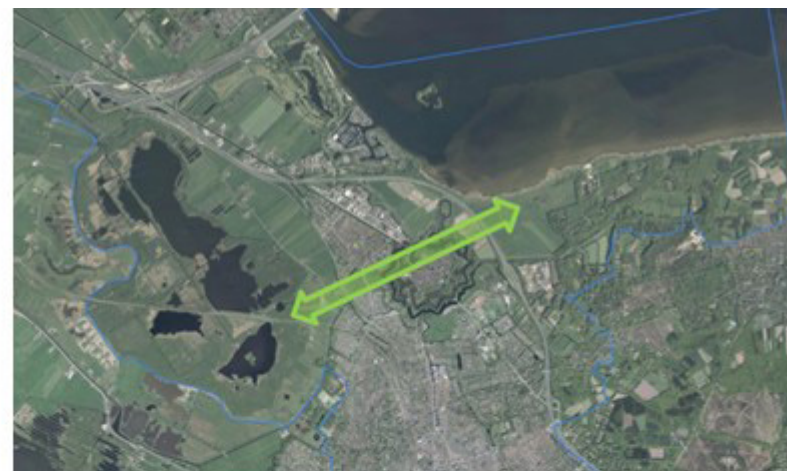

Icoonsoorten

Otter

Ontwikkelen verbinding tussen Naardermeer, oevers Gooimeer, Naardermeent, Valkeveen en Stichtse Brug bij Huizen, onderlangs Naarden-Vesting

- Gemeente Gooise Meren
- Stichting Monumenten Beheer
- Staatsbosbeheer
- Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten
- Rijkswaterstaat
- Waterschap
- Provincie Noord-Holland
- Goois Natuur Reservaat
- Railinfratrust
- Regio

Icoonsoorten

Ringslang

Icoonsoorten

Ringslang

Leefgebied en kernpopulaties :

- Waterrijke gebieden, vooral op (de overgang naar) zandgrond of andere hogere plekken als (spoor)dijken:
  - Naardermeer / Zuidpolder
  - westrand van Naarden en Bussum (Karnemelksloot)
  - oevers van het IJmeer
  - Naarden-Vesting
  - Valkeveen tot De Beek
  - Franse Kamp / Luye Gat
  - langs de Vecht
  - Naarderbos?

Verbindingszones:

- Watergangen met natuurlijke oevers met dekking biedende vegetatie (riet, struweel, bosjes)

Icoonsoorten

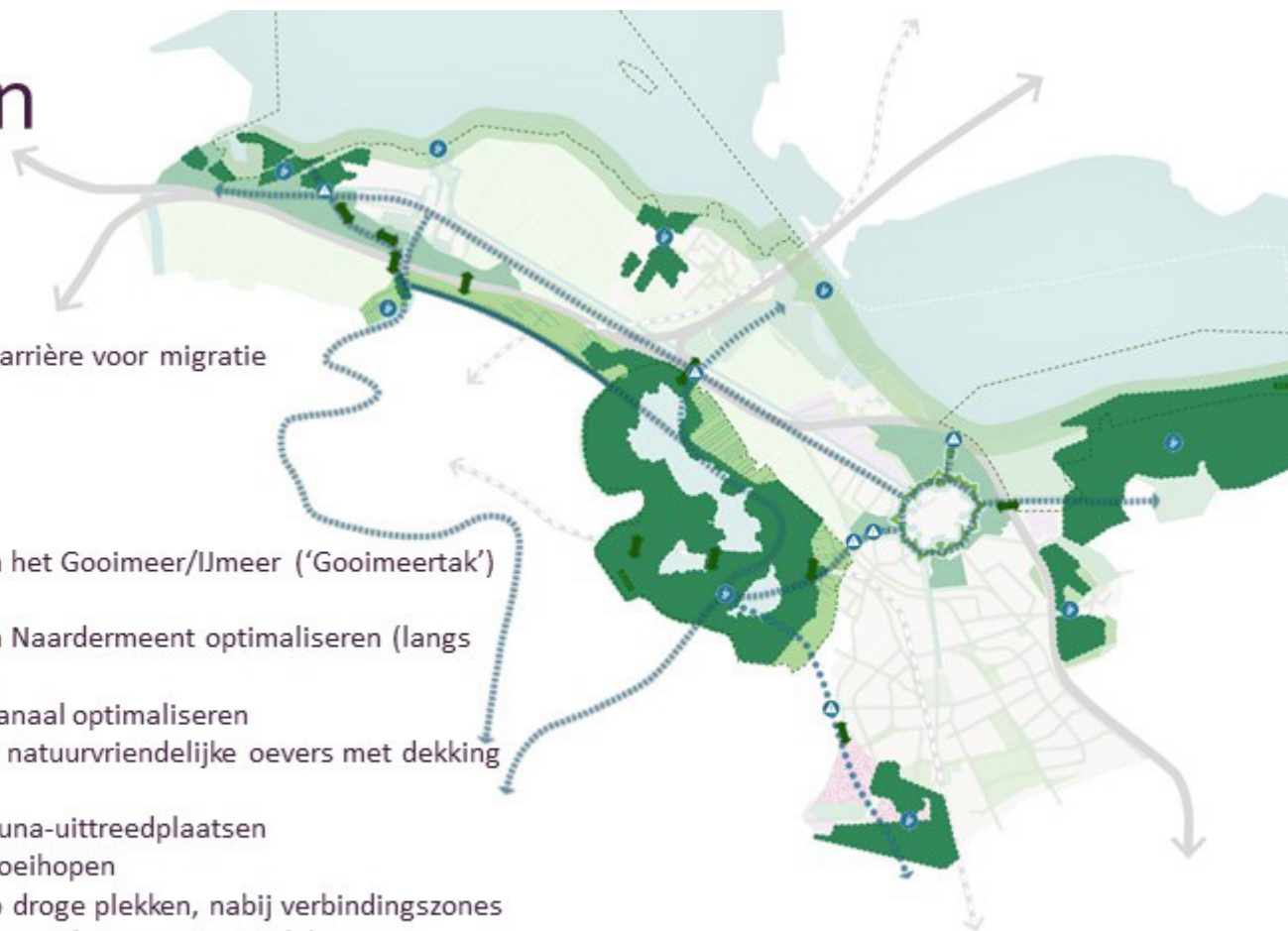
Ringslang

Knelpunten:

- De A1 en A6 vormen de grootste barrière voor migratie van ringslang
- Ontbreken geleidende vegetatie

Benodigde maatregelen:

- Verbinding tussen Naardermeer en het Gooimeer/IJmeer ('Gooimeertak') optimaliseren
- Verbinding tussen Naardermeer en Naardermeent optimaliseren (langs Karnemelksloot via vesting)
- Verbinding langs Amsterdam-Rijnkanaal optimaliseren
- Beschoeide oevers vervangen voor natuurvriendelijke oevers met dekking biedende vegetatie
- Beschoeide oevers voorzien van fauna-uitreedplaatsen
- Aanleggen en onderhouden van broeihopen
- Overwinteringsplaatsen creëren op droge plekken, nabij verbindingzones
- Voorlichting aan inwoners over dat ringslangen ongevaarlijk zijn

Icoonsoorten

Ringslang

Discussiepunt:

- Beschoeide oevers vervangen door natuurvriendelijke oevers met dekking biedende vegetatie (of voorzien van fauna-uittreedplaatsen) ten behoeve van onder meer ringslang?
- Behouden van de cultuurhistorische uitstraling van bijvoorbeeld de Naardertrekvaart, met steile oevers met kortgemaaid gras?

Hoe gaan we om met het spanningsveld tussen biodiversiteit en cultuurhistorie?

Kernkwaliteiten Gooise Meren:

- Goed leven in Gooise Meren: ruim en rustig wonen met een hoge leefkwaliteit
- Verbondenheid in de kernen met een uniek historisch en onderscheidend karakter
- Een natuur- en erfgoedparel
- Het hart van Nederland

Icoonsoorten

Bever

Icoonsoorten

Bever

Kernpopulaties:

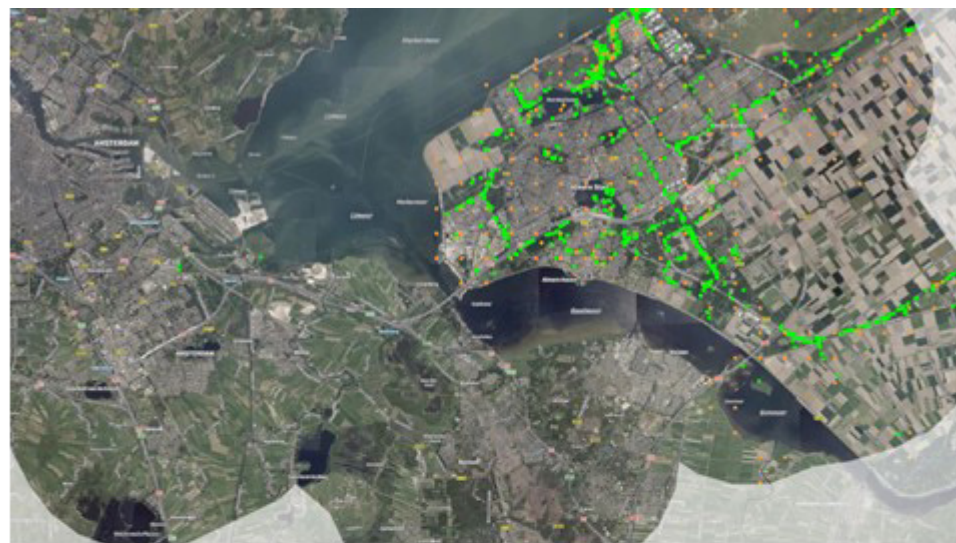
- Flevoland: Hoge Vaart, Noorderplassen, Oostvaardersplassen, Horsterwold, ...
- Potentieel: Naardermeer (de soort is inmiddels ook waargenomen in de Waterlandtak west van Muiden)

Aandachtspunt:

- Bever kan deels meeprofiteren van ingrepen voor otter
- Doorgaande natte verbindingen ontbreken tussen het IJmeer/Gooimeer en het Naardermeer ('Gooimeertak') en zijn ook lastig te realiseren. Maar de soort kan ook vanuit het zuiden komen via de Vechtplassen; het lijkt dan ook zeker dat de soort zich de komende jaren gaat vestigen in het Naardermeer
- Bevers kunnen aanzienlijke schade aanrichten aan waterkeringen en (spoor)taluds

Hoe kunnen we de komst van de bever (uit zuiden en noorden) dusdanig faciliteren/sturen opdat:

- er weinig verkeersslachtoffers vallen
- er weinig aanleiding is om in dijklichamen e.d. te graven

Icoonsoorten

Rode eekhoorn

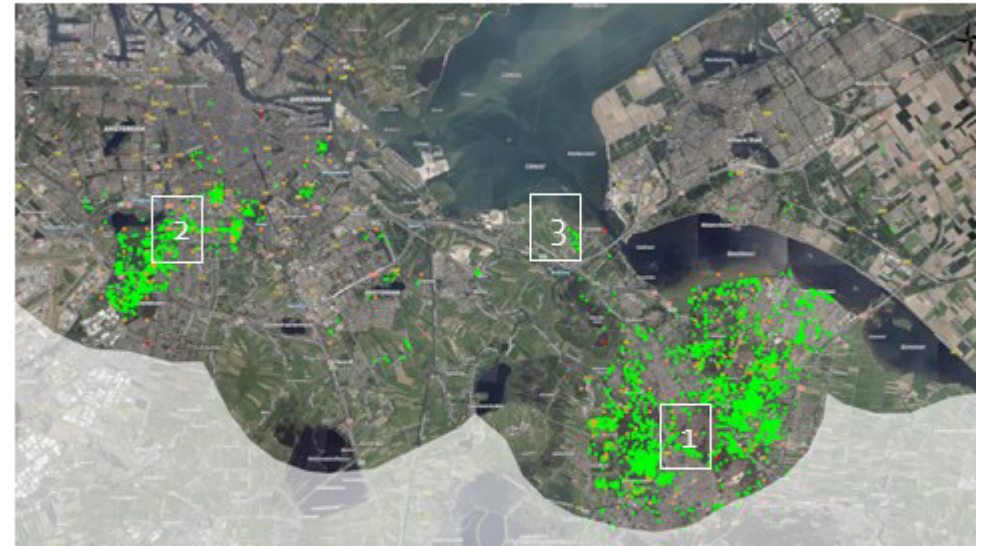

Icoonsoorten

Rode eekhoorn

Kernpopulaties:

1. Gooi en Utrechtse Heuvelrug
2. Amsterdamse parken
3. (Echobosch en Kocherbosch bij Muiderberg)

Icoonsoorten

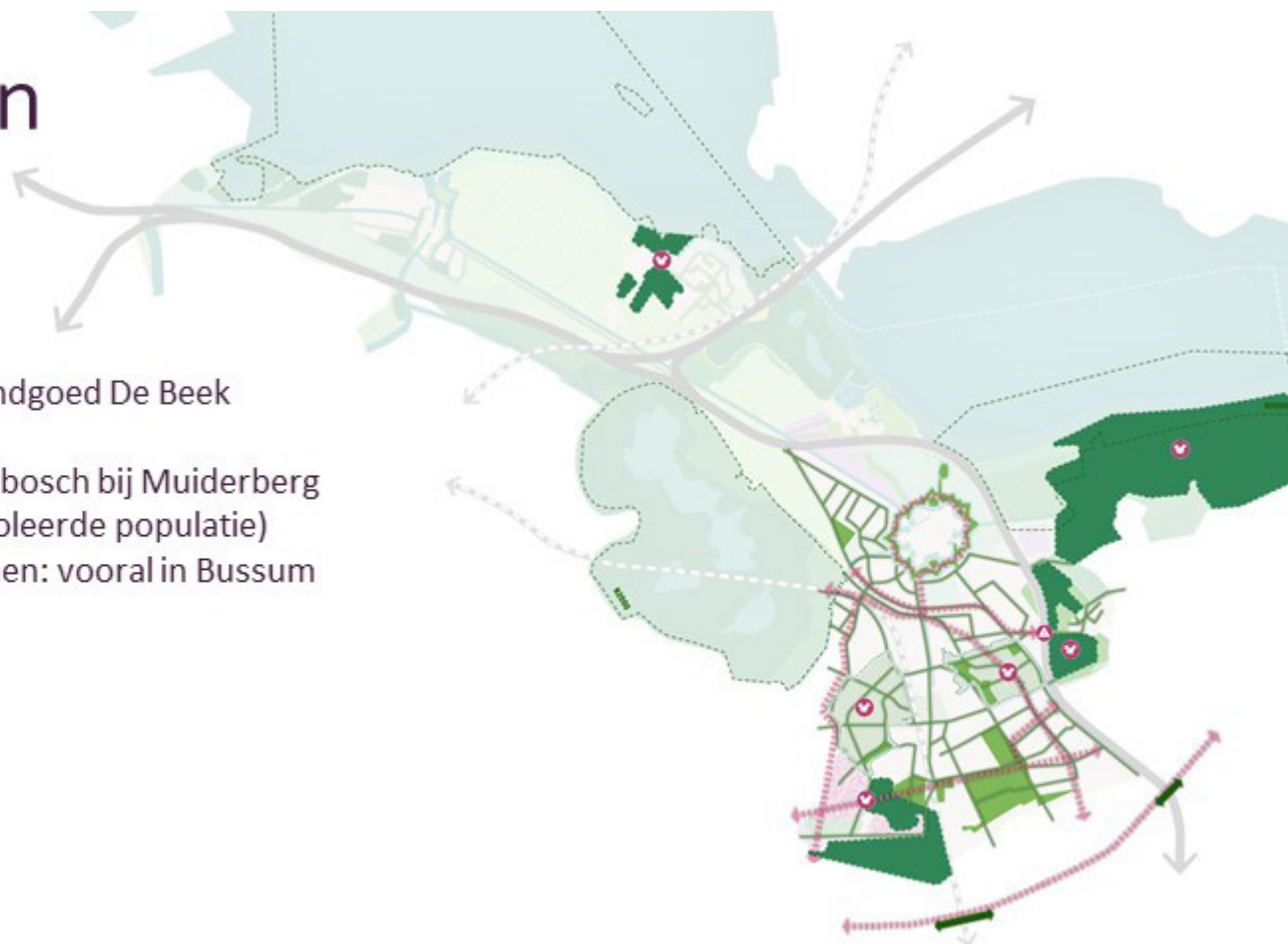
Rode eekhoorn

Leefgebied:

- Droge bossen:
  - Valkeveen tot aan Landgoed De Beek
  - Franse Kamp
  - Echobosch en Kocherbosch bij Muiderberg (dit is een kleine geïsoleerde populatie)
- Parken en (grote) groene tuinen: vooral in Bussum (o.a. Het Spiegel)

Verbindingszones:

- Houtwallen
- Bomenrijen-/lanen

Icoonsoorten

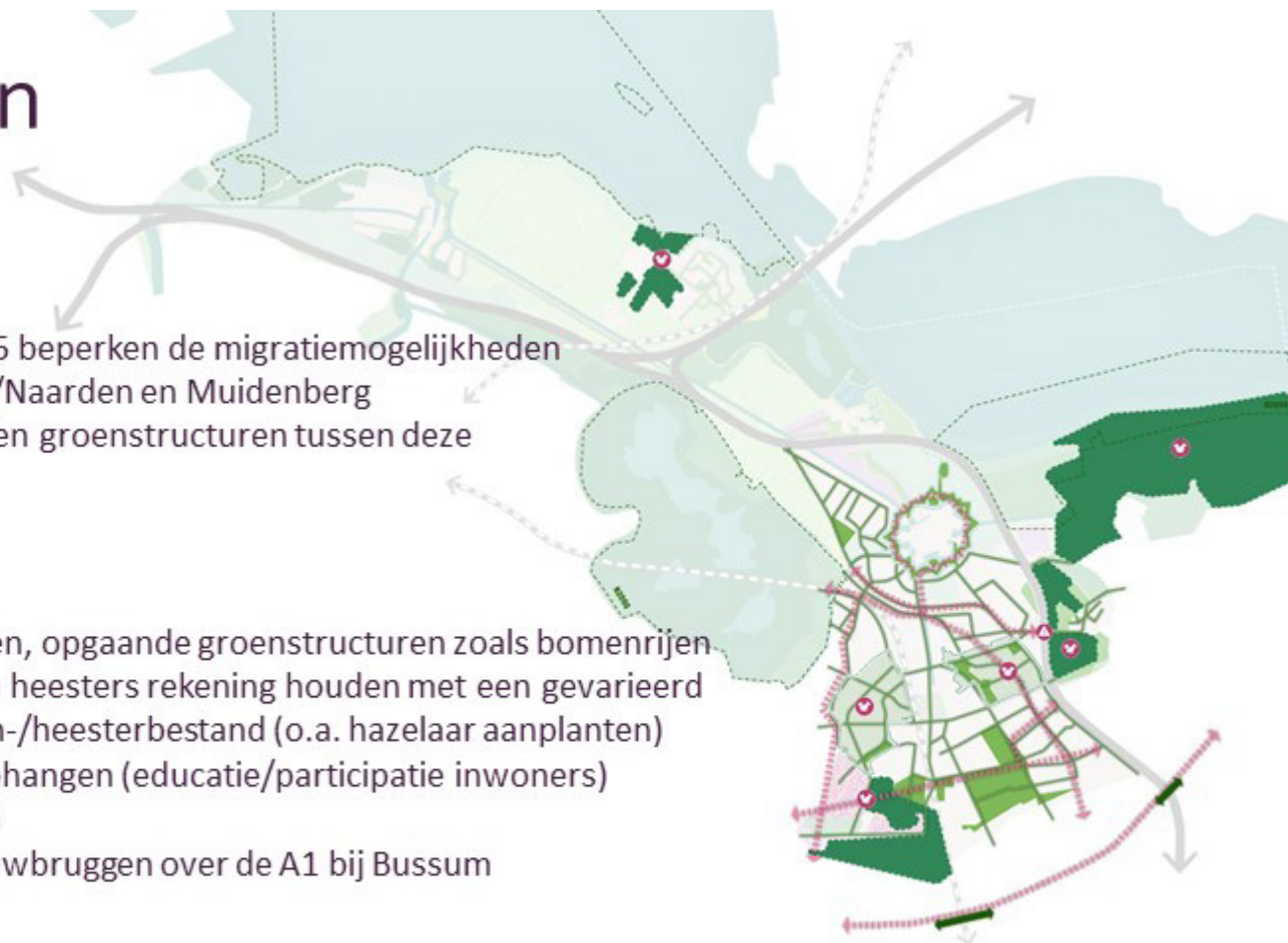
Rode eekhoorn

Knelpunten:

- Barrières rijkswegen A1 en A6 beperken de migratiemogelijkheden tussen populaties in Bussum/Naarden en Muidenberg
- Ontbreken van aaneengesloten groenstructuren tussen deze gebieden

Benodigde maatregelen:

- Aanleggen van aaneengesloten, opgaande groenstructuren zoals bomenrijen
- Bij de aanplant van bomen en heesters rekening houden met een gevarieerd (voedselproducerend) bomen-/heesterbestand (o.a. hazelaar aanplanten)
- Voedersilo's en nestkasten ophangen (educatie/participatie inwoners)
- Behoud oude en dode bomen
- Toepassen faunaportalen/touwbruggen over de A1 bij Bussum

Icoonsoorten

Tureluur (open weides)

Bijzonder Provinciaal Landschap

Vechtstreek-Noord

Kernkwaliteiten

Aardkundige en landschappelijke karakteristiek

Aardkundig waarde: Vecht en Aetveldsche polder en Naardermeer

Uitwaaiende strokenverkaveling

Openheid en ruimtebeleving

Aaneengesloten open ruimte en vergezichten

Habitat voor weidevogels

Schootsvelden Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie

Ruimtelijke dragers

De Vecht met bijbehorende oevers

Veenrivieren Gein, Gaasp en Diem

Zuiderzeedijk

Muidertrekvaart en Naarder trekvaart

's-Gravelandsche Vaart

Amsterdam-Rijnkanaal

Het BPL Vechtstreek-Noord is een open landschap dat doorsneden wordt door de rivier de Vecht en grote infrastructuurlijnen. De openheid wordt aan de westzijde van de Vecht verkleind door nieuwbouw in de Bloemendalerpolder. Het Diemberbos, Naarderbos en het Naardermeer vormen door opgaande beplanting verdichte gebieden.

Beschrijving

De graslanden in de Noordpolder beoosten Muiden en de Aetveldsche Polder zijn een belangrijke habitat voor weidevogels in het BPL Vechtstreek-Noord.

De geschiktheid als broedgebied voor weidevogels hangt onder andere samen met het hoge grondwaterpeil en het aanwezige microreliëf. Daarnaast zijn het extensieve agrarisch gebruik, voldoende openheid en beperkte verstoring van belang. De kwaliteit voor weidevogels wordt mede bepaald door het open landschap van BPL Vechtstreek-Noord als geheel en habitat voor weidevogels in de aangrenzende gebieden (onder andere Horn- en Kuierpolder ten zuiden van het gebied).

Interpretatie en toetsing

Het ideale habitat voor weidevogels heeft een combinatie van de volgende ruimtelijke sleutelfactoren: omvangrijke aaneengesloten gebieden gekenmerkt door openheid, het ontbreken van verstoring (door opgaande elementen, zoals bebouwing, beplanting en masten en door infrastructuur en activiteiten die geluid en onrust veroorzaken), de aanwezigheid van micro-reliëf, graslandareaal en een relatief hoog waterpeil. De aanwezigheid van deze combinatie van factoren in dit BPL is onvervangbaar. Kwetsbare weidevogelsoorten keren bij verstoring doorgaans niet terug.

Ruimtelijke ontwikkelingen die het habitat voor de weidevogels verkleinen zijn in beginsel een aantasting. Verstoring of het toevoegen van opgaande elementen die leiden tot een verkleining van het habitat, of ruimtelijke ontwikkelingen die een verlaging van het waterpeil tot gevolg hebben zijn eveneens een aantasting van deze kernkwaliteit.

Ruimtelijke ontwikkelingen die leiden tot verstoring, maar waarbij de verstoring valt binnen de verstoringzone van bestaande elementen zoals bijvoorbeeld gebouwen en wegen, verkleinen het habitat niet. Ze worden daarom niet als aantasting van de kernkwaliteit beschouwd.

Openheid en ruimtebeleving

- Open ruimte en vergezichten
- Habitat voor weidevogels
- Schootsvelden Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie

Icoonsoorten

Tureluur

Kernpopulatie:

Noordpolder: beschermd weidevogelgebied
als kernkwaliteit van het Bijzondere
Provinciale Landschap 'Vechtstreek-Noord'

Icoonsoorten

Tureluur

Knelpunten:

- Monocultuur grasland
- Te intensief beheer (maaïen, bemesting)
- Te laag grondwaterpeil
- Recreatiedruk Noordpolderweg?

Benodigde maatregelen:

- Behoud/vergroten van openheid
- Tegengaan van verstoring door/vanaf infrastructuur, geluid en onrust veroorzakende activiteiten
- Link leggen met opgave waterbeheer en klimaatadaptatie biedt kans op financiering
- Samen met agrariers, provincie en het waterschap vorm geven aan een transitie naar een rendabele natuurinclusieve landbouw:
  - ontwikkelen gevarieerd kruidenrijk grasland (met micro-reliëf)
  - vernatting / verhogen waterpeil
  - aangepast / extensief maaibeheer
  - terugdringen vermessing

Icoonsoorten

Steenuil (agrarische erven)

Icoonsoorten

Steenuil

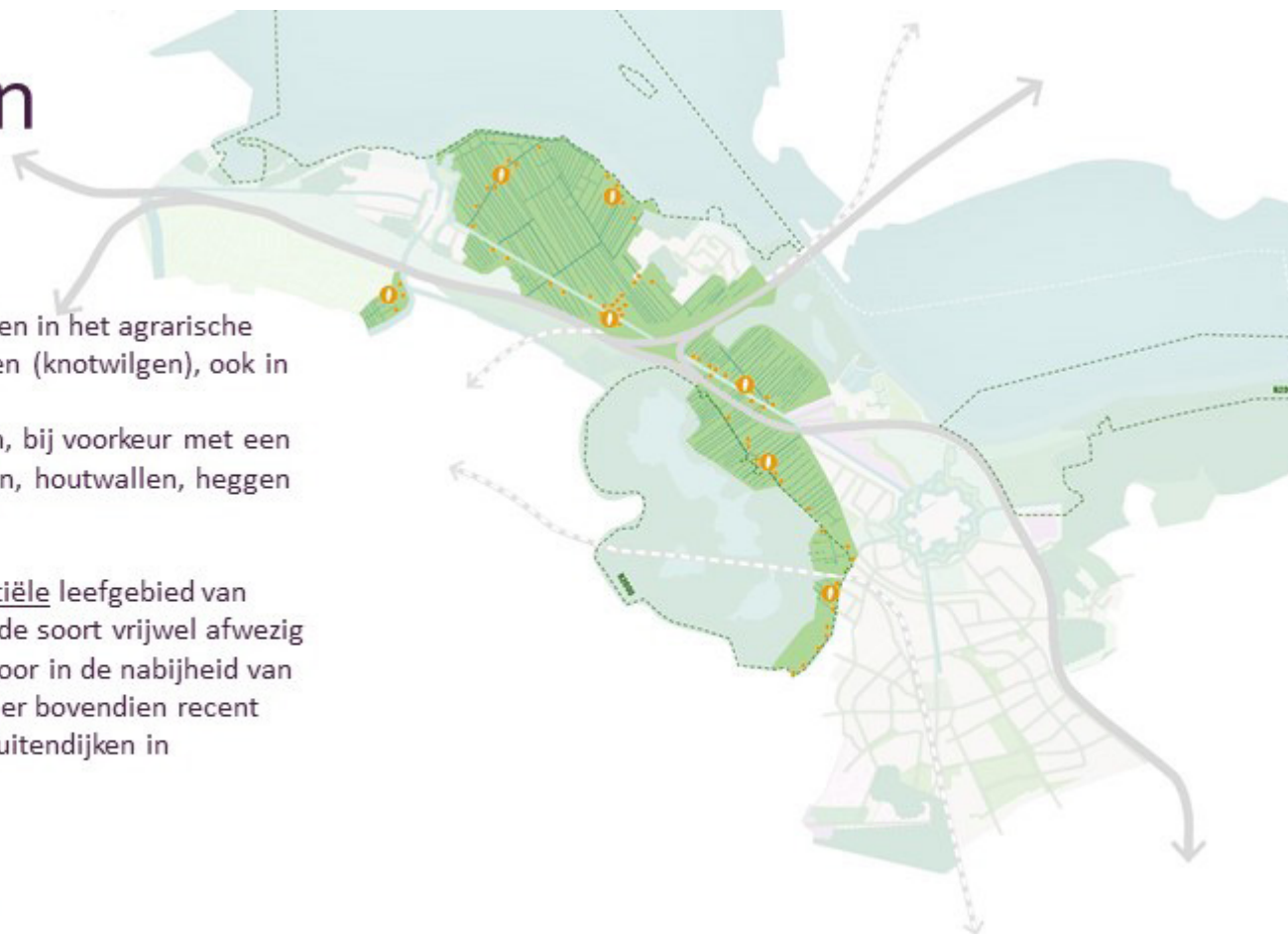
Leefgebied:

- Broedplaatsen: op gevarieerde erven in het agrarische buitengebied en in knoestige bomen (knotwilgen), ook in nestkasten
- Foerageergebied: op en rond erven, bij voorkeur met een variatie aan hoogstamboomgaarden, houtwallen, heggen en weijtjes

NB: De kaart hiernaast laat het potentiële leefgebied van steenuil zien. In de huidige situatie is de soort vrijwel afwezig in Gooise Meren. Steenuil komt wel voor in de nabijheid van Weesp. Volgens Groen Muiderberg is er bovendien recent twee keer een steenuil gezien nabij Buitendijken in Muiderberg.

Verbindingszones:

- Bomenrijen, houtwallen, heggen

Icoonsoorten

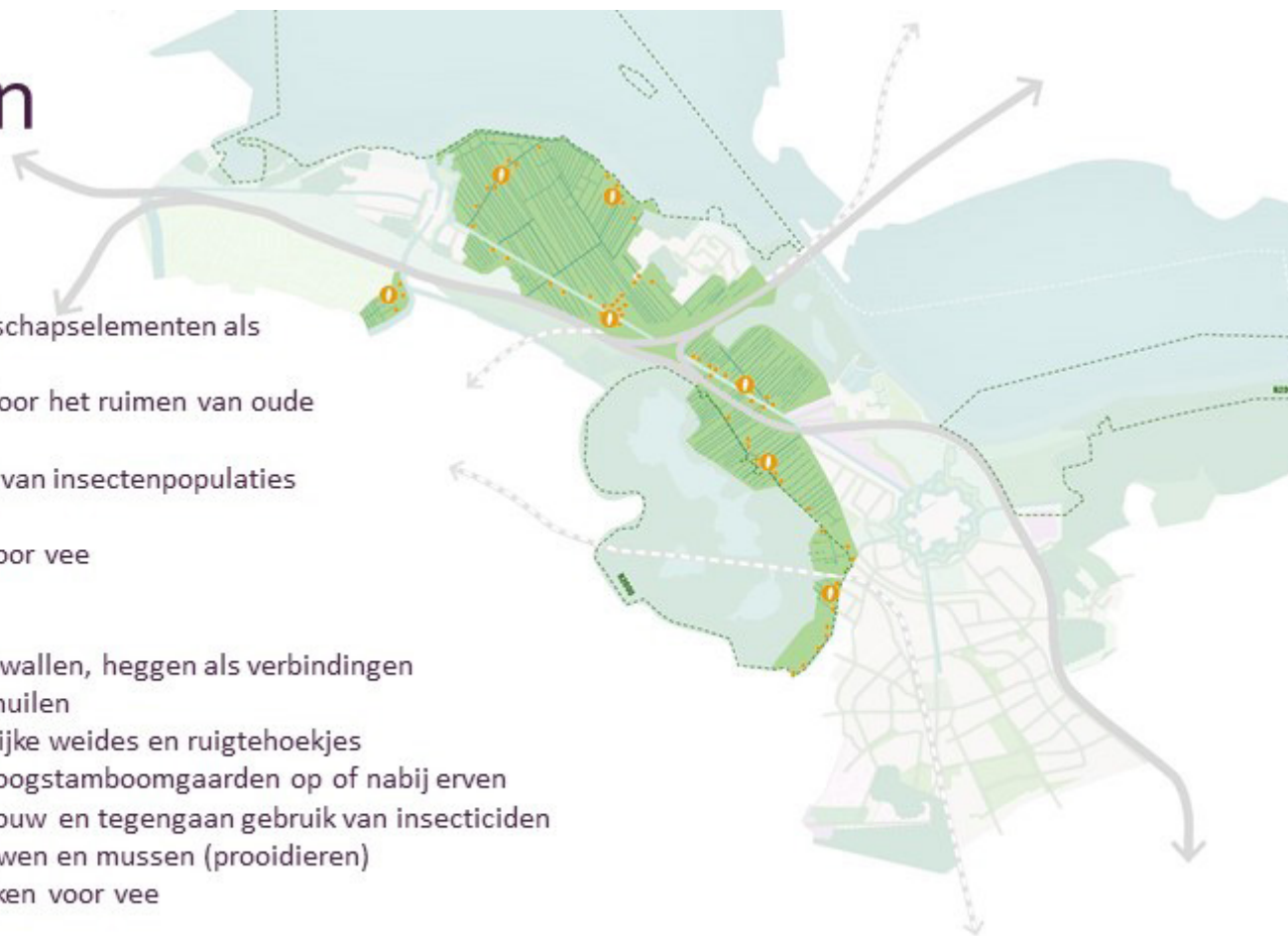
Steenuil

Knelpunten:

- Verdwijnen van kleinschalige landschapselementen als houtwallen en hagen
- Verdwijnen van nestgelegenheid door het ruimen van oude schuurtjes
- Intensievere landbouw en afname van insectenpopulaties
- (Auto)verkeer
- Verdrinking in drinkwaterbakken voor vee

Benodigde maatregelen:

- Ontwikkelen van bomenrijen, houtwallen, heggen als verbindingen
- Plaatsen van nestkasten voor steenuilen
- Ontwikkelen kruiden- en insectenrijke weides en ruigtehoekjes
- Plaatsen van knotwilgen, hagen, hoogstamboomgaarden op of nabij erven
- Stimuleren natuurinclusieve landbouw en tegengaan gebruik van insecticiden
- Ophangen nestkasten voor spreeuwen en mussen (prooidieren)
- Toepassen speciale drinkwaterbakken voor vee

Icoonsoorten

Spreeuw (en huismus)

Icoonsoorten

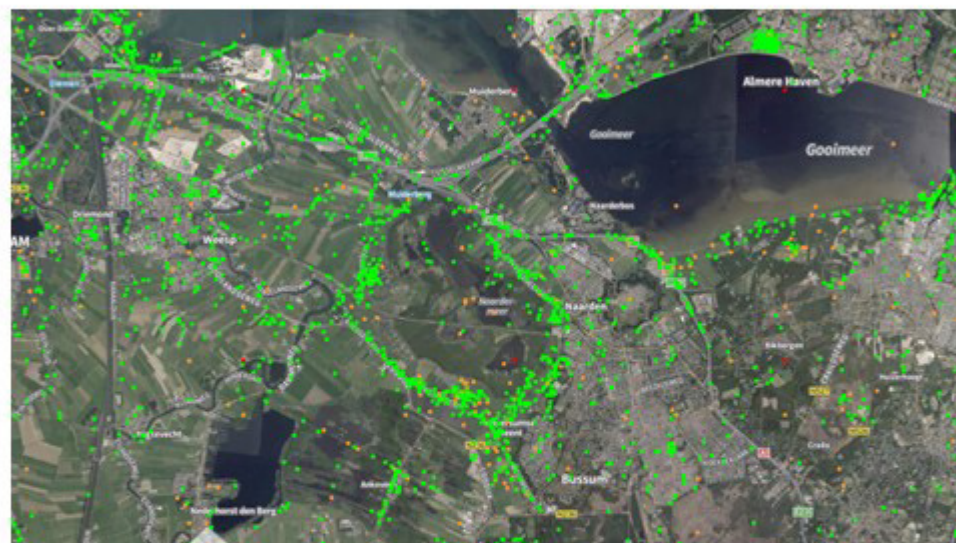
Spreeuw (en huismus)

Leefgebied:

- Broedplaatsen: in tuinen / huizen / nestkasten in stedelijk gebied en op erven in het agrarische buitengebied
- Spreeuw broedt ook in bomenlanen en bosranden (in boomholtes) in het buitengebied
- Foerageergebied: in tuinen en parken en vooral spreeuw ook veel in het buitengebied (kruiden- en insectenrijke weilanden), meestal binnen 500 meter van het nest

Verbindingszones:

- Bomenlanen en andere doorgaande groenstructuren tussen stad en land

Icoonsoorten

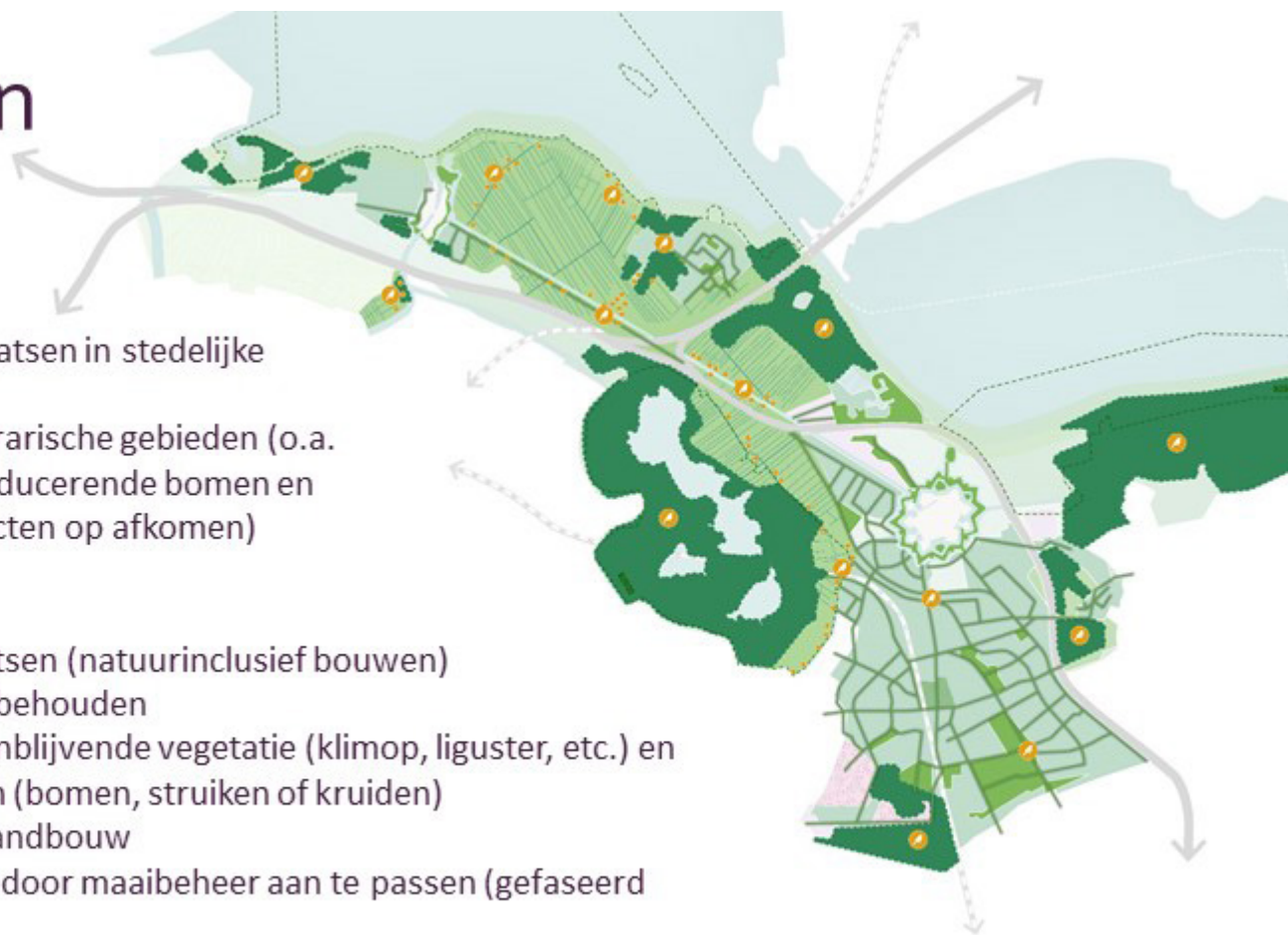
Spreeuw (& huismus)

Knelpunten:

- Verdwijnen geschikte nestplaatsen in stedelijke gebieden
- Afname voedselaanbod in agrarische gebieden (o.a. door verwijderen voedselproducerende bomen en bloeiende planten, waar insecten op afkomen)

Benodigde maatregelen:

- Vogelvides of nestkasten plaatsen (natuurinclusief bouwen)
- Oude bomen zoveel mogelijk behouden
- Behoud en aanplant van groenblijvende vegetatie (klimop, liguster, etc.) en voedselproducerende soorten (bomen, struiken of kruiden)
- Stimuleren natuurinclusieve landbouw
- Insectenpopulaties vergroten door maaibeheer aan te passen (gefaseerd maaien / sinusbeheer)

Icoonsoorten

Egel

Icoonsoorten

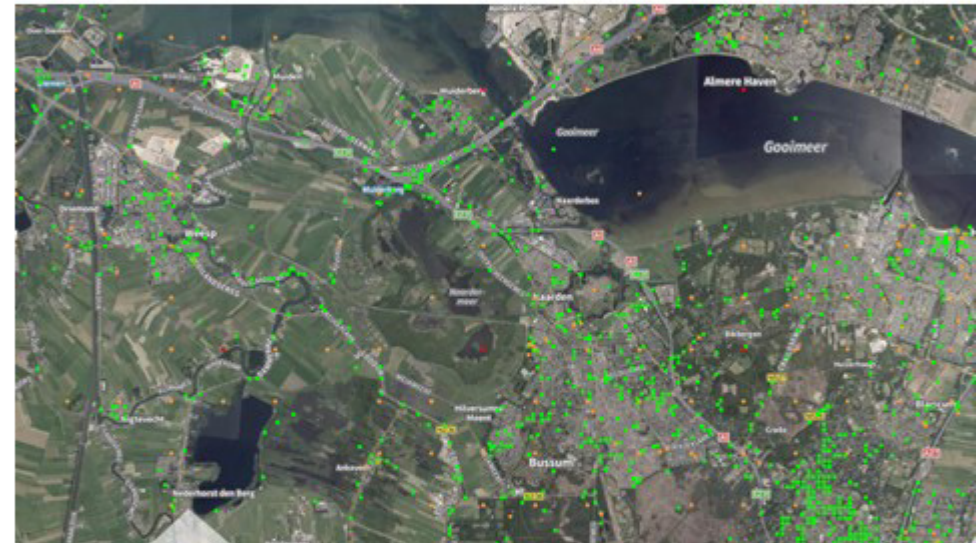
Egel

Leefgebied:

- Tuinen
- Parken
- Loofbos (liefst met ondergroei)
- Struweel

Verbindingszones:

- Lijnvormige stroken met struweel
- Hagen
- Houtwallen

Icoonsoorten

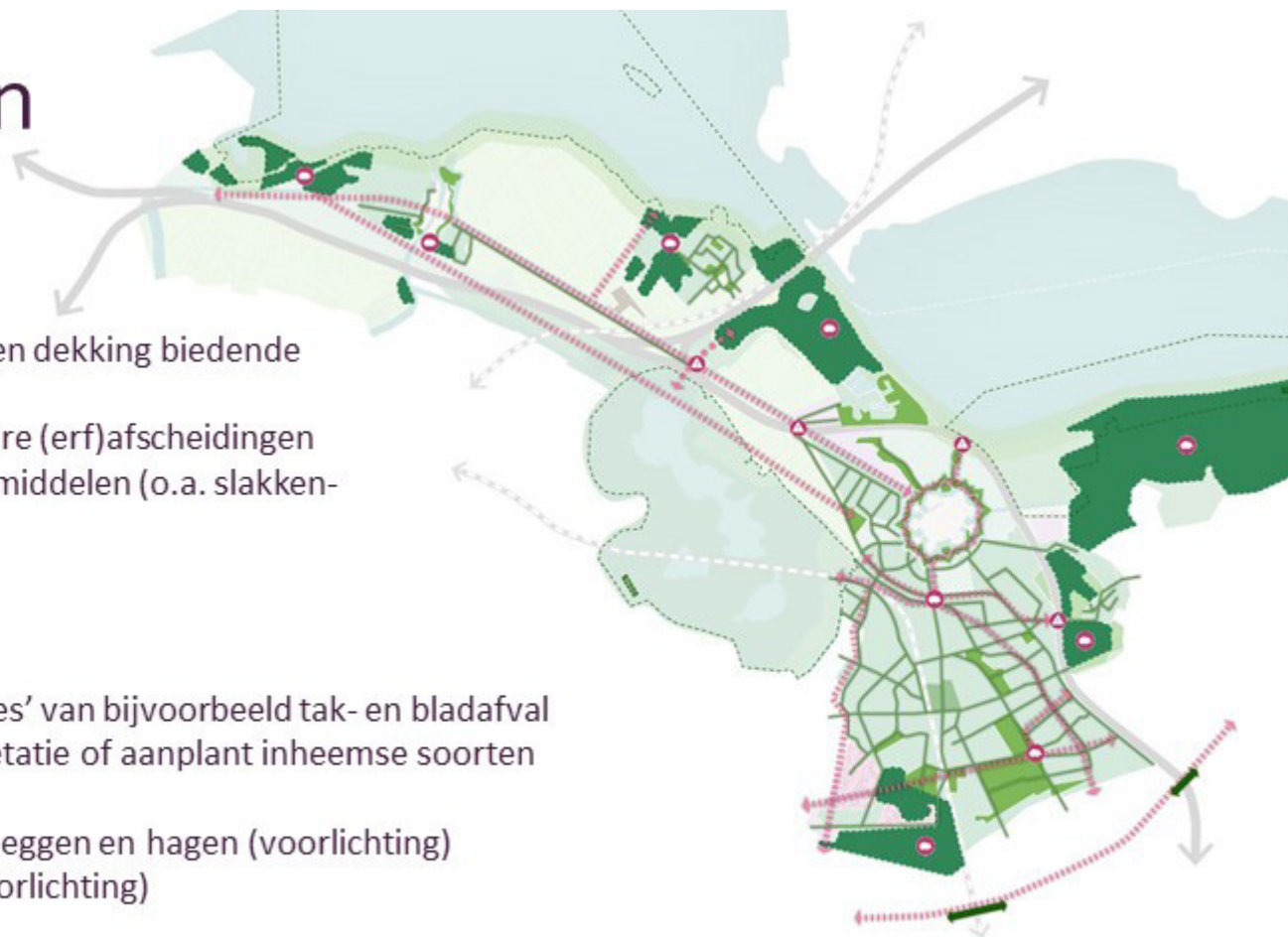
Egel

Knelpunten:

- Afwezigheid rommelhoekjes en dekking biedende vegetatiestructuren
- Aanwezigheid ondoordringbare (erf)afscheidingen
- Mogelijk gebruik bestrijdingsmiddelen (o.a. slakken- of mierengif)
- Autoverkeer

Benodigde maatregelen:

- Aanleggen van 'rommelhoekjes' van bijvoorbeeld tak- en bladafval
- Ontwikkelen kruidenrijke vegetatie of aanplant inheemse soorten
- Gefaseerd maai-beheer
- Schuttingen vervangen door heggen en hagen (voorlichting)
- Tegengaan gebruik van gif (voorlichting)

Icoonsoorten

Ree

Icoonsoorten

Ree

Kernpopulaties:

1. Naardermeer
2. Franse Kamp
3. Valkeveen / Naardermeent
4. Bussumerheide
5. Kromslootpark / Almeerderhout

Icoonsoorten

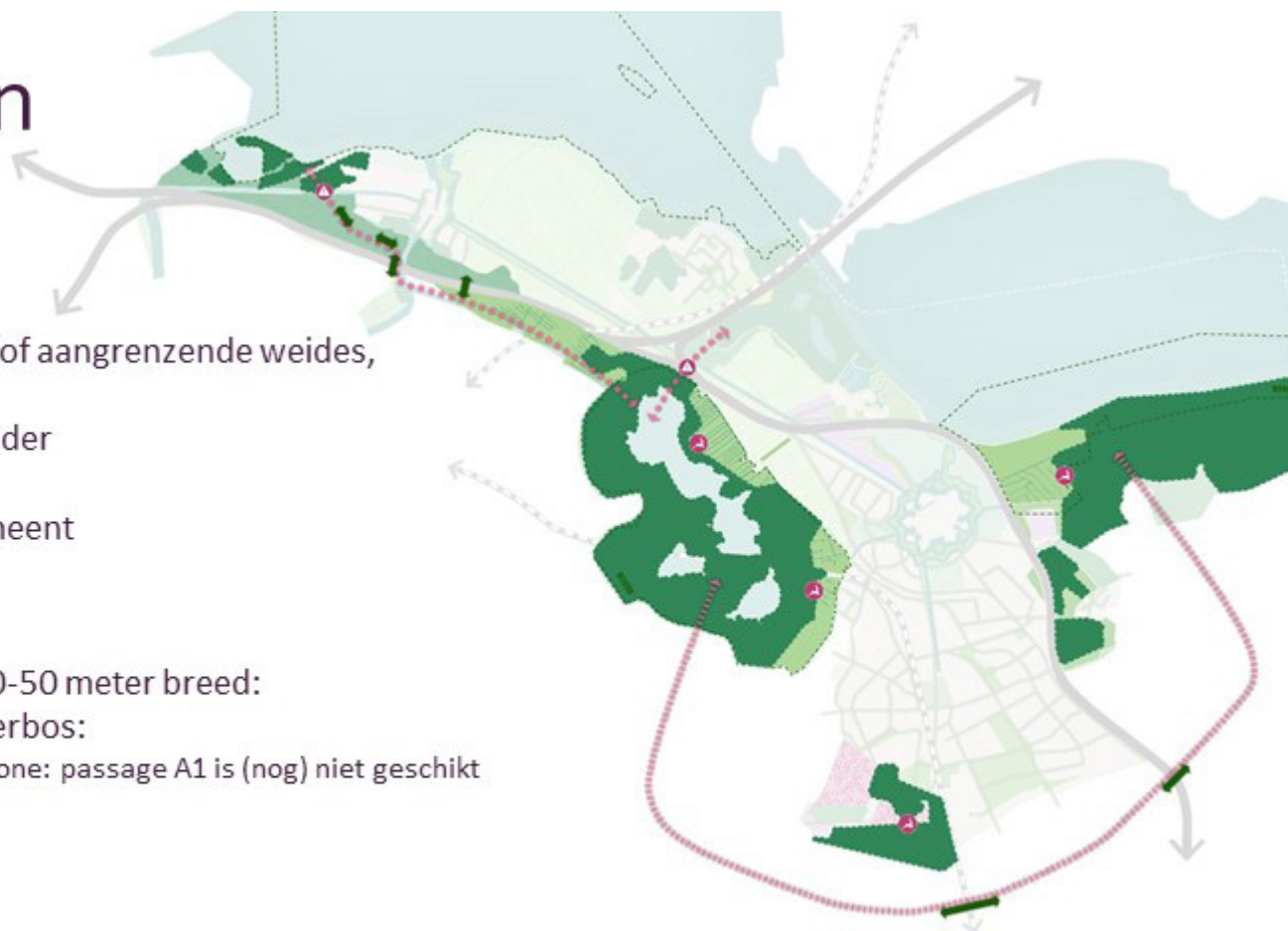
Ree

Leefgebied:

- Bossen met open plekken en/of aangrenzende weides, heidevelden, rietvelden:
  - Naardermeer/Zuidpolder
  - Franse Kamp
  - Valkeveen / Naardermeent

Verbindingszones:

- Houtwallen/bossingels van 30-50 meter breed:
  - Naardermeer <-> Naarderbos:
    - > provinciale verbindingzone: passage A1 is (nog) niet geschikt voor ree

Icoonsoorten

Ree

Knelpunten:

- Barrière rijksweg A1 (en A6) beperkt de migratiemogelijkheden
- Verstoring door niet-aangelijnde honden
- (Auto)verkeer

Benodigde maatregelen:

- Opheffen barrièrewerking A1 / Naardervaart: aanbrengen natuurlijke geleiding, beschutting en verbeteren overstek Naardertrekvaart
- Honden aanlijnen (voorlichting)
- Afrasteren van wegen
- Wildspiegels plaatsen
- Ontwikkelen kruidenrijke boszomen
- Beschoeide oevers voorzien van fauna-uittreedplaatsen

Icoonsoorten

Vleermuizen

Icoonsoorten

Vleermuizen

Leefgebied:

Leefgebied is soortspecifiek

- Vaste rust- en verblijfplaatsen in gebouwen of (oude) bomen
- Jachtgebieden:
  - beschutte open plekken (tuinen, parken, etc.)
  - beschutte kleine wateren (vijvers)
  - open moerassen en weides
  - grote open wateren (meren, kanaal, Vecht, vaarten)
  - bossen
- Vaste vliegroutes verblijfplaats <-> jachtgebied
  - langs bomenrijen / bossingels / bosranden
  - over brede lijnvormige wateren

> dit zijn tevens verbindingzones

(Gewone dwergvleermuis)

Icoonsoorten

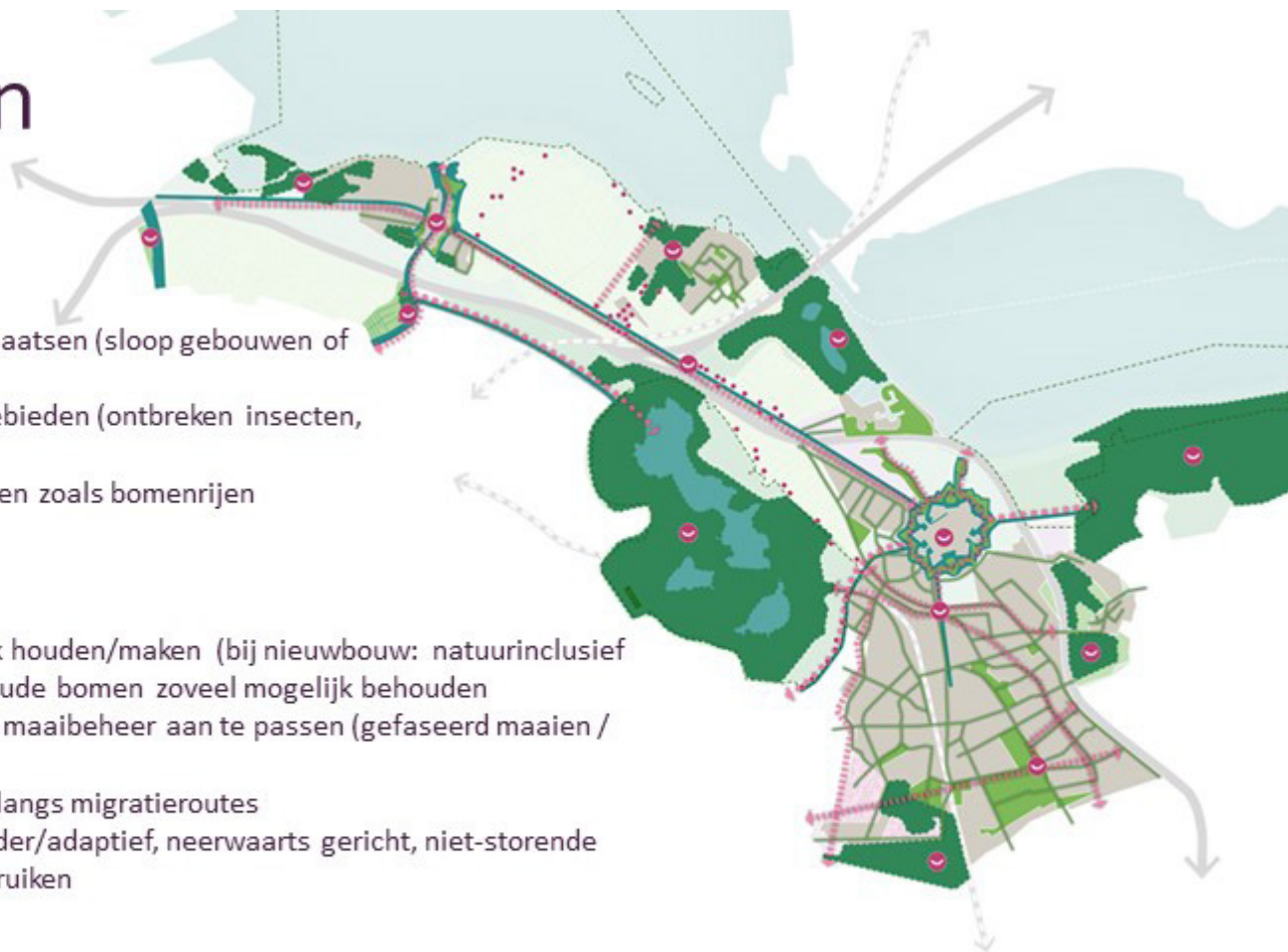
Vleermuizen

Knelpunten:

- Verdwijnen vaste rust- en verblijfplaatsen (sloop gebouwen of bomenkap)
- Afname of verdwijnen foerageergebieden (ontbreken insecten, verstoring door lichtvervuiling)
- Onderbrekingen in groene structuren zoals bomenrijen

Benodigde maatregelen:

- Gebouwen en bunkers toegankelijk houden/maken (bij nieuwbouw: natuurinclusief bouwen), nestkasten plaatsen en oude bomen zoveel mogelijk behouden
- Insectenpopulaties vergroten door maaibeheer aan te passen (gefaseerd maaien / sinusbeheer)
- Oriëntatiepunten in stand houden langs migratieroutes
- Toepassing (straat)verlichting: minder/adaptief, neerwaarts gericht, niet-storende lichtfrequenties en -intensiteit gebruiken

Icoonsoorten

Kleine watersalamander

Icoonsoorten

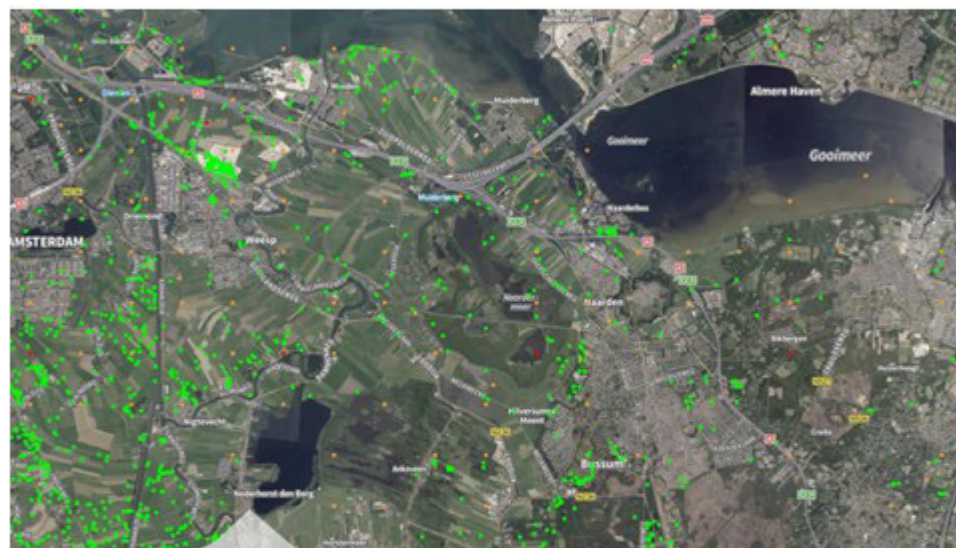
Kleine watersalamander

Leefgebied:

- Voortplantingsbiotoop: ondiep stilstaand en zwak stromend water (lieftst visvrij), zoals (tuin)vijvers, (veedrink)poelen en sloten, met flauwe oevers, onbeschaduwd
- Landbiotoop (nabij voortplantingswater):
  - tuinen
  - parken
  - houtwallen
  - bos(singels)
  - struwelen en hagen

Verbindingszones:

- Sloten en kruidenrijke graslanden met ruigtes / hagen / struwelen erlangs, om de 400 meter een stapsteen met een poel

Icoonsoorten

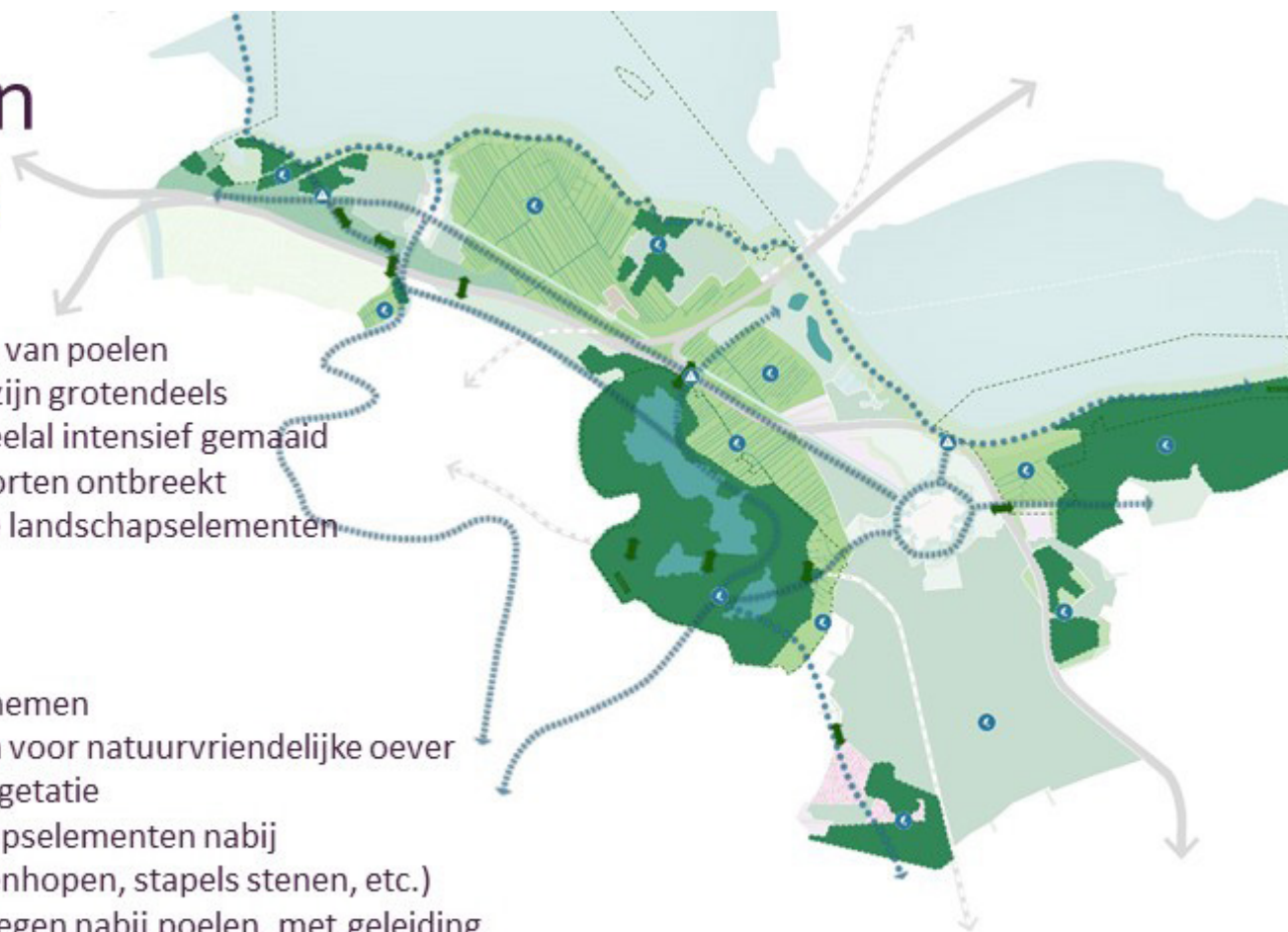
Kleine watersalamander

Knelpunten:

- Ontbreken ecologisch beheer van poelen
- Waterlichamen in de kernen zijn grotendeels beschoeid, oeverzones zijn veelal intensief gemaaid en een variëteit in plantensoorten ontbreekt
- Afwezigheid van kleinschalige landschapselementen
- (Auto)verkeer

Benodigde maatregelen:

- Ecologisch beheer poelen opnemen
- Beschoeide oevers vervangen voor natuurvriendelijke oever met een dekking biedende vegetatie
- Aanleg kleinschalige landschapselementen nabij voortplantingswateren (takkenhopen, stapels stenen, etc.)
- Amfibieëntunneltjes onder wegen nabij poelen, met geleiding

Icoonsoorten

Icarusblauwtje & Bruin blauwtje

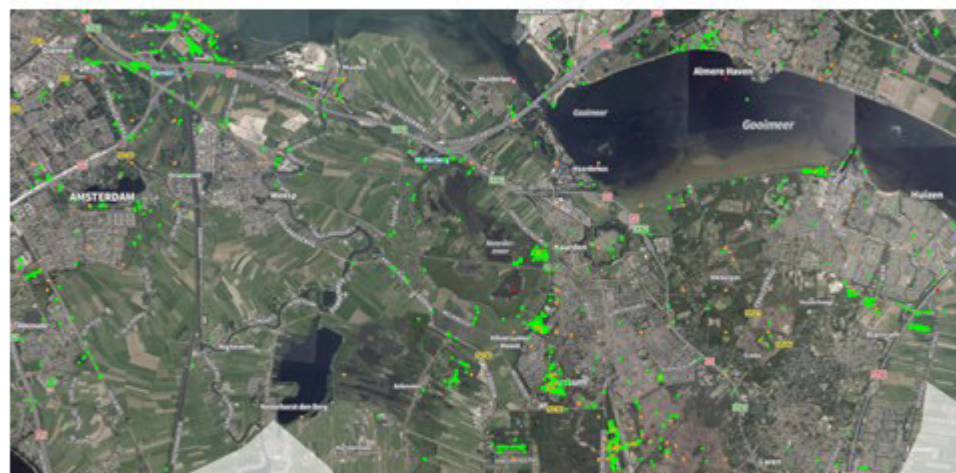
(Icarusblauwtje)

Icoonsoorten

Icarusblauwtje & Bruin blauwtje

Leefgebied:

- Parken, tuinen en halfopen landschappen met kruidenrijk grasland, verspreid door de gemeente, met concentraties in:
  - Naardermeer / westrand Naarden en Bussum
  - Luye Gat/Franse Kamp
  - parkje bij Plantsoenweg in Bussum
  - Valkeveen/Naardermeent
  - de provinciale verbindingzone ANV2 (de 'Waterlandtak')
  - Playa de L'una (bij Diemen)

Verbindingszones:

- Lijnvormige stroken grasland, wegbermen, (spoor)dijken, met bredere stapstenen

Icoonsoorten

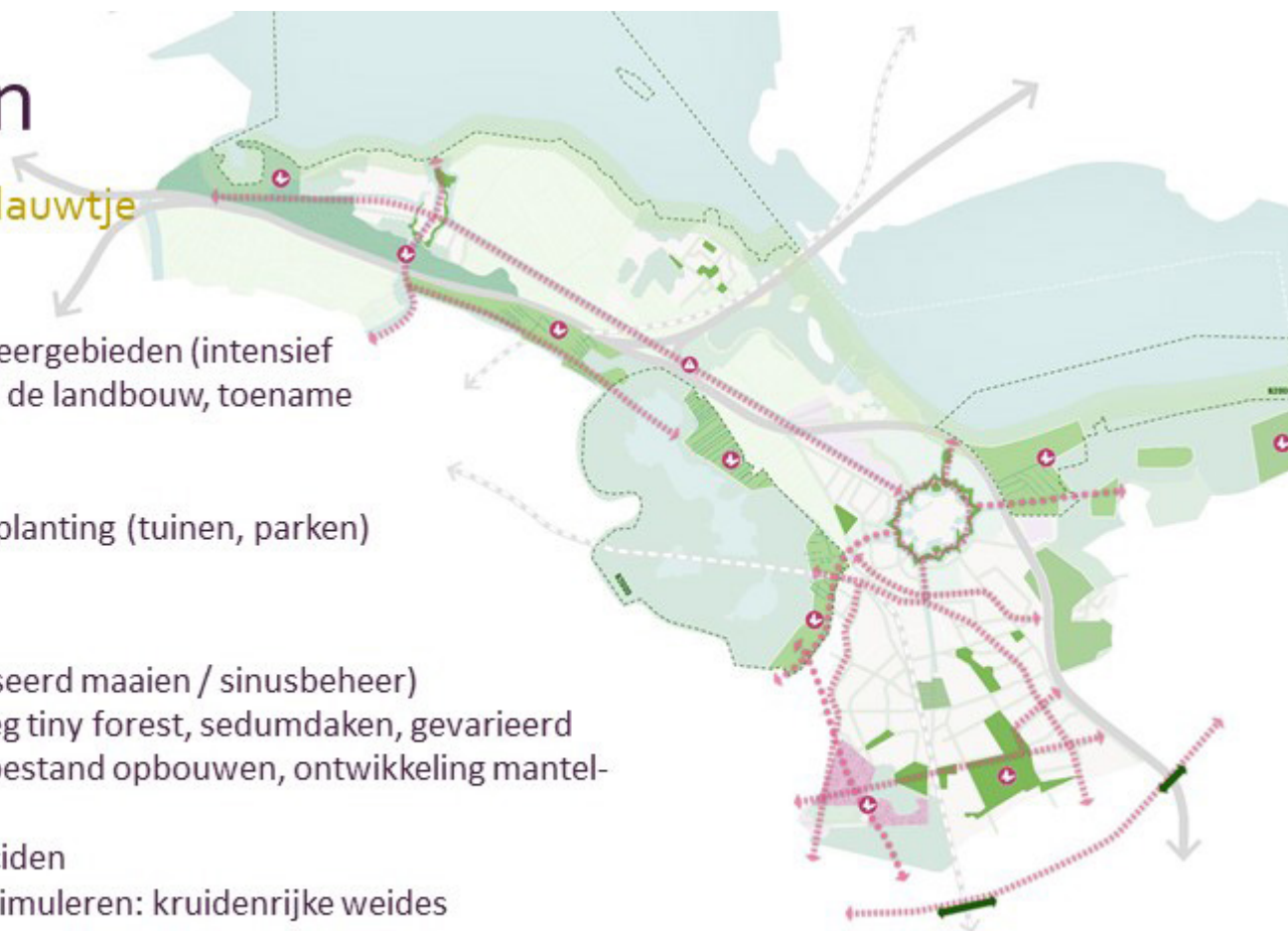
Icarusblauwtje & Bruin blauwtje

Knelpunten:

- Afname of verdwijnen foerageergebieden (intensief maaibeheer, monoculturen in de landbouw, toename verhardingen)
- Gebruik insecticiden
- Toepassing van uitheemse beplanting (tuinen, parken)

Benodigde maatregelen:

- Maaibeheer aanpassen (gefaseerd maaien / sinusbeheer)
- Inrichten boomspiegels, aanleg tiny forest, sedumdaken, gevarieerd inheems bomen- en struikenbestand opbouwen, ontwikkeling mantelzoom vegetaties
- Ontmoedigen gebruik insecticiden
- Natuurinclusieve landbouw stimuleren: kruidenrijke weides

Icoonsoorten

Bruine korenbout

Icoonsoorten

Bruine korenbout

Kernpopulaties:

1. Naardermeer / Zuidpolder / Laegieskamp
2. Luye Gat / Franse Kamp / 's Gravelandsche Polder
3. Ankeveensche Plassen
4. PEN-eiland

Icoonsoorten

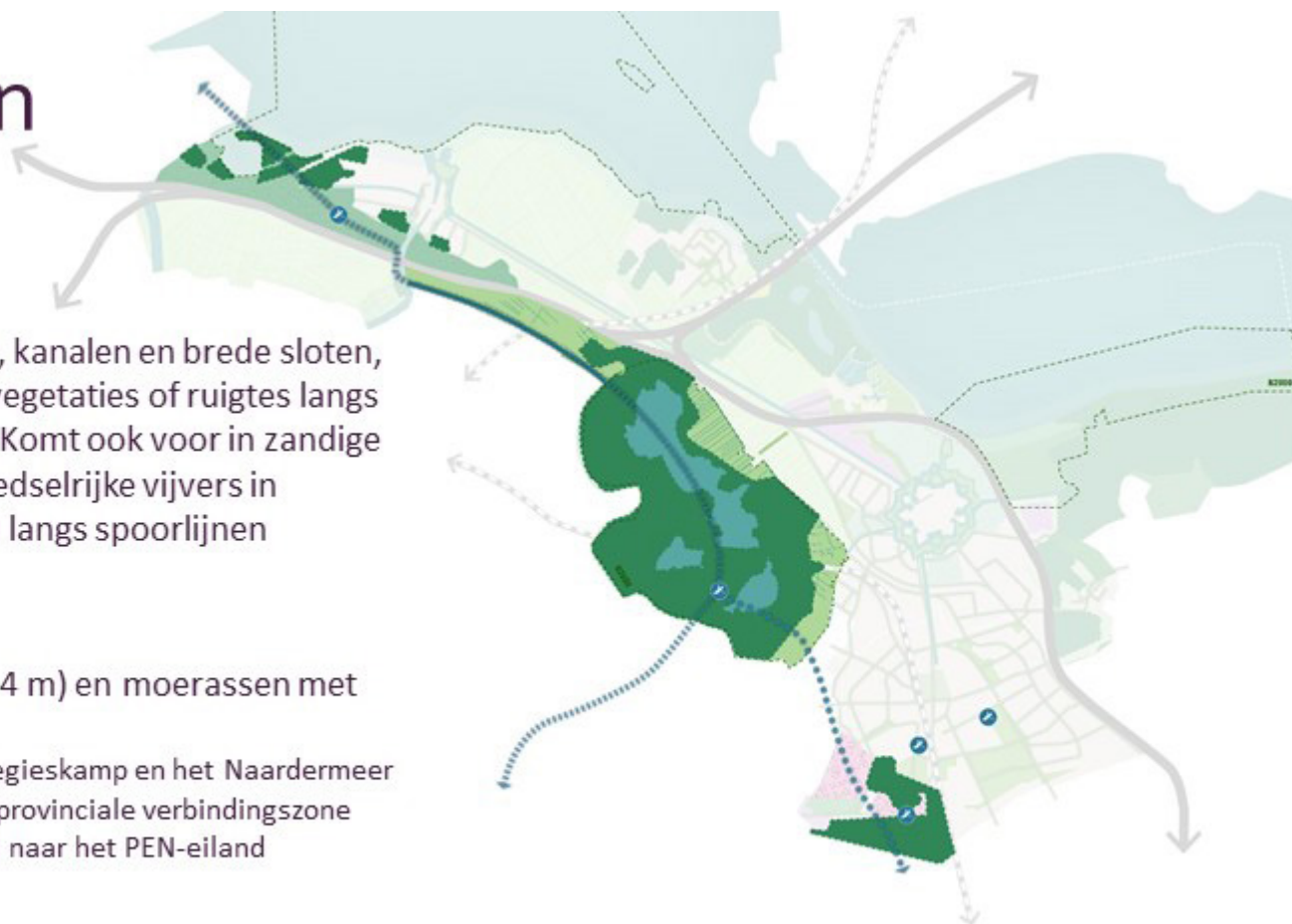
Bruine korenbout

Leefgebied:

- Laagveenmoerassen, plassen, kanalen en brede sloten, met goed ontwikkelde oevervegetaties of ruigtes langs bosranden, meestal met riet. Komt ook voor in zandige halfopen bosplassen en in voedselrijke vijvers in stedelijke omgeving en sloten langs spoorlijnen

Verbindingszones:

- Brede lijnvormige wateren (> 4 m) en moerassen met veel riet:
  - van het Luye Gat naar Laegieskamp en het Naardermeer
  - van de Zuidpolder via de provinciale verbindingzone ANV2 (de 'Waterlandtak') naar het PEN-eiland

Icoonsoorten

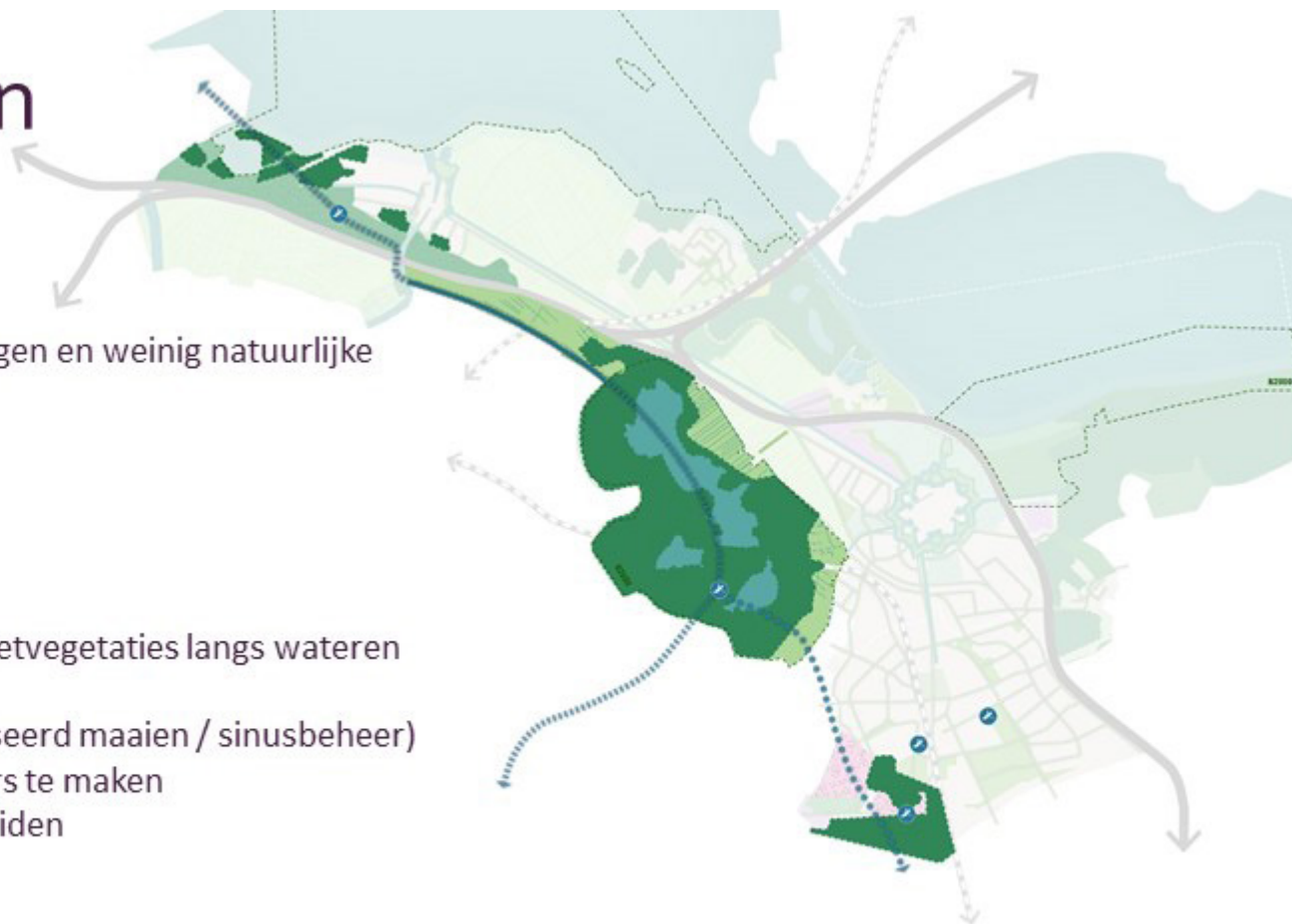
Bruine korenbout

Knelpunten:

- Harde oevers met beschoeiingen en weinig natuurlijke oevervegetatie
- Gebruik insecticiden

Benodigde maatregelen:

- Ontwikkelen ruigte-/oever-/rietvegetaties langs wateren (natuurvriendelijke oevers)
- Maaibeheer aanpassen (gefaseerd maaien / sinusbeheer)
- Particulieren stimuleren vijvers te maken
- Ontmoedigen gebruik insecticiden

Icoonsoorten

Das

Icoonsoorten

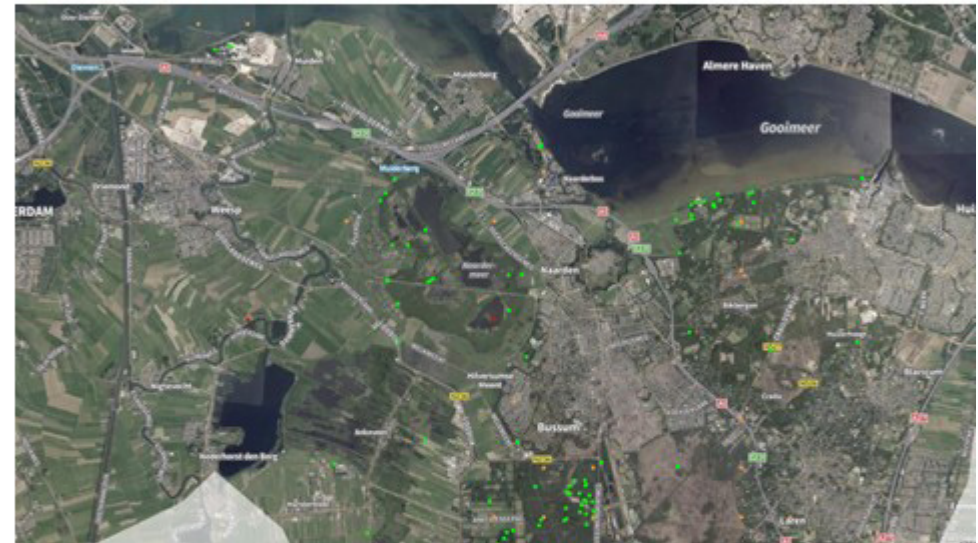
Das

Leefgebied en kernpopulaties:

- Bossen afgewisseld met heide en/of weides en akkers:
  - Valkeveen / Naardermeent
  - Franse Kamp
  - Naardermeer

Verbindingszones:

- Houtwallen/bossingels van 30-50 meter breed

Icoonsoorten

Das

Knelpunten:

- Verdwijnen kleinschalig agrarisch landschap
- Verkeersslachtoffers en barrièrewerking door infrastructuur en verkeer
- Verdrinking in beschoeide kanalen/watergangen
- Matige verbinding Naardermeer - Franse Kamp - Luye Gat - Naardermeer
- Verstoring door recreanten en honden

Benodigde maatregelen:

- Behouden van landschapselementen als houtwallen en hagen
- Creëren van open plekken in bossen
- Optimaliseren verbinding Franse Kamp - Luye Gat - Naardermeer, inclusief faunapassages Hilversums Meentweg en N236
- Voorkomen van verkeersslachtoffers door faunapassages met aansluiting op omgeving, rasters en/of natuurlijke geleiding en beschutting en/of evt. verkeersremmende maatregelen
- Natuurvriendelijke oevers met flauwe taluds langs watergangen en/of fauna-uittreedplaatsen creëren
- Goede zonering van recreatie

Icoonsoorten

IJsvogel

Icoonsoorten

IJsvogel

Leefgebied:

- Foerageergebied: schoon, helder, visrijk (langzaam stromend) water met begroeiing erlangs
- Broedplekken:
  - steile zandige/lemige oevers
  - omgevallen bomen met grote wortelkluiten met aarde
  - kunstmatige ijsvogelwanden met nesttunnels

Verbindingszones:

- (Lijnvormige wateren)

Icoonsoorten

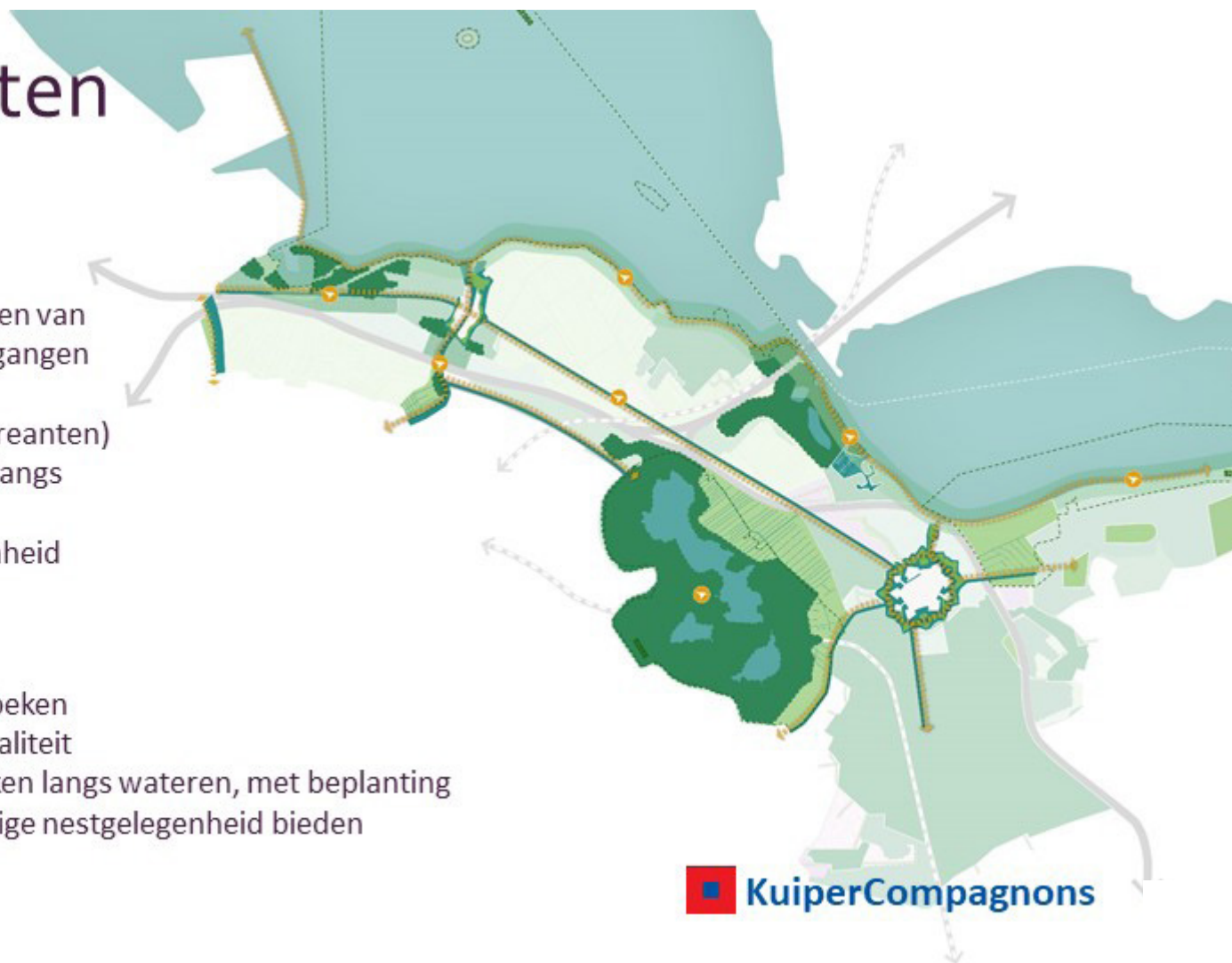
IJsvogel

Knelpunten:

- Normaliseren/kanaliseren van beken en andere watergangen
- Slechte waterkwaliteit
- Verstoring (bv. door recreanten)
- Gebrek aan beplanting langs wateren
- Gebrek aan nestgelegenheid

Benodigde maatregelen:

- Herstel van natuurlijke beken
- Herstel van de waterkwaliteit
- Voldoende rustige plekken langs wateren, met beplanting
- Natuurlijke of kunstmatige nestgelegenheid bieden

Bijlage 3: Logboek

Datum	Type bijeenkomst	Inhoudelijk besproken
Fase 1		
29-09-2020	Startgesprek	Procesvoorstel
13-10-2021	Tussentijds overleg	Bespreken biodiversiteitsactieplan
11-11-2019	Tussentijds overleg	Bespreken te betrekken stakeholders
12-11-2019	Sessie met gebiedspartijen	Bespreken procesvoorstel en ophalen bevindingen/aandachtspunten van gebiedspartijen
04-02-2021	Tussentijds overleg	Bespreken analyse icoonsoorten
18-02-2021	Sessie met gebiedspartijen	Bespreken bevindingen analyse, bepalen icoonsoorten en discussiëren over eerste projectvoorstellen met gebiedspartijen
07-04-2021	Tussentijds overleg	Bespreken projectvoorstellen
19-04-2021	Tussentijds overleg	Bespreken projectenmatrix
20-05-2021	Tussentijds overleg	Bespreken opzet boekje
10-06-2021	Tussentijds overleg	Bespreken monitoring en financiering
24-06-2021	Sessie met gebiedspartijen	Bespreken projecten, monitoring en opzet boekje
15-07-2021	Tussentijds overleg	Bespreken boekje
07-09-2021	Tussentijds overleg	Bespreken wijzigingen boekje
23-03-2022	Tussentijds overleg	Bespreken wijzigingen boekje

